

de heer

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief

Ons kenmerk
982000021/02

Doorkiesnummer

Onderwerp
Klacht

Datum
22 december jiiij

Contactpersoon
de heer

Geachte heer ,

Op dinsdag 27 januari 1998 heeft de heer naar aanleiding van uw klacht een inspectie uitgevoerd bij MIN DEF LANDM. 300 MATDBAT, MEERVELDERWEG 19 gebouw 82 te UDDEL.

Uit deze inspectie is gebleken dat de klacht gegrond is. De inspecteur heeft uw werkgever hierop aangesproken en deze erop gewezen maatregelen te treffen. Het betreft het juist opslaan van schadelijke stoffen, het aanleggen van kleedruimten en toiletten naar sekse gescheiden, het aanbrengen van vluchtwegen, het beoordelen van de veiligheden van de hefdeuren, het repareren van de lekkages en het verankeren van magazijnstellingen. Dit is ook in een brief aan de werkgever vastgelegd.

Voor eventuele nadere informatie kunt u zich in verbinding stellen met bovengenoemde contactpersoon.

Hoogachtend,

Inspecteur van de Arbeidsinspectie,
voor deze:

Mw

MIN DEF LANDM. 300 MATDBAT
T.a.v. Ikol.
POSTBUS 9019
7300 EA APELDOORN

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief	Ons kenmerk 982000021/03	Doorkiesnummer
Onderwerp Inspectie	Datum 22 december jiii	Contactpersoon de heer

Geachte heer/mevrouw,

Op dinsdag 27 januari 1998 heb ik inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd in uw onderneming aan MEERVELDERWG 19 gebouw 82 te UDDEL. Aan de hand van een aantal inspectiepunten is nagegaan of aan de wettelijke voorschriften op het gebied van arbeidsomstandigheden wordt voldaan.

Dit blijkt niet het geval te zijn. Met de heer _____ is besproken dat de volgende tekortkomingen moeten worden opgeheven:

1. Gevaarlijke stoffen moeten juist opgeslagen worden, opslag dient plaats te vinden in, op de buitenlucht geventileerde ruimten. Het gebruik van loodhoudende verven dient vermeden te worden.
2. Ruimten dienen een vluchtweg te hebben.
3. De hefdeuren moeten beoordeeld worden op hun deugdelijkheid.
4. De lekkages in het dak dienen gerepareerd te worden.
5. De inpandige kantoren dienen op de buitenlucht geventileerd te zijn.
6. Magazijnstellingen dienen verankerd te zijn.
7. Kleedruimten voor mannen en vrouwen moeten gescheiden zijn.

Tevens is gesproken over de gevaren van het manipuleren van zeecontainers in de hal, de aanwezigheid van uitlaatgassen in de hal en het doorlussen van elektriciteitskabels.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot het voorgaande, verwijs ik u naar de bijlage. Niet alle informatie in deze bijlage zal direct of in zijn geheel van toepassing zijn. Voor een op uw situatie toegesneden interpretatie van de informatie, kan het nuttig zijn contact op te nemen met deskundigen, bijvoorbeeld met uw arbodienst.

De tekortkomingen moeten zijn opgeheven binnen een termijn van 10 weken na dagtekening van deze brief.

Daarna zal controle plaatsvinden.

Een afschrift van deze brief is aan de ondernemingsraad gezonden.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

Inspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Oost
voor deze:

Mw

Bijlage: : Achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Beleidsregels

Bij de in deze bijlage behandelde onderwerpen wordt regelmatig verwezen naar de op de Arbowet geënte beleidsregels. Daar waar een directe relatie bestaat tussen de gevaars- en/of gezondheidsaspecten en een beleidsregel, is het nummer van de betreffende beleidsregel er direct achter vermeld. Waar in de rubriek "Nadere informatie" wordt verwezen naar andere beleidsregels, bestaat deze directe relatie niet. Dergelijke beleidsregels geven namelijk nadere uitleg aan de wet- en regelgeving met betrekking tot ook andere arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789887
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), heeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI)
Kalfjeslaan 2, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690256
fax 015-2690271

Ook kan bij het NNI nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Arboinformatiebladen (AI-bladen)

De AI-bladen waarnaar wordt verwezen in de rubriek "Nadere informatie" zijn tegen betaling eveneens te verkrijgen bij het Servicecentrum Sdu Uitgevers.

Ingeval overwogen wordt beleidsregels, normbladen of AI-bladen aan te schaffen, is het aan te bevelen eerst informatie in te winnen bij deskundigen, bijvoorbeeld de Arbodienst.

Inrichting arbeidsplaatsen

Een werkgever moet er voor zorgen dat werknemers in een veilige en gezonde omgeving kunnen werken. Daarbij worden eisen gesteld aan:

- de stabiliteit, de afmetingen en veilige toegankelijkheid van gebouwen en werkplekken;
- daglichttoetreding en doelmatige verlichting;
- doelmatige inrichting van sanitaire voorzieningen, kleedruimten en pauzeruimten;
- veilige en doelmatige elektrische installaties;
- veilige inrichting van transportroutes;
- markering en signalering van gevaarlijke plaatsen en obstakels.

In het algemeen geldt dat voor alle werkplekken, gebouwen, terreinen en opstallen dat zij schoon en ordelijk moeten zijn en daar regelmatig op worden gecontroleerd.

Bij de inrichting moet rekening zijn gehouden met noodsituaties, Dit betekent dat eisen worden gesteld aan:

- vluchtwegen (inclusief trappen) en nooduitgangen;
- noodverlichting;
- brandmelding en brandbestrijding;
- veiligheidssignalering.

Voor een aantal van de genoemde vereisten bestaan beleidsregels.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

- 3.4 aanleg en gebruik van elektrische installaties
- 3.9 noodverlichting
- 3.13 automatische deuren en hekken en doorgangen voor voetgangers
- 3.19 afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren
- 6.3 verlichting

Arboinformatiebladen:

AI-blad 20 bedrijfsruimten, inrichting, opslag en transport

Wettelijke basis

Arbobesluit:

- artikel 3.2 algemene vereisten
- artikel 3.4 elektrische installaties
- artikel 3.6 vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.7 veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.8 brandmelding en brandbestrijding
- artikel 3.9 noodverlichting
- artikel 3.13 deuren, beweegbare hekken en andere doorgangen
- artikel 3.14 verbindingswegen
- artikel 3.15 markering gevaarlijke plaatsen
- artikel 3.19 afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats
- artikel 3.20 ontspanningsruimten
- artikel 3.22 kleedruimten
- artikel 3.23 wasgelegenheden en doucheruimten

artikel 3.24 toiletten, urinoirs en wasbakken
artikel 3.41 ontspanningsruimten, leerlingen en studenten
artikel 3.42 uitzonderingen voor vervoermiddelen
artikel 3.43 kleedruimten en enige andere voorzieningen (justitiële rijksinrichtingen)
artikel 3.44 vluchtwegen en nooduitgangen (justitiële rijksinrichtingen)
artikel 6.1 binnen- en buitenklimaat
artikel 6.3 daglicht en kunstlicht
artikel 6.4 daglicht
artikel 6.5 weren van zonlicht
artikel 6.30 daglicht en kunstlicht (thuiswerkers)
artikel 8.4 algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

artikel 8.9 algemene eisen veiligheidsborden
artikel 8.10 soorten borden
artikel 8.27 signalering van obstakels en gevaarlijke plaatsen
artikel 8.28 afstemming signalering op obstakel of gevaarlijke plaats
artikel 8.29 vereisten inzake markering van verkeerswegen

Deuren en beweegbare hekken

Deuren en/of beweegbare hekken moeten zo zijn geconstrueerd, geïnstalleerd en worden onderhouden dat deze geen gevaar voor personen kunnen opleveren.

Voor handbediende, mechanische of automatische deuren of hekken betreft het - voorzover relevant - voorzieningen als:

- borging tegen het uit geleidingen lopen;
- een vanginrichting (veerbreukbeveiliging);
- een inrichting op kabelschijven die voorkomt dat kabels uit de groef kunnen raken;
- het voorkomen dat geleiderollen kunnen aflopen;
- trekveerbeveiliging;
- afschermingen rondom tegengewichten;
- vergrendeling van loopdeuren.

Voor mechanische deuren en hekken geldt bovendien:

- afscherming van aandrijfmechanismen en van andere plaatsen die knelgevaar kunnen veroorzaken;
- vasthoudbediening of doelmatige beveiligingen als contactlijsten, contactmatten, lichtstraalbeveiliging of impulsbeveiliging.

In beleidsregel Arbobesluit 3.13 wordt nader invulling gegeven aan de beveiligingen van automatische deuren en hekken (aanrakingsbeveiliging, beperkte sluitkracht). Dergelijke beveiliging geldt eveneens voor branddeuren en brandschermen.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.13 automatische deuren en hekken en doorgangen voor voetgangers

Arboinformatieblad:
AI-blad 20 bedrijfsruimten, inrichting, opslag en transport

Wettelijke basis

Arbobesluit:
artikel 3.13 deuren, beweegbare hekken en andere doorgangen

Gevaarlijke stoffen, voorkomen ongewilde gebeurtenissen

Om risico's voor ongewilde gebeurtenissen (brand, explosie, vergiftiging, bedwelming verstikking, e.d.) bij de aanwezigheid van of het werken met gevaarlijke stoffen te voorkomen, moeten technische en organisatorische maatregelen worden getroffen.

Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op:

- beperking van de hoeveelheid aan stoffen tot de voor het gebruik strikt noodzakelijke;
- het voorkomen dat vloeistoffen, gassen en dampen vrijkomen en zich verspreiden;
- geen open vuur en andere ontstekingsbronnen (bv. slijpen, schuren, lassen) tijdens het werken met brandbare stoffen;
- het eerst verwijderen van (restanten van) gevaarlijke stoffen alvorens te gaan werken aan en/of verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen e.d.;
- het voorkomen van statische oplading bij vullen of aftappen van brandbare stoffen;
- indelen en markeren van werkplekken in zones;
- waarschuwingssignalering en etikettering;
- niet meer werknemers aanwezig laten zijn dan noodzakelijk;
- het inzetten van werknemers die lichamelijk en geestelijk in staat zijn met gevaarlijke stoffen te werken én die over voldoende kennis beschikken om gevaren te onderkennen en te voorkomen;
- zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid bij het werk (beleidsregel Arbobesluit 4.1)
- niet roken eten of drinken bij de aanwezigheid van bepaalde gevaarlijke stoffen (zie hiertoe artikel 4.5 Arbobesluit);
- verantwoorde opslag van voorraden van gevaarlijke stoffen (beleidsregel Arbobesluit 4.4 - 2);
- verantwoord gebruik, transport en opslag van gascylinders (beleidsregel Arbobesluit 4.4 - 1).

Ook moeten maatregelen zijn getroffen om de gevolgen van een ongewilde gebeurtenis te beperken. Hierbij kan in het algemeen worden gedacht aan: brandblusmiddelen, nood- en oogspoelvoorzieningen, adequate bedrijfshulpverlening, e.d.

Voor cyaanverbindingen en waterstoffluoride zijn in dit kader in beleidsregel Arbobesluit 4.4 -4 bijzondere maatregelen voorgeschreven.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn
- 4.4 -1 voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders

- 4.4 -2 opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen
- 4.4 -4 noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen

CPR-publicaties:

- CPR 3 organische peroxiden; Opslag
- CPR 15-1 opslag gevaarlijke stoffen in emballage; Opslag van vloeistoffen en vaste stoffen (0 tot 10 ton)
- CPR 15-2 opslag gevaarlijke stoffen, chemische afvalstoffen en bestrijdingsmiddelen in emballage; opslag van grote hoeveelheden

Wettelijke basis

Arbowet:

- artikel 6 voorlichting en onderricht

Arbobesluit:

- artikel 3.8 brandmelding en brandbestrijding
- artikel 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid
- artikel 4.4 voorkomen van ongewilde gebeurtenissen
- artikel 4.5 bijzondere maatregelen ter voorkoming van ongewilde gebeurtenissen
- artikel 4.114 brandbestrijdingsmiddelen (thuiswerk)
- artikel 4.115 voorkomen, beperken van ongewilde gebeurtenissen (thuiswerk)
- artikel 8.4 algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

- artikel 8.2 permanente signalering
- artikel 8.3 occasionele signalering
- artikel 8.4 vrije keuze van signalering
- artikel 8.12 reservoirs gevaarlijke stoffen
- artikel 8.13 aanbrengen van signalering op reservoirs
- artikel 8.14 plaatsing op reservoirs
- artikel 8.15 signalering bij opslag gevaarlijke stoffen

Klimaat op de werkplek

Het klimaat op de werkplek mag geen schade veroorzaken aan de gezondheid en moet zo behaaglijk en gelijkmatig zijn als redelijkerwijs mogelijk is.

Uit de risicoinventarisatie en - evaluatie moet onder meer blijken of er al dan niet sprake is van:

- nadelige belasting van werknemers door hoge dan wel lage omgevingstemperaturen,
- onbehaaglijk en niet gelijkmatig klimaat op werkplekken,
- onvoldoende ventilatie en/of hinderlijke tocht,
- hinder door rechtstreeks invallend zonlicht.

In beleidsregel Arbobesluit 6.1 wordt verwezen naar normen en regels waaraan de klimaatomstandigheden moeten voldoen. Beleidsregel Arbobesluit 6.2 geeft ventilatievouden voor diverse werkruimten.

Als blijkt dat de normen overschreden worden of daarvoor vermoedens bestaan, dan zijn passende technische maatregelen noodzakelijk, afgestemd op de aard van de werkzaamheden (zoals tochtvrije (mechanische) ventilatie, bouwkundige voorzieningen, zonwering). Als dit niet mogelijk is, moeten persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt. Met behulp van door de Commissie van de Europese Gemeenschappen uitgebrachte leidraden (zie beleidsregel Arbobesluit 8.2), kan een gedegen afweging worden gemaakt in de keuze en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen. Zijn deze middelen niet toereikend, dan moeten organisatorische maatregelen worden getroffen in de vorm van beperking dan wel frequentie van de blootstellingsduur.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

- 6.1 binnen- en buitenklimaat
- 6.2 luchtverversing
- 8.2 keuze van persoonlijke beschermingsmiddelen

Arboinformatieblad:

- AI-blad 5 arbeid in koel- en vriesruimten
- AI-blad 9 kantoren
- AI-blad 20 bedrijfsruimten

Wettelijke basis

Arbowet:

- artikel 4 beleidsvoering, inventarisatie en evaluatie en jaarplan

Arbobesluit:

- artikel 6.1 binnen- en buitenklimaat
- artikel 6.2 luchtverversing
- artikel 6.5 weren van zonlicht
- artikel 8.1 algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel
- artikel 8.2 keuze persoonlijk beschermingsmiddel
- artikel 8.3 beschikbaarheid en gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

Goederenopslag

Om te voorkomen dat werknemers getroffen kunnen worden en bekneld kunnen raken moeten goederen zodanig zijn opgeslagen dat deze niet kunnen afkalven, verzakken en/of omvallen.

Ook tijdens het opstapelen en weghalen van goederen moet met dergelijke risico's rekening worden gehouden.

De risico's kunnen onder meer worden beperkt door voorzieningen als deugdelijke magazijnstellingen, voldoende manoeuvreerruimte voor heftrucks, stapelaars e.d., deugdelijke pallets en regelmatige controle van opgeslagen goederen.

Vloeren waarop goederen zijn opgeslagen moeten voldoende draagkracht hebben en regelmatig op verzakkingen worden gecontroleerd.

Nadere informatie

Arboinformatieblad:

AI-blad 20 bedrijfsruimten, inrichting, opslag en transport

Wettelijke basis

Arbobesluit:

artikel 3.2 algemene vereisten (inrichting arbeidsplaatsen)

artikel 3.3 stabiliteit en stevigheid

artikel 3.17 voorkomen gevaar van bewegende voorwerpen

Vliegbasis Twente
T.a.v. LtKol.
Weerseloseweg
7522 PT Enschede

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief

Ons kenmerk
982401391/01

Doorkiesnummer

Onderwerp
strontiumchromaat

Datum
22 december jiii

Contactpersoon

Geachte heer van de ,

Op 27 oktober 1998 hebben de heren met u, in het bijzijn van vertegenwoordigers van het Onderdeels Overleg Orgaan, gesproken over de problematiek van de aanwezigheid van strontiumchromaat houdend stof op diverse werkplekken op de vliegbasis.

Strontiumchromaat is een kankerverwekkende waarop afdeling 2 (Voorschriften voor het werken met kankerverwekkende stoffen en processen) van hoofdstuk 4 (Gevaarlijke stoffen en biologische agentia) van het Arbeidsomstandighedenbesluit, van toepassing is. Blootstelling aan de stof dient derhalve te worden voorkomen of te worden beperkt tot een zo laag mogelijk niveau.

Op grond van de uitkomst van het door u verrichte onderzoek naar de aanwezigheid van strontiumchromaat en de concentraties ervan in de lucht zijn de werkzaamheden in ruimten waar blootstelling aan het chromaathoudend stof kan plaatsvinden, stilgelegd.

Door u is medegedeeld dat, alvorens de werkruimten, niet zijnde de hangaars, weer in gebruik worden genomen, zij zullen worden gereinigd. De reiniging zal plaatsvinden onder zogenaamde asbestcondities; na reiniging zal een vrijgavemeting plaatsvinden.

Omdat ook in de hangaars verspreiding en afzetting van stof heeft plaatsgevonden en daardoor blootstelling aan strontiumchromaat kan plaatsvinden (hetgeen inmiddels is vastgesteld door metingen op 16 oktober 1998) zullen deze eveneens gereinigd moeten worden. De urgentie waarmee dat moet gebeuren wordt bepaald door de concentratie van chromaathoudend stof in de lucht op de diverse werkplekken. Prioriteit wordt gelegd bij die situaties waarbij uit metingen blijkt dat 25% van de MAC-waarde van strontiumchromaat (0,01 mg/m³ als tijdgewogen gemiddelde over 15 minuten) wordt overschreden.

Bij de toetsing moet er rekening mee worden gehouden dat inmiddels is voorgesteld de MAC-waarde van strontiumchromaat te verlagen naar 2 µg/m³ met een erbij behorend extra risico op het krijgen van kanker van 1/1000, resp. 0,02 µg/m³ met een erbij behorend extra risico op het

krijgen van kanker van 1/100000.

Een afschrift van deze brief heb ik gezonden aan de voorzitter van uw medezeggenschapsorgaan.

De hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie,

MIN. VAN DEF. KON. MARINE
 Vliegkamp De Kooy
 T.a.v. de heer drs.
 POSTBUS 10000
 1780 CA DEN HELDER

Postbus 58366
 1040 HJ Amsterdam
 Radarweg 60
 Telefoon 020-5812612
 Telefax 020-6864703

Uw brief	Ons kenmerk 995000018/01	Doorkiesnummer
Onderwerp Inspectie	Datum 9 februari 1999	Contactpersoon

Geachte heer ,

Onlangs heeft door de heer van mijn dienst een onderzoek plaatsgevonden naar de mogelijke blootstelling aan chromaathoudende coatings bij werkzaamheden aan de helicopters op uw vliegveld.

Op 21 januari 1999 is daartoe een bespreking gehouden waarbij aanwezig waren: dhr. ing. (hoofd onderhoudsdienst), dhr. , dhr. (bedrijfsarts), dhr. (RAH) en dhr. (MVK De Kooy). Er heeft daarna een bespreking plaats gevonden met dhr. en dhr. van het georganiseerd overleg. Aansluitend hierop is een bezoek gebracht aan de werkplekken waar blootstelling aan chromaathoudende coatings zou kunnen plaatsvinden.

Het bovengenoemd bezoek en de door u ter beschikking gestelde rapportage heeft een aantal vraagpunten opgeleverd als gevolg waarvan op 1 februari 1999 een aanvullend onderzoek heeft plaatsgevonden.

Bij dit bovengenoemd bezoek is specifiek aandacht besteed aan de volgende items:

- de constructie van de afvoer van de schuurcabine in de kunststofafdeling;
- de voorgeschreven ademhalingsbescherming;
- de werkprocedures in de metaalbewerking, kunststofafdeling en chemische reiniging;
- de meetomstandigheden.

Er is daarbij het volgende gebleken:

- de afvoer van de schuurcabine was inmiddels aangepast, de vervuilde lucht werd thans direct naar buiten afgevoerd;
- de voorgeschreven ademhalingsbescherming voldeed niet aan P3S1;
- de werkprocedures in de metaalbewerking waren niet consequent en consistent ingevoerd en toegepast;

- er is tijdens de metingen gebruik gemaakt van de toen voorgeschreven ademhalingsbescherming.

Samenvattend kom ik tot de slotsom dat er zeker reden is tot maatregelen i.v.m. de gevonden concentraties.

Er is op dit moment bij u een project gaande dat moet leiden tot een verbeterde aanpak van het gebruik van chromaat houdende coatings. Er is tevens besloten blootstellingsmetingen te laten verrichten door de Arbodienst. Er zijn sinds geruime tijd stringenter maatregelen ter bescherming van werknemers bij u van kracht. Gezien de genomen maatregelen en de mate van blootstelling ben ik van mening dat er op dit ogenblik geen noodzaak is directe maatregelen op te leggen.

In het licht van de bevindingen die het onderzoek ter plaatse heeft opgeleverd, geef ik u het volgende in overweging.

1. De voorlichting aan het personeel nogmaals uit te voeren.
2. Nauwkeurig toezicht te houden of de vereiste maatregelen consequent en consistent uit te voeren.
3. De PBM's voor adembescherming op doeltreffendheid te bezien.
4. De werkruimtes grondig te reinigen van resten uit het verleden. Aansluitend een procedure op te stellen voor het regelmatig reinigen van deze werkruimtes.
5. Een aparte ruimte te gebruiken voor het verwijderen en aanbrengen van onderdelen van de helicopters. De schuurcabine uit de kunststofafdeling gesepareerd van de rest van de werkruimtes op te stellen. Deze ruimtes kunnen als controlled area fungeren, waarop de strengste eisen van toepassing kunnen worden verklaard en daardoor kan eenvoudig toezicht worden gehouden.
6. Gedeïmonteerde delen eerst van de coating te ontdoen, "strippen" alvorens verdere bewerking kan worden uitgevoerd. Eventueel nog uit te voeren nabehandeling te doen plaatsvinden in een schuurcabine in de kunststofafdeling.
7. De verfspuitruimte eveneens in te richten als een controlled area.
8. Procedures op te stellen voor het betreden en werken in de controlled area's.

De voorgestelde maatregelen moeten als richtinggevend worden gezien om te komen tot een adequate beperking van de totale blootstelling en het aantal blootgestelde personen.

Ik verzoek u mij op de hoogte te houden van de voortgang van uw verbeteringsplannen.

Voor nadere informatie kunt u zich tot mijn dienst wenden.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,

drs.

Hoofdinspecteur

Aan de Commandant van de Vliegbasis Leeuwarden
Kolonel-Vlieger
Keegsdijkje 7
8919 AK Leeuwarden

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 986401026/01	Doorkiesnummer 050-522
Onderwerp Inspectie	Datum 18 februari 1999	Contactpersoon de heer

Geachte heer

Op donderdag 10 december 1998 heb ik, inspecteur bij de Arbeidsinspectie, samen met de heer , medewerker van de Inspectie Milieuhygiëne Regio Oost, een inspectie uitgevoerd op de Vliegbasis Leeuwarden aan Keegsdijkje 7 te Leeuwarden. Aan de hand van een aantal inspectiepunten is nagegaan of aan de wettelijke voorschriften op het gebied van arbeidsomstandigheden en aan de wet- en regelgeving van de Wet Milieubeheer wordt voldaan.

Dit blijkt niet het geval te zijn. Met u is besproken dat de volgende tekortkomingen moeten worden opgeheven:

1. De transportroute binnen het bedrijf dient veilig te zijn.
Op een afdeling waar dames en heren plegen te werken dienen de toiletten naar sexe gescheiden te zijn. Met name was dit het geval in gebouw K16.
2. Op diverse plaatsen op de vliegbasis worden gevaarlijke stoffen op een onjuiste wijze opgeslagen. Dit was het geval in de gebouwen K68, K25, K7, K16, C115 en C146. In ruimte K68 worden diverse gevaarlijke stoffen, niet naar risico gescheiden, opgeslagen. Tevens heeft deze ruimte geen brandvertraging van meer dan 60 minuten en is de vloer niet vloestofdicht uitgevoerd.
Voor de opslag in K25 is geen vergunning verstrekt in het kader van de Wet Milieubeheer waardoor deze opslag in feite illegaal bestaat.
In ruimte K7 staan 3 blikken met een inhoud van 25 liter, met daarin een brandbare stof (tectyl). Deze ruimte is hiervoor niet ingericht.
In gebouw K16 komen gevaarlijke stoffen binnen en in afwachting van transport naar de betreffende afdeling staan zij hier soms langere tijd, zodat ook hier sprake is van opslag van gevaarlijke stoffen.
De gebouwen C115 en C146 hebben geen brandvertraging van meer dan 60 minuten. Tevens vinden in deze gebouwen overtap- of ompakwerkzaamheden plaats hetgeen hier niet is toegestaan.
3. Op een aantal locaties is de mogelijkheid om in noodgevallen de ogen te spoelen onvoldoende.

Voor oogdouches geldt, dat de oogspoelvoorziening doelmatig moet zijn en dat, afhankelijk van de situatie, gebruik kan worden gemaakt van een op de waterleiding aangesloten oogdouche of van een oogspoelfles. Welke van de twee voor een bepaalde situatie de voorkeur verdient, wordt bepaald in de RI&E.

In het algemeen is een oogspoelvoorziening doelmatig, indien:

- * deze voldoende snel bereikbaar is in geval van een ongeval,
- * deze eenvoudig bedienbaar is,
- * zo nodig beide ogen voldoende lang gespoeld kunnen worden,
- * de ogen zodanig kunnen worden gespoeld, dat deze wel snel worden gereinigd, maar niet worden beschadigd.

Op alle locaties was wel een oogspoelvoorziening d.m.v. flessen aanwezig. In geval van nood kan men hiermee echter maar beperkte tijd spoelen. Tevens kan men hiermee maar één oog tegelijkertijd spoelen.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot het voorgaande, verwijs ik u naar de bijlage. Niet alle informatie in deze bijlage zal direct of in zijn geheel van toepassing zijn. Voor een op uw situatie toegesneden interpretatie van de informatie, kan het nuttig zijn contact op te nemen met deskundigen, bijvoorbeeld met uw arbodienst.

Met u is afgesproken dat u mij binnen 4 weken na dagtekening van deze brief mededeelt, hoe en op welke termijn u aan de wettelijke bepalingen gaat voldoen.

Tenslotte maak ik u ten aanzien van de bouwkundige constructie van de gebouwen C115 en C146 nog op het volgende attent. Deze gebouwen zijn geheel bedekt met asbesthoudend materiaal. Indien er in deze gebouwen brand mocht uitbreken zal dit materiaal door de grote hitte uit elkaar springen met een groot milieuprobleem als gevolg.

Een afschrift van deze brief is aan de ondernemingsraad gezonden, opdat deze indien gewenst hun zienswijze naar voren kunnen brengen op het gestelde in deze brief.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

Inspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord

Bijlage: : Achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Beleidsregels

Bij de in deze bijlage behandelde onderwerpen wordt regelmatig verwezen naar de op de Arbowet geënte beleidsregels. Daar waar een directe relatie bestaat tussen de gevaars- en/of gezondheidsaspecten en een beleidsregel, is het nummer van de betreffende beleidsregel er direct achter vermeld. Waar in de rubriek "Nadere informatie" wordt verwezen naar andere beleidsregels, bestaat deze directe relatie niet. Dergelijke beleidsregels geven namelijk nadere uitleg aan de wet- en regelgeving met betrekking tot ook andere arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690256

fax 015-2690271

Ook kan bij het NNI nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Arboinformatiebladen (AI-bladen)

De AI-bladen waarnaar wordt verwezen in de rubriek "Nadere informatie" zijn tegen betaling eveneens te verkrijgen bij het Servicecentrum Sdu Uitgevers.

Ingeval overwogen wordt beleidsregels, normbladen of AI-bladen aan te schaffen, is het aan te bevelen eerst informatie in te winnen bij deskundigen, bijvoorbeeld de Arbodienst.

Inrichting arbeidsplaatsen

Een werkgever moet er voor zorgen dat werknemers in een veilige en gezonde omgeving kunnen werken. Daarbij worden eisen gesteld aan:

- de stabiliteit, de afmetingen en veilige toegankelijkheid van gebouwen en werkplekken;
- de constructie en aard van vloeren, opdat deze zo weinig mogelijk gevaar opleveren voor vallen en struikelen e.d.;
- het oppervlak van muren, vloeren en plafonds, opdat deze goed zijn schoon te houden;
- markering of afscherming van transparante wanden van werkruimtes;
- daglichttoetreding en doelmatige verlichting;
- thermische isolatie van besloten werkplekken;
- doelmatige inrichting van sanitaire voorzieningen, kleedruimten en pauzeruimten;
- veilige en doelmatige elektrische installaties;
- veilige inrichting van transportroutes;
- markering en signalering van gevaarlijke plaatsen en obstakels.

In het algemeen geldt voor alle werkplekken, gebouwen, terreinen en opstallen dat zij schoon en ordelijk moeten zijn en dat dit regelmatig wordt gecontroleerd.

Bij de inrichting moet rekening zijn gehouden met noodsituaties. Dit betekent dat eisen worden gesteld aan:

- vluchtwegen (inclusief trappen) en nooduitgangen;
- noodverlichting;
- brandmelding en brandbestrijding;
- veiligheidssignalering.

Voor een aantal van de genoemde vereisten bestaat beleidsregels.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

- 3.4 aanleg en gebruik van elektrische installaties
- 3.6 vluchtwegen en nooduitgangen
- 3.9 noodverlichting
- 3.19 afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren
- 6.3 verlichting

Arboinformatiebladen:

- AI-14 Bedrijfsruimten - inrichting, transport en opslag

Wettelijke basis

Arbobesluit:

- artikel 3.2 algemene vereisten
- artikel 3.4 elektrische installaties
- artikel 3.6 vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.7 veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.8 brandmelding en brandbestrijding
- artikel 3.9 noodverlichting
- artikel 3.11 vloeren, muren en plafonds van arbeidsplaatsen

artikel 3.14	verbindingswegen
artikel 3.15	markering gevaarlijke plaatsen
artikel 3.19	afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats
artikel 3.20	ontspanningsruimten
artikel 3.22	kleedruimten
artikel 3.23	wasgelegenheden en doucheruimten
artikel 3.24	toiletten, urinoirs en wasbakken
artikel 3.41	ontspanningsruimten, leerlingen en studenten
artikel 3.42	uitzonderingen voor vervoermiddelen
artikel 3.43	kleedruimten en enige andere voorzieningen (justitiële rijksinrichtingen)
artikel 3.44	vluchtwegen en nooduitgangen (justitiële rijksinrichtingen)
artikel 6.1	binnen- en buitenklimaat
artikel 6.3	daglicht en kunstlicht
artikel 6.4	daglicht
artikel 6.5	weren van zonlicht
artikel 6.30	daglicht en kunstlicht (thuiswerkers)
artikel 8.4	algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

artikel 8.9	algemene eisen veiligheidsborden
artikel 8.10	soorten borden
artikel 8.27	signalering van obstakels en gevaarlijke plaatsen
artikel 8.28	afstemming signalering op obstakel of gevaarlijke plaats
artikel 8.29	vereisten inzake markering van verkeerswegen

Bestrijdingsmiddelenbesluit (Bestrijdingsmiddelenwet):

artikel 6	hygiëne en beschermende maatregelen
-----------	-------------------------------------

Gevaarlijke stoffen, voorkomen ongewilde gebeurtenissen

Om risico's voor ongewilde gebeurtenissen (brand, explosie, vergiftiging, bedwelming verstikking, e.d.) bij de aanwezigheid van of het werken met gevaarlijke stoffen te voorkomen, moeten technische en organisatorische maatregelen worden getroffen.

Deze maatregelen kunnen betrekking hebben op:

- beperking van de hoeveelheid aan stoffen tot de voor het gebruik strikt noodzakelijke;
- het voorkomen dat vloeistoffen, gassen en dampen vrijkomen en zich verspreiden;
- geen open vuur en andere ontstekingsbronnen (bv. slijpen, schuren, lassen) tijdens het werken met brandbare stoffen;
- het eerst verwijderen van (restanten van) gevaarlijke stoffen alvorens te gaan werken aan en/of verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen e.d.;
- het voorkomen van statische oplading bij vullen of aftappen van brandbare stoffen;
- indelen en markeren van werkplekken in zones;
- waarschuwingssignalering en etikettering;
- niet meer werknemers aanwezig laten zijn dan noodzakelijk;
- het inzetten van werknemers die lichamelijk en geestelijk in staat zijn met gevaarlijke stoffen te werken én die over voldoende kennis beschikken om gevaren te onderkennen en te voorkomen;
- zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid bij het werk (beleidsregel Arbobesluit 4.1)

- niet roken eten of drinken bij de aanwezigheid van bepaalde gevaarlijke stoffen (zie hiertoe artikel 4.5 Arbobesluit);
- verantwoorde opslag van voorraden van gevaarlijke stoffen (beleidsregel Arbobesluit 4.4 - 2);
- verantwoord gebruik, transport en opslag van gascylinders (beleidsregel Arbobesluit 4.4 - 1).
- het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen (beleidsregel Arbobesluit 4.4 -6)

Ook moeten maatregelen zijn getroffen om de gevolgen van een ongewilde gebeurtenis te beperken. Hierbij kan in het algemeen worden gedacht aan: brandblusmiddelen, nood- en oogspoelvoorzieningen, adequate bedrijfshulpverlening, scheiding van opslag van gevaarlijke stoffen en de uitvoering van overtap- of ompakwerkzaamheden hiermee e.d.

Voor cyaanverbindingen en waterstoffluoride zijn in dit kader in beleidsregel Arbobesluit 4.4 -4 bijzondere maatregelen voorgeschreven.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn
- 4.4 -1 voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders
- 4.4 -2 opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen
- 4.4 -4 noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen
- 4.4 -5 voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen
- 4.4 -6 het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen

CPR-publicaties:

- CPR 3 organische peroxiden; Opslag
- CPR 15-1 opslag gevaarlijke stoffen in emballage; Opslag van vloeistoffen en vaste stoffen (0 tot 10 ton)
- CPR 15-2 opslag gevaarlijke stoffen, chemische afvalstoffen en bestrijdingsmiddelen in emballage; opslag van grote hoeveelheden

Wettelijke basis

Arbowet:

- artikel 6 voorlichting en onderricht

Arbobesluit:

- artikel 3.8 brandmelding en brandbestrijding
- artikel 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid
- artikel 4.4 voorkomen van ongewilde gebeurtenissen
- artikel 4.5 bijzondere maatregelen ter voorkoming van ongewilde gebeurtenissen
- artikel 4.114 brandbestrijdingsmiddelen (thuiswerk)
- artikel 4.115 voorkomen, beperken van ongewilde gebeurtenissen (thuiswerk)
- artikel 8.4 algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

- artikel 8.2 permanente signalering

artikel 8.3 occasionele signalering
artikel 8.4 vrije keuze van signalering
artikel 8.12 reservoirs gevaarlijke stoffen
artikel 8.13 aanbrengen van signalering op reservoirs
artikel 8.14 plaatsing op reservoirs
artikel 8.15 signalering bij opslag gevaarlijke stoffen

Min Van Defensie, Kon Mil School
T.a.v. Kolonel
Postbus 976
6000 AZ Weert

Postbus 940
6040 AX Roermond
Godsweetersingel 10
Telefoon 0475-356666
Telefax 0475-356660

Uw brief

Ons kenmerk
991000217/01

Doorkiesnummer

Onderwerp
Inspectie

Datum
16 juni 1999

Contactpersoon
mevrouw

Geachte heer/mevrouw,

Op vrijdag 11 juni 1999 hebben wij, de heer _____ en ondergetekende, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op uw complex aan Kazernelaan 101 te Weert.

Aan de hand van een aantal inspectiepunten is nagegaan of aan de wettelijke voorschriften op het gebied van arbeidsomstandigheden wordt voldaan.

Dit blijkt niet het geval te zijn. Met kapitein _____, hoofd infrastructuur Arbo & Milieu, en in het bijzijn van Mevr. _____ (dienstcommissie KMS), de Hr. _____ (KMS), de Hr. _____ (garnizoen Arbo & Milieu) en de Hr. _____ dienstcommissie garnizoen) is besproken dat de volgende tekortkomingen moeten worden opgeheven:

1. Er kon geen actuele door de Arbo-dienst goedgekeurde risico-inventarisatie worden overlegd.
2. In de wapenherstelplaats was bij de reinigingsinstallatie geen adequate adembescherming beschikbaar.
3. Het veiligheidsinformatieblad was voor het gebruikte reinigingsmiddel niet aanwezig.
4. De compressor in de wapenherstelplaats dient in een andere ruimte geplaatst te worden of omkapseld zodat het geluidsnivo wordt teruggebracht onder de 80 dBA.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot het voorgaande, verwijs ik u naar de bijlage. Niet alle informatie in deze bijlage zal direct of in zijn geheel van toepassing zijn. Voor een op uw situatie toegesneden interpretatie van de informatie, kan het nuttig zijn contact op te nemen met deskundigen, bijvoorbeeld met uw arbodienst.

De tekortkomingen moeten zijn opgeheven binnen een termijn van 2 maanden na dagtekening van deze brief.

Daarna zal controle plaatsvinden.

Een afschrift van deze brief is aan de ondernemingsraad gezonden.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

Inspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Zuid

Bijlage: : Achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Beleidsregels

Bij de in deze bijlage behandelde onderwerpen wordt regelmatig verwezen naar de op de Arbowet geënte beleidsregels. Daar waar een directe relatie bestaat tussen de gevaars- en/of gezondheidsaspecten en een beleidsregel, is het nummer van de betreffende beleidsregel er direct achter vermeld. Waar in de rubriek "Nadere informatie" wordt verwezen naar andere beleidsregels, bestaat deze directe relatie niet. Dergelijke beleidsregels geven namelijk nadere uitleg aan de wet- en regelgeving met betrekking tot ook andere arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789887
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), heeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:
het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690256
fax 015-2690271

Ook kan bij het NNI nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Arboinformatiebladen (AI-bladen)

De AI-bladen waarnaar wordt verwezen in de rubriek "Nadere informatie" zijn tegen betaling eveneens te verkrijgen bij het Servicecentrum Sdu Uitgevers.

Ingeval overwogen wordt beleidsregels, normbladen of AI-bladen aan te schaffen, is het aan te bevelen eerst informatie in te winnen bij deskundigen, bijvoorbeeld de Arbodienst.

Risicoinventarisatie/-evaluatie en plan v aanpak 1998

Het arbo- en verzuimbeleid moet gebaseerd zijn op een op schrift gestelde inventarisatie en -evaluatie van alle gevaren die het werk voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de werknemers met zich brengt.

De risicoinventarisatie en -evaluatie (RI&E) kent de volgende eisen:

- op alle werkplekken en/of voor iedere functiesoort moeten alle gevaren in kaart zijn gebracht en zijn geëvalueerd. In een aantal gevallen zijn verdiepende onderzoeken wettelijk vastgelegd (zoals met betrekking tot biologische agentia, gevaarlijke stoffen, geluid, beeldschermen, fysieke belasting);
- er moet specifieke aandacht zijn besteed aan bijzondere groepen (zoals ouderen, jeugdigen, thuiswerkers, zwangere vrouwen);
- de actuele inzichten op het terrein van veiligheid, gezondheid en welzijn moeten zijn verwerkt;
- er moet aandacht zijn besteed aan ongevallen, beroepsziekten en het ziekteverzuim.

De RI&E kan onder beheer van de werkgever zelf worden uitgevoerd of door een gecertificeerde arbodienst. Indien de werkgever de RI&E zelf uitvoert moet deze getoetst worden door de arbodienst.

De RI&E moet zo vaak als nodig is, worden aangepast naar aanleiding van opgedane ervaringen, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden en wijzigingen in de stand van de wetenschap en de techniek.

Op basis van de RI&E moet een plan van aanpak zijn opgesteld. Het plan van aanpak moet aangeven op welke termijn en met welke prioriteit de risico's moeten worden aangepakt. Hierbij dient prioriteit gegeven te worden aan de gevaren met het hoogste risico. Indien er een ondernemingsraad is, moet daarmee over deze aanpak vooraf overleg gepleegd worden. Is er geen ondernemingsraad, dan moet een en ander besproken worden met de belanghebbende werknemers. Elke werknemer moet desgewenst kennis kunnen nemen van de RI&E en het plan van aanpak.

Nadere informatie

Arboinformatieblad:

AI-1 Arbo- en verzuimbeleid

Wettelijke basis

Arbowet:

artikel 4 beleidsvoering, inventarisatie en evaluatie en jaarplan

Gevaarlijke stoffen, voorkomen beperken blootstelling

Werknemers mogen niet in zodanige mate worden blootgesteld aan stoffen, dat schade kan worden toegebracht aan de gezondheid of dat hinder kan worden veroorzaakt.

Het feit dat gewerkt wordt met gevaarlijke stoffen moet blijken uit de risicoinventarisatie en -evaluatie. De aard, de mate en de duur van mogelijke blootstelling moeten zijn beoordeeld en

zijn gebaseerd op representatieve metingen en/of onderbouwde schattingen (beleidsregel Arbobesluit 4.2).

Maatregelen ter beheersing van blootstelling aan stoffen via de lucht zijn in elk geval niet doeltreffend als de blootstellingsconcentratie (zie ook beleidsregel Arbobesluit 4.9-1):

- de wettelijke of de bestuurlijke grenswaarde (zie bijlage I bij beleidsregel Arbobesluit 4.2 of bijlage V bij de Arboregeling) overschrijdt, of
- ingeval er geen wettelijke of bestuurlijke grenswaarden is vastgesteld, een door de werkgever vastgestelde grenswaarde, die naar de huidige stand van wetenschap en inzicht als een veilige blootstellingsgrens kan worden beschouwd (beleidsregel Arbobesluit 4.2), overschrijdt.

Om blootstelling aan gevaarlijke stoffen te voorkomen of te beperken tot een zo laag mogelijk niveau, moet (in beginsel in rangorde, anders in combinatie):

1. het vrijkomen van stoffen in de lucht en het direct contact ermee zoveel mogelijk zijn voorkomen door maatregelen aan de bron, zoals vervangen van stoffen, toepassen van minder voor de gezondheid schadelijke productie- en werkmethoden en het werken met gesloten systemen;
2. plaatselijke afzuiging in combinatie met ruimtelijke ventilatie aanwezig zijn, als maatregelen aan de bron redelijkerwijs niet mogelijk of onvoldoende zijn om de verspreiding van stoffen via de lucht in voldoende mate tegen te gaan;
3. potentieel contact met de stoffen zijn voorkomen (bijvoorbeeld door: beperken blootstellingsduur, niet meer stoffen en werknemers aanwezig dan strikt noodzakelijk is), als:
 - ventilatie redelijkerwijs niet mogelijk of onvoldoende is en/of
 - bronmaatregelen niet mogelijk zijn om direct contact met de huid te voorkomen;
4. worden teruggevallen op het voorkomen van feitelijke blootstelling door middel van persoonlijke beschermingsmiddelen, als maatregelen op (combinaties van) de voornoemde drie niveaus redelijkerwijs niet mogelijk zijn.

Voor de keuze van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen tegen blootstelling door inademen, moet rekening worden gehouden met de vereisten in beleidsregel Arbobesluit 4.9 - 3 . Met behulp van door de Commissie van de Europese Gemeenschappen uitgebrachte leidraden (zie beleidsregel Arbobesluit 8.2), kan een gedegen afweging worden gemaakt in de keuze en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Als blijkt dat er, ondanks de maatregelen op de voornoemde niveaus, nog steeds situaties voorkomen waarin huidcontact en/of oogcontact aanwezig of mogelijk is met stoffen die relatief eenvoudig door de huid kunnen worden opgenomen, moeten altijd doelmatige persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen worden.

Het betreft hier stoffen die:

- een zogenaamde H-notatie hebben in de lijst van bestuurlijke grenswaarden (zie bijlage I bij beleidsregel Arbobesluit 4.2);
- voldoen aan de criteria voor toekenning van gevaarszinnen en veiligheidsaanbevelingen, zoals genoemd in de onderdelen C. en D. van beleidsregel Arbobesluit 4.9 -1. en in geval van thuiswerk de onderdelen D. en E. van beleidsregel Arbobesluit 4.113.

Daarnaast moet bij het werken met gevaarlijke stoffen altijd de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht worden genomen (beleidsregel Arbobesluit 4.1).

Tevens moeten betrokken werknemers voorlichting en instructie krijgen over de aard van de werkzaamheden, de soorten stoffen en de daaraan verbonden gevaren.

In **thuiswerksituaties** mogen uitsluitend stoffen worden gebruikt die op grond van de artikelen 34, derde lid, en 39 van de Wet milieugevaarlijke stoffen ingedeeld zijn in de categorieën "schadelijk", "irriterend", "ontvlambaar" en "milieugevaarlijk", danwel stoffen die op grond van die artikelen geen categorie indeling hebben. In artikel 4.110 van het Arbobesluit wordt aangegeven welke uitzonderingen hierop zijn gesteld.

Ook is het gebruik van ademhalingsbescherming bij thuiswerk **niet** toegestaan (beleidsregel Arbobesluit 4.113). Dit betekent in feite dat bij thuiswerk nooit mag worden gewerkt in situaties waar blootstellingsconcentraties voorkomen boven de grenswaarden.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn
- 4.2 -1 wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen
- 4.2 -2 wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen bij het werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater
- 4.9 -1 doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen
- 4.9 -3 doeltreffende beheersing van de blootstelling aan stoffen door gebruik van persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen
- 4.9 -4 doeltreffende beheersing van de blootstelling aan toxische stoffen bij het werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater
- 4.113 doeltreffende maatregelen tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen in thuiswerk
- 8.2 keuze van persoonlijke beschermingsmiddelen

Wettelijke basis

Arbowet:

artikel 6 voorlichting en onderricht

Arbobesluit:

- artikel 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid
- artikel 4.2 nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie
- artikel 4.9 arbeidshygiënisch regime
- artikel 4.110 gevaarlijke stoffen (thuiswerkers)
- artikel 4.113 arbeidshygiënisch regime (thuiswerk)
- artikel 8.1 algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel
- artikel 8.2 keuze persoonlijk beschermingsmiddel
- artikel 8.3 beschikbaarheid en gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

Arboregeling:

artikel 4.24 gevaarlijke stoffen (wettelijke grenswaarden)

Veiligheidsinformatiebladen voor gevaarlijke stoffen

Als stoffen of producten worden gebruikt die gevaar op kunnen leveren voor de gezondheid, de veiligheid en/of het milieu, moet de fabrikant, handelaar of importeur van deze stoffen of producten een veiligheidsinformatieblad (VIB) verstrekken.

Dit VIB moet o.a. informatie bevatten omtrent:

- de samenstelling,
- de risico's verbonden aan het gebruik,
- de maatregelen die getroffen moeten worden om blootstelling aan de stof of product te voorkomen,
- welke persoonlijke beschermingsmiddelen moeten worden gebruikt.

De fabrikant, handelaar of importeur is verplicht bij eerste levering een VIB gratis te verstrekken voor alle stoffen die volgens de Wet Milieugevaarlijke Stoffen moeten zijn geëtiketteerd.

Wettelijke basis

Veiligheidsinformatiebladenbesluit (Wet milieugevaarlijke stoffen)

Schadelijk geluid

Er moet zijn vastgesteld of werknemers kans lopen op gehoorbeschadiging door blootstelling aan geluid. Daartoe moet in het kader van de risicoinventarisatie en -evaluatie het geluid op de werkplek worden beoordeeld. Bestaat op grond daarvan het vermoeden dat het equivalente geluidsniveau hoger is dan 80 dB(A), dan moeten geluidsmetingen worden verricht. Het doel van de meting is vast te stellen op welke plaatsen schadelijk geluid voorkomt, hoe hoog de geluidsniveaus zijn en welke risico's dit meebrengt voor de betrokken werknemers. De resultaten van de beoordeling en de eventuele meting moeten in passende vorm worden geregistreerd, met een goede toelichting ter kennis worden gebracht van de ondernemingsraad of, bij het ontbreken daarvan, van de belanghebbende werknemers en gedurende ten minste 10 jaar bewaard worden (beleidsregel Arbobesluit 6.7).

Als werknemers kunnen worden blootgesteld aan equivalente geluidsniveaus boven de 80 dB(A), moeten doeltreffende gehoorbeschermingsmiddelen ter beschikking worden gesteld (beleidsregel Arbobesluit 6.8). Met behulp van door de Commissie van de Europese Gemeenschappen uitgebrachte leidraden (beleidsregel Arbobesluit 8.2), kan een gedegen afweging worden gemaakt in de keuze en het gebruik van gehoorbeschermingsmiddelen.

Tevens moeten werknemers in de gelegenheid worden gesteld op gezette tijden een audiometrisch onderzoek te ondergaan, en voorlichting en instructie krijgen over de gevaren van blootstelling aan geluid, de maatregelen terzake, de persoonlijke beschermingsmiddelen en de redenen voor audiometrisch onderzoek.

Als blijkt dat equivalente geluidsniveaus voorkomen van 85 dB(A) of meer, en maatregelen aan de bron redelijkerwijs niet gevegd kunnen worden, moeten maatregelen getroffen worden ter reductie van de geluidsniveaus (beleidsregel Arbobesluit 6.8). Het betreft hier technische voorzieningen (omkastingen, aanbrengen dempend materiaal, e.d.).

Indien deze technische maatregelen onvoldoende bescherming bieden of redelijkerwijs niet kunnen worden gevegd, moeten maatregelen ter beperking van de duur van de blootstelling

en het aantal blootgestelden worden getroffen. Zowel de organisatie van deze maatregelen als de technische maatregelen moeten in het plan van aanpak (artikel 4 Arbowet) zijn beschreven.

Bij geluidsniveaus van boven de 90 dB(A) zijn de werknemers verplicht de ter beschikking gestelde gehoorbeschermingsmiddelen te dragen. De werkgever moet toezicht houden op het nakomen van deze verplichting.

Plaatsen waar equivalente geluidsniveaus hoger dan 90 dB(A) worden verwacht, moeten duidelijk zichtbaar zijn afgebakend (bijvoorbeeld door geelzwarte lijnen op de vloer) en gemarkeerd door blauwe borden met een wit pictogram, dat aangeeft dat gehoorbescherming verplicht is. Alleen werknemers die beroepshalve of uit hoofde van hun functie deze plaatsen moeten betreden, mogen daar worden toegelaten.

Op mobiele machines en handgereedschappen, die tijdens gebruik geluidsniveaus veroorzaken van boven 90 dB(A), moet een sticker zijn aangebracht met ook een wit pictogram dat aangeeft dat gehoorbescherming verplicht is.

Werknemers die bijzondere taken uitvoeren op plaatsen waar normaal gesproken niemand verblijft, mogen gemiddeld per week aan een geluidsniveau van niet meer dan 85 dB(A) worden blootgesteld (beleidsregel Arbobesluit 6.9).

Onverkort gelden de verplichtingen inzake het beschikbaar stellen van passende gehoorbeschermingsmiddelen en het verplicht gebruik bij het verrichten van werkzaamheden in een omgeving waar het geluidsniveau de grens van 90 dB(A) overschrijdt.

Zwangere werknemers mogen niet worden blootgesteld aan equivalente geluidsniveaus boven de 80 dB(A) (beleidsregel Arbobesluit 1.42).

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 1.42 organisatie van de arbeid van zwangere werknemers en werknemers tijdens de lactatie
- 6.7 beoordelen en zo nodig meten van het geluid op de arbeidsplaats
- 6.8 voorkomen of beperken van schadelijk geluid
- 6.9 weekgemiddelde schadelijk geluid
- 8.2 keuze van persoonlijke beschermingsmiddelen

Arboinformatieblad:

- AI-4 Lawaai op de arbeidsplaats

Wettelijke basis

Arbowet:

- artikel 4 beleidsvoering, inventarisatie en evaluatie en jaarplan
- artikel 6 voorlichting en onderricht
- artikel 24a periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Arbobesluit:

- artikel 6.7 nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen en meten
- artikel 6.8 voorkomen of beperken van schadelijk geluid
- artikel 6.10 audiometrisch onderzoek
- artikel 6.11 voorlichting en onderricht (geluid)
- artikel 8.1 algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel

- artikel 8.2 keuze persoonlijk beschermingsmiddel
- artikel 8.3 beschikbaarheid en gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen
- artikel 8.4 algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

- artikel 8.2 permanente signalering
- artikel 8.5 gebruik van kleuren
- artikel 8.9 algemene eisen veiligheidsborden
- artikel 8.10 soorten borden
- artikel 8.11 plaatsing van borden

Garnizoenscommandant
T.a.v.
Postbus 976
6000 AZ Weert

Postbus 940
6040 AX Roermond
Godsweetersingel 10
Telefoon 0475-356686
Telefax 0475-356660

Uw brief	Ons kenmerk 991000217/02	Doorkiesnummer
Onderwerp Inspectie	Datum 16 juni 1999	Contactpersoon mevrouw

Geachte heer/mevrouw,

Op vrijdag 11 juni 1999 hebben wij, de heer _____ en ondergetekende, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op het complex aan de Kazernelaan 101 te Weert.

Aan de hand van een aantal inspectiepunten is nagegaan of aan de wettelijke voorschriften op het gebied van arbeidsomstandigheden wordt voldaan.

Dit blijkt niet het geval te zijn. Met de kapitein _____, hoofd infrastructuur Arbo & Milieu, en in het bijzijn van Mevr _____ (Dienstcommissie KMS), de Hr. _____ (KMS), de Hr. _____ (garnizoen Arbo & Milieu) en de Hr. _____ (Dienstcommissie garnizoen) is besproken dat de volgende tekortkomingen moeten worden opgeheven:

1. Er kon geen actuele door de Arbo-dienst goedgekeurde risico-inventarisatie worden getoond.
2. In de groente/vlees afdeling van de keuken was geen daglicht toetreding.
3. In de opslagkast bij het spoelgedeelte van de keuken stonden naast de chloor(tabletten) ook andere stoffen opgeslagen. Er dient nagegaan te worden welke risico's dit met zich mee brengt. Ook dient beoordeeld te worden of het mengen van chloor met andere stoffen t.b.v. desinfecteren en reinigen niet leidt tot ongewilde reacties.
4. In de wasplaats van de keuken stond een onafgesloten, niet geëtiketteerde, emmer met vermoedelijk soda.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot het voorgaande, verwijs ik u naar de bijlage. Niet alle informatie in deze bijlage zal direct of in zijn geheel van toepassing zijn. Voor een

op uw situatie toegesneden interpretatie van de informatie, kan het nuttig zijn contact op te nemen met deskundigen, bijvoorbeeld met uw arbodienst.

De tekortkomingen moeten zijn opgeheven binnen een termijn van 2 maanden na dagtekening van deze brief.

Daarna zal controle plaatsvinden.

Een afschrift van deze brief is aan de ondernemingsraad gezonden.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

Inspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Zuid

Bijlage: : Achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Beleidsregels

Bij de in deze bijlage behandelde onderwerpen wordt regelmatig verwezen naar de op de Arbowet geënte beleidsregels. Daar waar een directe relatie bestaat tussen de gevaars- en/of gezondheidsaspecten en een beleidsregel, is het nummer van de betreffende beleidsregel er direct achter vermeld. Waar in de rubriek "Nadere informatie" wordt verwezen naar andere beleidsregels, bestaat deze directe relatie niet. Dergelijke beleidsregels geven namelijk nadere uitleg aan de wet- en regelgeving met betrekking tot ook andere arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel. 070-3789887
fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:
het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059
2600 GB Delft
tel. 015-2690256
fax 015-2690271

Ook kan bij het NNI nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

Arboinformatiebladen (AI-bladen)

De AI-bladen waarnaar wordt verwezen in de rubriek "Nadere informatie" zijn tegen betaling eveneens te verkrijgen bij het Servicecentrum Sdu Uitgevers.

Ingeval overwogen wordt beleidsregels, normbladen of AI-bladen aan te schaffen, is het aan te bevelen eerst informatie in te winnen bij deskundigen, bijvoorbeeld de Arbodienst.

Risicoinventarisatie/-evaluatie en plan v aanpak 1998

Het arbo- en verzuimbeleid moet gebaseerd zijn op een op schrift gestelde inventarisatie en -evaluatie van alle gevaren die het werk voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de werknemers met zich brengt.

De risicoinventarisatie en -evaluatie (RI&E) kent de volgende eisen:

- op alle werkplekken en/of voor iedere functiesoort moeten alle gevaren in kaart zijn gebracht en zijn geëvalueerd. In een aantal gevallen zijn verdiepende onderzoeken wettelijk vastgelegd (zoals met betrekking tot biologische agentia, gevaarlijke stoffen, geluid, beeldschermen, fysieke belasting);
- er moet specifieke aandacht zijn besteed aan bijzondere groepen (zoals ouderen, jeugdigen, thuiswerkers, zwangere vrouwen);
- de actuele inzichten op het terrein van veiligheid, gezondheid en welzijn moeten zijn verwerkt;
- er moet aandacht zijn besteed aan ongevallen, beroepsziekten en het ziekteverzuim.

De RI&E kan onder beheer van de werkgever zelf worden uitgevoerd of door een gecertificeerde arbodienst. Indien de werkgever de RI&E zelf uitvoert moet deze getoetst worden door de arbodienst.

De RI&E moet zo vaak als nodig is, worden aangepast naar aanleiding van opgedane ervaringen, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden en wijzigingen in de stand van de wetenschap en de techniek.

Op basis van de RI&E moet een plan van aanpak zijn opgesteld. Het plan van aanpak moet aangeven op welke termijn en met welke prioriteit de risico's moeten worden aangepakt. Hierbij dient prioriteit gegeven te worden aan de gevaren met het hoogste risico. Indien er een ondernemingsraad is, moet daarmee over deze aanpak vooraf overleg gepleegd worden. Is er geen ondernemingsraad, dan moet een en ander besproken worden met de belanghebbende werknemers. Elke werknemer moet desgewenst kennis kunnen nemen van de RI&E en het plan van aanpak.

Nadere informatie

Arboinformatieblad:

AI-1 Arbo- en verzuimbeleid

Wettelijke basis

Arbowet:

artikel 4 beleidsvoering, inventarisatie en evaluatie en jaarplan

Inrichting arbeidsplaatsen

Een werkgever moet er voor zorgen dat werknemers in een veilige en gezonde omgeving kunnen werken. Daarbij worden eisen gesteld aan:

- de stabiliteit, de afmetingen en veilige toegankelijkheid van gebouwen en werkplekken;

- de constructie en aard van vloeren, opdat deze zo weinig mogelijk gevaar opleveren voor vallen en struikelen e.d.;
- het oppervlak van muren, vloeren en plafonds, opdat deze goed zijn schoon te houden;
- markering of afscherming van transparante wanden van werkruimtes;
- daglichttoetreding en doelmatige verlichting;
- thermische isolatie van besloten werkplekken;
- doelmatige inrichting van sanitaire voorzieningen, kleedruimten en pauzeruimten;
- veilige en doelmatige elektrische installaties;
- veilige inrichting van transportroutes;
- markering en signalering van gevaarlijke plaatsen en obstakels.

In het algemeen geldt voor alle werkplekken, gebouwen, terreinen en opstallen dat zij schoon en ordelijk moeten zijn en dat dit regelmatig wordt gecontroleerd.

Bij de inrichting moet rekening zijn gehouden met noodsituaties. Dit betekent dat eisen worden gesteld aan:

- vluchtwegen (inclusief trappen) en nooduitgangen;
- noodverlichting;
- brandmelding en brandbestrijding;
- veiligheidssignalering.

Voor een aantal van de genoemde vereisten bestaat beleidsregels.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

- 3.4 aanleg en gebruik van elektrische installaties
- 3.6 vluchtwegen en nooduitgangen
- 3.9 noodverlichting
- 3.19 afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren
- 6.3 verlichting

Arboinformatiebladen:

- AI-14 Bedrijfsruimten - inrichting, transport en opslag

Wettelijke basis

Arbobesluit:

- artikel 3.2 algemene vereisten
- artikel 3.4 elektrische installaties
- artikel 3.6 vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.7 veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen
- artikel 3.8 brandmelding en brandbestrijding
- artikel 3.9 noodverlichting
- artikel 3.11 vloeren, muren en plafonds van arbeidsplaatsen
- artikel 3.14 verbindingswegen
- artikel 3.15 markering gevaarlijke plaatsen
- artikel 3.19 afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats
- artikel 3.20 ontspanningsruimten
- artikel 3.22 kleedruimten

- artikel 3.23 wasgelegenheden en doucheruimten
- artikel 3.24 toiletten, urinoirs en wasbakken
- artikel 3.41 ontspanningsruimten, leerlingen en studenten
- artikel 3.42 uitzonderingen voor vervoermiddelen
- artikel 3.43 kleedruimten en enige andere voorzieningen (justitiële rijksinrichtingen)
- artikel 3.44 vluchtwegen en nooduitgangen (justitiële rijksinrichtingen)
- artikel 6.1 binnen- en buitenklimaat
- artikel 6.3 daglicht en kunstlicht
- artikel 6.4 daglicht
- artikel 6.5 weren van zonlicht
- artikel 6.30 daglicht en kunstlicht (thuiswerkers)
- artikel 8.4 algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering

Arboregeling:

- artikel 8.9 algemene eisen veiligheidsborden
- artikel 8.10 soorten borden
- artikel 8.27 signalering van obstakels en gevaarlijke plaatsen
- artikel 8.28 afstemming signalering op obstakel of gevaarlijke plaats
- artikel 8.29 vereisten inzake markering van verkeerswegen

Bestrijdingsmiddelenbesluit (Bestrijdingsmiddelenwet):

- artikel 6 hygiëne en beschermende maatregelen

Gevaarlijke stoffen, voorkomen beperken blootstelling

Werknemers mogen niet in zodanige mate worden blootgesteld aan stoffen, dat schade kan worden toegebracht aan de gezondheid of dat hinder kan worden veroorzaakt. Het feit dat gewerkt wordt met gevaarlijke stoffen moet blijken uit de risicoinventarisatie en -evaluatie. De aard, de mate en de duur van mogelijke blootstelling moeten zijn beoordeeld en zijn gebaseerd op representatieve metingen en/of onderbouwde schattingen (beleidsregel Arbobesluit 4.2).

Maatregelen ter beheersing van blootstelling aan stoffen via de lucht zijn in elk geval niet doeltreffend als de blootstellingsconcentratie (zie ook beleidsregel Arbobesluit 4.9-1):

- de wettelijke of de bestuurlijke grenswaarde (zie bijlage I bij beleidsregel Arbobesluit 4.2 of bijlage V bij de Arboregeling) overschrijdt, of
- ingeval er geen wettelijke of bestuurlijke grenswaarden is vastgesteld, een door de werkgever vastgestelde grenswaarde, die naar de huidige stand van wetenschap en inzicht als een veilige blootstellingsgrens kan worden beschouwd (beleidsregel Arbobesluit 4.2), overschrijdt.

Om blootstelling aan gevaarlijke stoffen te voorkomen of te beperken tot een zo laag mogelijk niveau, moet (in beginsel in rangorde, anders in combinatie):

1. het vrijkomen van stoffen in de lucht en het direct contact ermee zoveel mogelijk zijn voorkomen door maatregelen aan de bron, zoals vervangen van stoffen, toepassen van minder voor de gezondheid schadelijke productie- en werkmethoden en het werken met gesloten systemen;

2. plaatselijke afzuiging in combinatie met ruimtelijke ventilatie aanwezig zijn, als maatregelen aan de bron redelijkerwijs niet mogelijk of onvoldoende zijn om de verspreiding van stoffen via de lucht in voldoende mate tegen te gaan;
3. potentieel contact met de stoffen zijn voorkomen (bijvoorbeeld door beperken blootstellingsduur, niet meer stoffen en werknemers aanwezig dan strikt noodzakelijk is), als:
 - ventilatie redelijkerwijs niet mogelijk of onvoldoende is en/of
 - bronmaatregelen niet mogelijk zijn om direct contact met de huid te voorkomen;
4. worden teruggevallen op het voorkomen van feitelijke blootstelling door middel van persoonlijke beschermingsmiddelen, als maatregelen op (combinaties van) de voornoemde drie niveaus redelijkerwijs niet mogelijk zijn.

Voor de keuze van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen tegen blootstelling door inademen, moet rekening worden gehouden met de vereisten in beleidsregel Arbobesluit 4.9 - 3 . Met behulp van door de Commissie van de Europese Gemeenschappen uitgebrachte leidraden (zie beleidsregel Arbobesluit 8.2), kan een gedegen afweging worden gemaakt in de keuze en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Als blijkt dat er, ondanks de maatregelen op de voornoemde niveaus, nog steeds situaties voorkomen waarin huidcontact en/of oogcontact aanwezig of mogelijk is met stoffen die relatief eenvoudig door de huid kunnen worden opgenomen, moeten altijd doelmatige persoonlijke beschermingsmiddelen gedragen worden.

Het betreft hier stoffen die:

- een zogenaamde H-notatie hebben in de lijst van bestuurlijke grenswaarden (zie bijlage I bij beleidsregel Arbobesluit 4.2);
- voldoen aan de criteria voor toekenning van gevaarszinnen en veiligheidsaanbevelingen, zoals genoemd in de onderdelen C. en D. van beleidsregel Arbobesluit 4.9 -1. en in geval van thuiswerk de onderdelen D. en E. van beleidsregel Arbobesluit 4.113.

Daarnaast moet bij het werken met gevaarlijke stoffen altijd de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht worden genomen (beleidsregel Arbobesluit 4.1). Tevens moeten betrokken werknemers voorlichting en instructie krijgen over de aard van de werkzaamheden, de soorten stoffen en de daaraan verbonden gevaren.

In **thuiswerksituaties** mogen uitsluitend stoffen worden gebruikt die op grond van de artikelen 34, derde lid, en 39 van de Wet milieugevaarlijke stoffen ingedeeld zijn in de categorieën "schadelijk", "irriterend", "ontvlambaar" en "milieugevaarlijk", danwel stoffen die op grond van die artikelen geen categorie indeling hebben. In artikel 4.110 van het Arbobesluit wordt aangegeven welke uitzonderingen hierop zijn gesteld.

Ook is het gebruik van ademhalingsbescherming bij thuiswerk **niet** toegestaan (beleidsregel Arbobesluit 4.113). Dit betekent in feite dat bij thuiswerk nooit mag worden gewerkt in situaties waar blootstellingsconcentraties voorkomen boven de grenswaarden.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn
- 4.2 -1 wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen
- 4.2 -2 wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen bij het werken in of met verontreinigd grond of verontreinigd grondwater

- 4.9 -1 doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen
- 4.9 -3 doeltreffende beheersing van de blootstelling aan stoffen door gebruik van persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen
- 4.9 -4 doeltreffende beheersing van de blootstelling aan toxische stoffen bij het werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater
- 4.113 doeltreffende maatregelen tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen in thuiswerk
- 8.2 keuze van persoonlijke beschermingsmiddelen

Wettelijke basis

Arbowet:

artikel 6 voorlichting en onderricht

Arbobesluit:

artikel 4.1 zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid

artikel 4.2 nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

artikel 4.9 arbeidshygiënisch regime

artikel 4.110 gevaarlijke stoffen (thuiswerkers)

artikel 4.113 arbeidshygiënisch regime (thuiswerk)

artikel 8.1 algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel

artikel 8.2 keuze persoonlijk beschermingsmiddel

artikel 8.3 beschikbaarheid en gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen

Arboregeling:

artikel 4.24 gevaarlijke stoffen (wettelijke grenswaarden)

Etikettering van gevaarlijke stoffen in verpakkingen

Op de verpakking van stoffen die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, moeten bepaalde aanduidingen zijn aangebracht, waaruit in elk geval de naam van de stof en de aard van de gevaren duidelijk herkenbaar zijn.

Op de verpakking van een gevaarlijke stof waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen van toepassing is, moet door de fabrikant of importeur de volgende onderdelen zijn aangegeven in de Nederlandse taal:

- a. de samenstelling van het product;
- b. de naam en het adres van de fabrikant;
- c. een aanduiding van het gevaar met bijbehorende symbolen;
- d. waarschuwingszinnen voor eventuele bijzondere gevaren;
- e. veiligheidsaanbevelingen.

Verpakkingen van overige stoffen die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, maar waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen **niet** van toepassing is (bijvoorbeeld (bedrijfs)monsters, tussenproducten en proefproducten), moeten in elk geval van de volgende aanduidingen in het Nederlands zijn voorzien:

- a. de naam van de gevaarlijke stof en de relevante gevaarlijke bestanddelen;
- b. gevaarssymbolen en gevaarsbenamingen;
- c. waarschuwingszinnen.

In het kader van de Wet milieugevaarlijke stoffen moeten aard en aanduiding van daarvoor in aanmerking komende stoffen in elk geval aan de volgende eisen voldoen:

- * de aanduidingen moeten aangebracht zijn door middel van een etiket of een bedrukking direct op de verpakking;
- * het etiket moet stevig op de verpakking zijn aangebracht;
- * het etiket moet tijdens de hele gebruiksduur goed zichtbaar en duidelijk leesbaar zijn;
- * etiket, opdruk en symbool moeten voldoen aan de voorgeschreven afmetingen;
- * het symbool is vierkant en bestaat uit een zwart teken op een oranje-gele achtergrond;
- * indien er sprake is van een meervoudige verpakking moeten binnen- en buitenverpakking zijn geëtiketteerd, tenzij de verpakking bestaat uit doorzichtig kunststof of krimpfolie.

Stoffen die zijn overgepakt moeten op dezelfde manier zijn geëtiketteerd.

In beleidsregel Arbobesluit 4.3 wordt nadere invulling gegeven aan specifieke maatregelen voor etikettering van met name de overige stoffen waarvoor artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen **niet** van toepassing is.

De etiketteringsplicht geldt ook voor de categorieën van gevaarlijke stoffen die in thuiswerksituaties mogen worden gebruikt.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.3 etikettering gevaarlijke stoffen die op de werkplek aanwezig zijn

Wettelijke basis

Arbobesluit:

artikel 4.3 verpakking en etikettering

artikel 4.112 verpakking en etikettering (thuiswerk)

Wet milieugevaarlijke stoffen:

artikel 34 verpakking, aanduiding en aanbeveling

Besluit verpakking en aanduiding milieugevaarlijke stoffen en preparaten (Wet milieugevaarlijke stoffen)

MINISTERIE VAN DEFENSIE/ Garnizoenscommandant
t.a.v.
Postbus 976
6000 AZ Weert

Postbus 940
6040 AX Roermond
Godsweetersingel 10
Telefoon 0475-356666
Telefax 0475-356660

Uw brief

Ons kenmerk
991000217/06

Doorkiesnummer

Onderwerp
Inspectie

Datum
8 november 1999

Contactpersoon
mevrouw

Geachte heer/mevrouw,

Op vrijdag 5 november 1999 hebben de heren ing. _____ en ing. _____ beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, op uw complex gelegen Kazernelaan 101 te Weert gecontroleerd of de tekortkomingen, zoals vermeld in de brief met kenmerk 991000217/02 van 16-06-1999 zijn opgeheven.

Voor wat betreft deze tekortkomingen blijkt dat nu grotendeels aan de betreffende wettelijke voorschriften op het gebied van arbeidsomstandigheden wordt voldaan. Ik vertrouw erop dat een kopie van het plan van aanpak op basis van de risicoinventarisatie voor 10 december 1999 naar het regiokantoor te Roermond wordt opgestuurd.

Een afschrift van deze brief is aan de ondernemingsraad gezonden.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Zuid,

drs.

COMMANDANT VliegBasis TWENTE
T.a.v. Kol.
WEERSELOSEWEG 19
7522 PR ENSCHEDE

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief	Ons kenmerk 982401391/02	Doorkiesnummer
Onderwerp strontiumchromaat	Datum 23 december 1999	Contactpersoon de heer

Geachte heer ,

Op 27 oktober 1998 hebben de heren en van mijn dienst met de Lt. Kol , in het bijzijn van vertegenwoordigers van het toenmalige Onderdeels Overleg Orgaan, gesproken over de problematiek van potentiële blootstelling aan strontiumchromaathoudend stof dat vrijkomt bij diverse werkzaamheden op de vliegbasis. Ondermeer zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop reinigingswerkzaamheden konden plaatsvinden.

Nu we ruim een jaar verder zijn, zou ik gaarne van u vernemen wat de stand van zaken is ten aanzien van deze problematiek:

- hebben de (tijdelijke) maatregelen geleid tot de gewenste beperking van de blootstelling,
- zijn er structurele maatregelen getroffen om de blootstelling aan strontiumchromaat doelmatig te beheersen,
- is de strontiumchromaatproblematiek onderdeel van de risico-inventarisatie en -evaluatie en maken de ter zake te nemen maatregelen deel uit van het plan van aanpak.

Daartoe zal de heer in week 1 van 2000 contact met u opnemen voor het maken van een afspraak.

Een afschrift van deze brief heb ik gezonden aan de voorzitter van de medezeggenschapsorgaan.

Hoogachtend,

De regiodirecteur van de Arbeidsinspectie, regio Oost
namens deze,

, hoofdinspecteur

Arbeidsinspectie

regio Oost

VLIEGBASIS TWENTE
T.a.v. de voorzitter van de Medezeggenschapscommissie
WEERSELOSEWEG 19
7522 PR ENSCHEDE

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief**Ons kenmerk**
982401391/03**Doorkiesnummer****Onderwerp****Datum**
23 december 1999**Contactpersoon**
de heer

Geachte heer,

Ter informatie treft u aan een afschrift van mijn brief aan de Commandant Vliegbasis van 23 december 1999, kenmerk 982401391/02.

Hoogachtend,

De regiodirecteur van de Arbeidsinspectie, regio Oost,
namens deze,

, hoofdinspecteur

MIN DEF LANDM. 300 MATDBAT
T.a.v. de heer
POSTBUS 9019
7300 EA APELDOORN

Postbus 9018
6800 DX Arnhem
Janspoort 2
Telefoon 026-3557111
Telefax 026-4424046

Uw brief	Ons kenmerk 200000113/01	Doorkiesnummer
Onderwerp Waarschuwing Arbo	Datum 19 mei 2000	Contactpersoon

Geachte heer

Op dinsdag 11 april 2000 heeft de heer , inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd in uw bedrijf aan MEERVELDERWEG 19 te UDDEL. Hierbij is nagegaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Tijdens de inspectie zijn de volgende overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving geconstateerd.

1. In hal 82 lekt het dak, in de ruimte 49B op diverse plaatsen. Dit dient direct gerepareerd te worden.
2. In gebouw 56 hal D liggen elektradraden los over de vloer en stellingen. Deze dienen vast en in beschermingsbuizen gemonteerd te zijn. Deze voorzieningen zijn niet meer als tijdelijk te beschouwen.
3. De vluchtdeuren in gebouw 56 hal C, zijn in enkele gevallen niet juist gemarkeerd
4. Een kleedruimte mag geen onderdeel zijn van een werkruimte waar tevens schadelijke dampen kunnen bevinden. In gebouw 56 hal D is dit het geval.
5. De wasruimte dient schoon en hygiënisch gehouden te worden. In gebouw 56 laat dit te wensen over.
6. In gebouw 56 zijn de toiletten niet naar sekse gescheiden.
7. In hal D gebouw 56 zijn schadelijke stoffen aanwezig. De vensterbanken zijn bedekt met een dikke laag stof, deze dienen schoon gemaakt te worden.
8. Op diverse plaatsen wordt gewerkt met schadelijke stoffen. Hier dient een oogspoelmogelijkheid aanwezig te zijn.
9. In de hal komen regelmatig uitlaatgassen van dieselmotoren voor. Deze uitlaatgassen bevatten kankerverwekkende stoffen. De blootstelling aan deze stoffen dienen beoordeeld te worden.
Roet uit kachels bevatten mogelijk pak's. Contact met roet dient ten alle tijde vermeden te worden.
10. In de diverse hallen zijn bureaus ingericht waar geen daglichttoetreding is.

Voor achtergrondgegevens inzake de overtredingen verwijs ik u naar de bijlage.

De overtredingen moeten binnen een termijn van 6 weken na dagtekening van deze brief zijn opgeheven.

Na afloop van deze termijn zal worden gecontroleerd of de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boeterapport.

Een afschrift van deze brief is aan uw medezeggenschapsorgaan gezonden.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,
DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID,
namens deze,
Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Oost,

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NNI)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690256

fax 015-2690271

Ook kan bij het NNI nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Algemene vereisten inrichting arbeidsplaatsen

Inhoud artikel 3.2 Arbobesluit

1. Arbeidsplaatsen zijn veilig toegankelijk en kunnen veilig worden verlaten. Ze worden zodanig ontworpen, gebouwd, uitgerust, in bedrijf gesteld, gebruikt en onderhouden, dat gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers zoveel mogelijk is voorkomen. Voorts worden zij zindelijk, zoveel mogelijk vrij van stof en voor zover de veiligheid van de arbeidsplaats dat vereist, ordelijk gehouden.
2. Regelmatig wordt gecontroleerd of de op de arbeidsplaats ter bescherming van de werknemers, aanwezige voorzieningen en genomen maatregelen nog adequaat functioneren.
3. Geconstateerde gebreken met betrekking tot de in het tweede lid bedoelde voorzieningen en maatregelen, die de veiligheid of de gezondheid kunnen beïnvloeden, worden zo snel mogelijk hersteld.

Elektrische installaties

Inhoud artikel 3.4 Arbobesluit

1. Elektrische installaties zijn zodanig ingericht, aangelegd, onderhouden en gekenmerkt, dat een veilig gebruik van elektriciteit zo goed mogelijk is gewaarborgd. Hiertoe zijn de nodige voorzieningen en beschermingsmaatregelen aangebracht, waaronder worden begrepen beveiligings-, meet-, controle- en signaleringstoestellen alsmede aarders, schakelaars, scheiders en contactdozen. Daarbij is rekening gehouden met bijzondere eisen die kunnen voortkomen uit de wijze van het gebruik, de gebruiksomstandigheden en de te verwachten uitwendige invloeden.
2. In een elektrische installatie zijn doeltreffende maatregelen genomen tegen het gevaar van brand, ontploffing, directe en indirecte aanraking en te dichte nadering.
3. Van iedere elektrische installatie zijn duidelijke, steeds bijgewerkte schema's beschikbaar alsmede alle overige gegevens die nodig zijn voor een veilig gebruik van de elektrische installatie.
4. Het derde lid is niet van toepassing op elektrische installaties voor laagspanning van beperkte omvang.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.4 Aanleg en gebruik van elektrische installaties

Veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen

Inhoud artikel 3.7 Arbobesluit

1. Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels.
2. Nooduitgangen kunnen te allen tijde worden geopend.
3. Deuren van nooduitgangen en deuren op het traject van de vluchtwegen zijn op eenvoudige wijze van binnen- uit naar buiten toe te openen.

4. Schuif- en draaideuren worden niet als nooduitgang gebruikt.
5. De vluchtwegen en nooduitgangen die bij het uitvallen van de verlichting slecht zichtbaar zijn, zijn voorzien van een adequate noodverlichting.
6. De vluchtwegen, de deuren en poorten op het traject van de vluchtwegen alsmede de nooduitgangen zijn gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde.

Nadere informatie
Beleidsregel Arbobesluit:
3.9 Noodverlichting.

Kleedruimten

Inhoud artikel 3.22 Arbobesluit

1. Iedere werknemer beschikt over een plaats om zijn kleding op te hangen.
2. Voor werknemers die speciale werkkleding moeten dragen zijn doelmatige, voldoende ruime, van stoelen of banken voorziene en naar seksen gescheiden kleedruimten beschikbaar; deze ruimten zijn zoveel mogelijk gelegen in de nabijheid van de open of besloten ruimten waar de arbeid pleegt te worden verricht. Natte werkkleding kan zo nodig worden gedroogd.
3. In de kleedruimten kan kleding die de werknemers tijdens de arbeid niet dragen, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.
4. Indien de omstandigheden zulks vereisen kan de speciale werkkleding en de persoonlijke kleding van de werknemers gescheiden van elkaar, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.

Wasgelegenheden en doucheruimten

Inhoud artikel 3.23 Arbobesluit

1. Indien werknemers bloot staan aan vuil of stof is een wasruimte met een voldoende aantal wasbakken aanwezig. De wasbakken zijn functioneel geplaatst en naar seksen gescheiden; ze beschikken over koud en zo nodig warm stromend water.
2. Indien werknemers zodanig bloot staan aan vuil, stof of hoge temperaturen dat een reiniging van het lichaam nodig is die meer omvat dan die van handen en gezicht of zulks uit de aard van hun arbeid of de zorg voor de gezondheid voortvloeit, is tevens een doucheruimte met een voldoende aantal douches aanwezig. De doucheruimte is voldoende ruim, doelmatig ingericht en naar seksen gescheiden; de douches beschikken over warm en koud stromend water.
3. Indien de douche- of wasruimten en de kleedruimten zich niet in dezelfde ruimte bevinden, zijn deze onderling gemakkelijk en binnendoor bereikbaar.

Toiletten, urinoirs en wasbakken

Inhoud artikel 3.24 Arbobesluit

1. In een bedrijf of inrichting waar werknemers werkzaam plegen te zijn, is voor de werknemers ten minste één toilet aanwezig.
2. In een bedrijf of inrichting waar 10 of meer werknemers gelijktijdig werkzaam plegen te zijn, is voor iedere 15 of minder werknemers van hetzelfde geslacht ten minste één toilet aanwezig. Voor mannen mag voor een deel met urinoirs worden volstaan mits er ten minste één toilet voor iedere 25 of minder mannen aanwezig is.
3. De toiletten en urinoirs zijn doelmatig ingericht en goed geventileerd; zij bevinden zich in de nabijheid van de ruimten waar de werknemers hun werkzaamheden verrichten.
4. In een bedrijf of inrichting waar 10 of meer werknemers gelijktijdig werkzaam plegen te zijn, zijn de toiletten naar seksen gescheiden.
5. In of in de onmiddellijke nabijheid van de ruimten waarin de toiletten en urinoirs zich bevinden zijn voldoende wasbakken aanwezig. De wasbakken zijn doelmatig geplaatst en beschikken over stromend water.

Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid

Inhoud artikel 4.1 Arbobesluit

Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of hinder van werknemers kunnen opleveren, wordt de grootst mogelijke zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid in acht genomen.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.1 Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwezig zijn.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.4 Arbobesluit

1. Indien stoffen aanwezig zijn die vanwege de eigenschappen van die stoffen of de omstandigheden waaronder die stoffen voorkomen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verrichten van arbeid aan, dan wel het verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen of andere zaken waarin zich stoffen dan wel restanten van die stoffen als bedoeld in het eerste lid, bevinden.

4. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste, respectievelijk het tweede lid, voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.

5. In ruimten waarin de arbeid als bedoeld in het tweede lid wordt uitgevoerd, zijn stoffen in geen grotere hoeveelheden aanwezig dan voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk is.

6. In ruimten als bedoeld in het vijfde lid, zijn niet meer werknemers aanwezig dan noodzakelijk is.

7. Arbeid met of in de aanwezigheid van stoffen mag slechts worden verricht door personen die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op het aanwezig zijn, het gebruiken, opslaan of vernietigen van bestrijdingsmiddelen, noch op het verwijderen of vernietigen van lege verpakkingen van bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.4-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders.

4.4-2 Opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen.

4.4-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.

4.4-4 Noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen.

4.4-5 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.

4.4-6 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.

4.4-7 Bescherming werknemers bij automatische brandblusinstallaties met chemische en inerte blusstoffen.

4.4-8 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.

4.9-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie, beoordelen (kankerverwekkende stoffen)

Inhoud artikel 4.14 Arbobesluit

1. Voor alle arbeid waarbij werknemers aan kankerverwekkende stoffen of processen kunnen worden blootgesteld worden, in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 5 Arbowet, de aard, de mate en de duur van mogelijke blootstelling beoordeeld teneinde de gevaren voor de gezondheid en veiligheid van de werknemers te kunnen bepalen. Bij de beoordeling wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met voorzienbare gebeurtenissen die kunnen leiden tot een aanzienlijke toename van de mate van blootstelling.

2. Met betrekking tot de aard van de mogelijke blootstelling wordt in ieder geval bepaald aan welke kankerverwekkende stoffen en processen werknemers worden of kunnen worden blootgesteld, in welke situaties blootstelling zich kan voordoen en op welke wijze blootstelling kan plaatsvinden.

3. Met betrekking tot de mate van blootstelling wordt in ieder geval bepaald wat het blootstellingsniveau is op de arbeidsplaats. Voor het doeltreffend vaststellen van het blootstellingsniveau wordt gebruik gemaakt van bestaande, geschikte meetmethodes voor kankerverwekkende stoffen, tenzij dit niveau door middel van andere methodes doeltreffend kan worden bepaald.

4. Bij de beoordeling, bedoeld in het eerste lid, wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met de mogelijke versterkende effecten die al dan niet kankerverwekkende stoffen of processen op elkaar kunnen hebben.

5. Bij ministeriële regeling(kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot dit artikel. Deze regels kunnen betrekking hebben op:

- a) de methoden waarmee het blootstellingsniveau, bedoeld in het tweede lid, doeltreffend wordt bepaald;
- b) het gebruik van bestaande geschikte meetmethodes voor blootstelling aan kankerverwekkende stoffen of processen;
- c) de wijze waarop meetresultaten worden beoordeeld en geregistreerd.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.2-2 Wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd water.

4.14 Beoordelen blootstelling aan kankerverwekkende stoffen.

Daglicht

Inhoud artikel 6.4 Arbobesluit

1. In een uitwendige scheidingsconstructie van een besloten ruimte waar overdag door iemand gemiddeld meer dan twee uur arbeid wordt verricht, zijn doorzichtige lichtopeningen aangebracht waardoor daglicht kan toetreden. Het gezamenlijk oppervlak van de lichtopeningen bedraagt ten minste 1/20 van het vloeroppervlak van die ruimte.

2. De lichtopeningen mogen zich ook bevinden in de inwendige scheidingsconstructie van de besloten ruimte, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een andere besloten ruimte als bedoeld in het eerste lid of met een ruimte als bedoeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, paragraaf 5 Arbobesluit (ontspanningsruimten, nachtverblijven, wasgelegenheden, doucheruimten, toiletten en eerste-hulpkasten).

3. Het eerste of tweede lid geldt niet indien daaraan redelijkerwijs niet kan worden voldaan. In dat geval wordt het vereiste minimum oppervlak aan lichtopeningen van 1/20 van het vloeroppervlak zo dicht mogelijk benaderd.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Eindhoven
t.a.v. de heer Kol. , Commandant
Postbus 90102
5600 RA EINDHOVEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 010125/DIJK/A453/1/02	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Waarschuwing Arbo	Datum 15 februari 2001	Contactpersoon de heer

Geachte heer ,

Op donderdag 25 januari en vrijdag 26 januari 2001 hebben de heren , en , allen Inspecteur bij de Arbeidsinspectie, en de heer Landelijk Projectsecretaris bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op uw vliegbasis te Eindhoven.

Doel van de inspectie was, door middel van gesprekken en steekproefsgewijze inspecties op diverse locaties op de vliegbasis, inzicht te krijgen in de mate waarin u structurele zorg voor goede arbeidsomstandigheden in uw organisatie hebt geregeld en daarbij na te gaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Van uw zijde waren op 25 januari 2001 eveneens bij het introductiegesprek aanwezig de heren , en , alsmede de heer , Klu arbo-coördinator vanuit de Directie Personeel te Den Haag. In een separaat gesprek is gesproken met twee leden van de medezeggenschapscommissie, de heren en .

Op 26 januari 2001 vond een afrondend gesprek plaats, waarbij van uw zijde aanwezig waren de heren , en , alsmede de heer . Tijdens dit gesprek zijn afspraken gemaakt over de opheffing van de geconstateerde tekortkomingen, nadere invulling van de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en het bijbehorend plan van aanpak.

Onderstaand verwoord ik de belangrijkste conclusies en de op werkplekniveau geconstateerde knelpunten/tekortkomingen, waarna ik de hieromtrent gemaakte afspraken bevestig.

In zijn algemeenheid heeft uw organisatie op een goede wijze voortgang gemaakt in de opzet van een arbo-zorgstructuur. Dit blijkt onder meer uit de aanwezige RI&E, het bijbehorend plan van aanpak en de beleidsdocumenten, zoals de aan de Arbowet gerelateerde "orders van blijvende aard" (OBA).

Desondanks zijn de volgende tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd.

RI&E

De reeds aanwezige RI&E zal op een aantal onderdelen moeten worden gecompleteerd. Het betreft hier de volgende zaken:

- De beleidsmatige protocollen (OBA's) zijn niet gekoppeld aan de RI&E. De RI&E moet allesomvattend zijn of moet verwijzingen naar deze protocollen geven.
- Er ontbreekt een ongevallenregister. Daarbij wordt nog opgemerkt dat bij de definitie van een arbeidsongeval in een OBA "ziekenhuisopname" als meldingscriterium ontbreekt maar dat in de meldingsprocedure dit wel correct staat vermeld.
- Knelpunten met betrekking tot de werk- en rusttijden worden niet beschreven. Daarbij dient ook gedacht te worden aan groepen die buiten de werkingssfeer vallen van de Arbeidstijdenwet (ATW), zoals vliegend personeel. De belastende factoren van deze groepen moeten wel beschreven worden.
- Arbo-risico's tijdens oefensituaties en operationele omstandigheden zijn niet in de RI&E opgenomen. Hoewel de Arbowet gedurende deze situaties gedeeltelijk niet van kracht is, dienen de belastende factoren van de betrokken werknemers wel middels de RI&E te worden onderkend.
- Het onderdeel met betrekking tot de veiligheid voor derden en bijzondere groepen is onvoldoende uitgewerkt. Het is onvoldoende inzichtelijk welk beleid gevoerd wordt.
- De periodiek arbeidsgezondheidskundige onderzoeken (PAGO's) zijn niet gerelateerd aan de RI&E maar aan bepaalde functies, hetgeen kan impliceren dat niet alle geïndiceerde medewerkers de mogelijkheid hebben een PAGO te ondergaan.
- Een inventarisatie van alle chemische stoffen ontbreekt in de RI&E. Ook ontbreekt de evaluatie van de mogelijke gezondheidsrisico's. De AVIB's zijn in dat opzicht niet toereikend.
- Er is wel een registratie van de blootstelling aan carcinogene en reprotoxische stoffen maar de analyse van de blootstelling (aard, mate, duur) ontbreekt.
- Een uitgewerkt overzicht van de mogelijke schadelijke geluidsniveaus ontbreekt evenals de beoordeling van de blootstelling.

Plan van aanpak

- De prioritering van de punten moet niet gerelateerd zijn aan de mogelijkheden met betrekking tot de *uitvoering* maar aan de prioritering van de *risico's*. Als de planning van de uitvoering op basis van de risico's niet gehaald kan worden dient dat inzichtelijk gemaakt te worden.
- Risico's / knelpunten die eenvoudig op te lossen zijn moeten dienovereenkomstig kortere planningstermijnen krijgen met een andere prioriteit.

Werken op hoogten

Tijdens de inspectie heeft er op donderdag 25 januari 2001 een gesprek plaatsgevonden over het werken op hoogten waar de heer _____, Inspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Zuid, bij aanwezig was. In het gesprek is de problematiek met betrekking tot het werken op de romp en vleugels van onder andere de C-130 Hercules en de KDC-10 besproken. Met betrekking tot de voortgang hieromtrent is het volgende afgesproken.

Vanuit de Vliegbasis Eindhoven zal, na overleg met de betreffende Staf KLu in Den Haag, gezocht worden naar een passend oplossingsvoorstel en zal een standpunt bepaald worden. Deze zal vervolgens ter toetsing voorgelegd worden aan de Arbeidsinspectie, regio Zuid te Roermond, de heer

Werk- en rusttijden

De registratie van de werk- en rusttijden vindt over het algemeen plaats via geautomatiseerde systemen.

Toch kan er niet gesproken worden van een deugdelijke registratie van de werk- en rusttijden. De gewerkte uren per dag, met aangegeven de begin- en de eindtijd, de daartussen gelegen rusttijd, zijn niet voldoende inzichtelijk. Het is eveneens moeilijk na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn per week, per vier achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. De Arbeidstijdenwet schrijft dat wel voor. Wisselingen c.q. verschuivingen van de diensten in de roosters van de afdeling PCC en de brandweer komen veelvuldig voor. De indruk bestaat dat betrokken werknemers niet tijdig geïnformeerd worden wanneer diensten vervuld moeten worden. Kortheidshalve verwijs ik naar artikel 4:2 van de Arbeidstijdenwet. Hierin worden termijnen van 28 respectievelijk 4 dagen genoemd.

Werkplekinspecties

Tijdens de werkplekinspecties zijn de volgende, niet in de RI&E opgenomen, knelpunten/overtredingen geconstateerd.

334 Squadron

1. Op de afdeling VVU is een gasfles met droge lucht aangetroffen die niet was vastgezet.
2. De aandrijfsnaren van een aantal naaimachines zijn niet afgeschermd. Het betreft de naaimachines bij de afdeling VVU.
3. De nooduitgang van de bedrijfskantine was niet vrij van obstakels. Dit geldt ook voor een vluchtroute elders in het complex.
4. Op de afdeling belettering ontbreekt een signalering naar de uitgang die tevens als nooduitgang dient.
5. In de verfmeng- en spoelruimte is geen brandblustoestel aanwezig. Bij de keuze van het soort blustoestel dient rekening gehouden te worden met de eventuele chemische reacties tussen de aanwezige stoffen en het blusmiddel.
6. In de afdeling belettering is geen directe toetreding van daglicht terwijl er door de medewerkers langer dan twee uur per dag wordt gewerkt.

940 Squadron

7. In de garage POL zijn de meetpunten te laag gesitueerd voor de besturing van de ventilatie. Zeer waarschijnlijk wordt in de huidige situatie een lagere concentratie gemeten dan op hoofdhoogte. De meest effectieve ruimteventilatie is op laag niveau lucht inbrengen en de afvoeropeningen zo hoog mogelijk in de ruimte.
8. Bij een aantal aluminium trappen ontbrak een sta- en vasthoud-beugel.

941 Squadron

9. Ter voorkoming van overbelasting en het zich vertillen aan de apparatuur en kisten bij het handmatig tillen van deze lasten, dienen op de materialen in de tankautospuut van de brandweer de gewichten aangegeven te worden.
10. Bij de brandweer ontbreekt de testapparatuur om adembeschermingsapparatuur te testen en te onderhouden.
11. De aanwezige trap naar de hobbyruimte op de zolder van het gebouw van de

hondenbegeleiders dient te worden vervangen door een vaste trap met leuning.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot de vermelde punten verwijs ik u naar de bijlage.

Afspraken

Tijdens het afrondend gesprek op vrijdag 26 januari 2001 zijn met u de belangrijkste knelpunten en tekortkomingen besproken. Afgesproken is dat de RI&E en het bijbehorend plan van aanpak voor **1 augustus 2001** zullen zijn aangepast.

Met betrekking tot de genoemde knelpunten/tekortkomingen zoals vermeld bij de drie squadrons is het volgende afgesproken.

- De knelpunten die eenvoudig op te lossen zijn zullen, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk voor 1 augustus 2001, opgelost worden.
- Voor die knelpunten waar een langere termijn voor het oplossen noodzakelijk is, zal in het plan van aanpak de prioriteit en termijn worden opgenomen.

Na afloop van deze termijn zal worden gecontroleerd of de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boeterapport.

Afschriften van deze brief zijn verzonden aan uw medezeggenschapscommissie en aan de heer Maj. _____, arbo-coördinator KLu te Den Haag.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690271

Ook kan bij het NEN nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Stabiliteit en stevigheid arbeidsplaatsen

Inhoud artikel 3.3 Arbobesluit

1. Gebouwen en andere opstallen bestaan uit deugdelijk materiaal, zijn van een deugdelijke constructie en verkeren in een zodanige staat, dat er geen gevaar bestaat voor het geheel of gedeeltelijk instorten of omvallen.
2. De arbeidsplaats is zodanig ingericht, dat de daar aanwezige voorwerpen of stoffen geen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid opleveren door instorten, verschuiven, omvallen of kantelen.

Veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen

Inhoud artikel 3.7 Arbobesluit

1. Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels.
2. Nooduitgangen kunnen te allen tijde worden geopend.
3. Deuren van nooduitgangen en deuren op het traject van de vluchtwegen zijn op eenvoudige wijze van binnen- uit naar buiten toe te openen.
4. Schuif- en draaideuren worden niet als nooduitgang gebruikt.
5. De vluchtwegen en nooduitgangen die bij het uitvallen van de verlichting slecht zichtbaar zijn, zijn voorzien van een adequate noodverlichting.
6. De vluchtwegen, de deuren en poorten op het traject van de vluchtwegen alsmede de nooduitgangen zijn gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.9 Noodverlichting.

Brandmelding en brandbestrijding

Inhoud artikel 3.8 Arbobesluit

1. In aanvulling op afdeling 4 van hoofdstuk 2 Arbobesluit (organisatie, operationaliteit, bereikbaarheid, beschikbaarheid en aanwezigheid bedrijfshulpverlening, aantallen en deskundigheidsvereisten bedrijfshulpverleners) zijn op arbeidsplaatsen, afhankelijk van de aard van de arbeid die daar wordt verricht, de daaraan verbonden gevaren en het maximum aantal werknemers dat zich daar bevindt, voldoende passende brandbestrijdingsmiddelen aanwezig.
2. Indien nodig zijn, in aanvulling op het eerste lid, branddetectoren en alarmsystemen aanwezig.
3. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn gemakkelijk bereikbaar en gemakkelijk te bedienen.

4. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde. De signalering is duurzaam en op de juiste plaats aangebracht.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Inhoud artikel 4.2 Arbobesluit

1. Indien arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan stoffen die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid kunnen opleveren, wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 5 Arbowet, de aard, de mate en de duur van die blootstelling beoordeeld teneinde de gevaren voor de werknemers te bepalen.
2. Met betrekking tot de aard van de blootstelling wordt in ieder geval vastgesteld aan welke stoffen werknemers worden of kunnen worden blootgesteld, wat de gevaren zijn die aan die stoffen zijn verbonden, in welke situaties blootstelling zich kan voordoen en op welke wijze blootstelling kan plaatsvinden.
3. Met betrekking tot de mate van blootstelling wordt in ieder geval vastgesteld wat het blootstellingsniveau op de arbeidsplaats is. Voor het doeltreffend vaststellen van het blootstellingsniveau wordt gebruik gemaakt van bestaande geschikte meetmethodes, tenzij dit niveau door middel van andere methodes doeltreffend kan worden bepaald.
4. Voor zover het blootstellingsniveau alleen doeltreffend kan worden vastgesteld door middel van metingen, wordt gebruik gemaakt van een voor het doel van de meting geschikte en genormaliseerde meetmethode. Bij het ontbreken van een genormaliseerde meetmethode wordt de meting uitgevoerd volgens een andere voor het doel geschikte meetmethode.
5. Indien op de arbeidsplaats in verband met de aard van de werkzaamheden die daar worden uitgevoerd, stoffen plegen voor te komen die bij of krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen worden ingedeeld in de categorie "voor de voortplanting vergiftig", bedoeld in artikel 34, tweede lid, onder n, van die wet, alsmede stoffen als bedoeld in Richtlijn nr. 67/548/EEG van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap van 27 juni 1967 betreffende de aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG L 196) die met de waarschuwingszin R64 worden gekenmerkt overeenkomstig de criteria in paragraaf 3.2.8 van bijlage VI bij deze richtlijn, worden met betrekking tot die stoffen in de inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in artikel 5 Arbowet, tevens de volgende gegevens vermeld:
 - a) de hoeveelheid van de stof die per jaar pleegt te worden vervaardigd of gebruikt dan wel aanwezig pleegt te zijn in verband met opslag;
 - b) het aantal werknemers dat arbeid pleegt te verrichten op de arbeidsplaats waar de stof pleegt voor te komen;
 - c) de vorm van de arbeid die met de stof pleegt te worden verricht;
 - d) de wijze waarop de onder b bedoelde werknemers bij hun arbeid aan de stof worden of kunnen worden blootgesteld;
 - e) de maatregelen die zijn genomen ter naleving van artikel 4.9 Arbobesluit (arbeidshygiënisch regime).

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.2-1 Wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen.

Arbeidshygiënisch regime

Inhoud artikel 4.9 Arbobesluit

1. Doeltreffende maatregelen zijn genomen om te voorkomen dat werknemers bij hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan stoffen in zodanige mate, dat schade kan worden toegebracht aan hun gezondheid of aan de werknemers hinder kan worden veroorzaakt.

2. Ter naleving van het eerste lid zijn zodanige technische of organisatorische maatregelen genomen, dat het gevaar voor blootstelling zoveel mogelijk bij de bron daarvan wordt voorkomen, waaronder mede is begrepen het toepassen van stoffen waarbij de werknemers, gelet op de eigenschappen van die stoffen, de aard van de arbeid, de werkmethoden en de werkomstandigheden, aan zo weinig mogelijk gevaar voor hun gezondheid worden blootgesteld of waarbij aan de werknemers zo weinig mogelijk hinder wordt veroorzaakt.

3. Voor zover het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in het tweede lid, redelijkerwijs niet mogelijk is en de blootstelling wordt veroorzaakt doordat de lucht op plaatsen, waar werknemers in verband met de arbeid verblijven wordt verontreinigd door die stoffen, wordt de verontreinigde lucht op doeltreffende wijze afgevoerd.

4. Voor zover het op doeltreffende wijze voorkomen van blootstelling door het nemen van maatregelen als bedoeld in het tweede lid, redelijkerwijs niet mogelijk is en de blootstelling op andere wijze dan in het derde lid bedoeld wordt veroorzaakt, worden de volgende maatregelen genomen:

- a) de duur van de blootstelling is zoveel mogelijk beperkt;
- b) een stof is in geen grotere hoeveelheid aanwezig en het aantal blootgestelde werknemers is niet groter dan voor het verrichten van de arbeid strikt noodzakelijk is.

5. Voor zover het op doeltreffende wijze afvoeren van de verontreinigde lucht, bedoeld in het derde lid, in verband met de aard van de arbeid of met de werkomstandigheden redelijkerwijs niet mogelijk is, worden de in het vierde lid vermelde maatregelen genomen.

6. Indien het redelijkerwijs niet mogelijk is om de blootstelling van werknemers te voorkomen of te beperken tot een voldoende laag niveau door middel van de in het vierde of vijfde lid bedoelde maatregelen, worden aan werknemers die worden of kunnen worden blootgesteld persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld.

7. Indien de werkzaamheden worden verricht met gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen overeenkomstig het zesde lid, mag dit niet blijvend op deze wijze geschieden en wordt de duur van het dragen daarvan voor ieder van deze werknemers tot het strikt noodzakelijke beperkt.

8. Bij ministeriële regeling (artikel 4.24 Arboregeling en bijlage hierbij: "Lijst van wettelijke grenswaarden op grond van artikel 4.9 van het Arbeidsomstandighedenbesluit") worden met betrekking tot in die regeling aangewezen stoffen waarden vastgesteld betreffende de grens, waarboven de concentratie of gemiddelde concentratie van die stoffen in de lucht op de

arbeidsplaats waaraan werknemers in verband met de arbeid worden blootgesteld, niet mag uitgaan.

9. Bij overschrijding van een waarde als bedoeld in het achtste lid, worden onverwijld doeltreffende maatregelen genomen om de concentratie terug te brengen tot beneden die waarde.

10. Zolang de maatregelen, bedoeld in het negende lid, nog niet volledig ten uitvoer zijn gelegd of niet tot een doeltreffende bescherming leiden, mag de arbeid alleen worden voortgezet, indien doeltreffende maatregelen zijn genomen om schade aan de gezondheid van de werknemers te voorkomen.

11. Dit artikel is niet van toepassing op:

- a) kankerverwekkende stoffen en processen als bedoeld in afdeling 2, hoofdstuk 4, Arbobesluit
- b) vinylchloridemonomeer als bedoeld in afdeling 3, hoofdstuk 4, Arbobesluit;
- c) asbest en crocidoliet als bedoeld in afdeling 5, hoofdstuk 4, Arbobesluit;
- d) lood en loodwit als bedoeld in afdeling 7, hoofdstuk 4, Arbobesluit, en
- e) bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.9-1 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen.

4.9-2 Doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook als gevolg van lassen, gutsen, plasmasnijden en solderen van metaal.

4.9-3 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan stoffen door gebruik van persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen.

4.9-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigd grond of verontreinigd grondwater.

Voorlichting (fysieke belasting)

Inhoud artikel 5.5 Arbobesluit

1. Aan werknemers die arbeid verrichten waarbij sprake is van het handmatig hanteren van lasten wordt doeltreffende voorlichting en doeltreffend onderricht gegeven over:

- a) de wijze waarop lasten gehanteerd worden;
- b) de aan het handmatig hanteren van lasten verbonden gevaren voor hun veiligheid en gezondheid en de te nemen maatregelen om deze gevaren zo veel mogelijk te beperken.

2. Aan de betrokken werknemers wordt adequate informatie verstrekt over het gewicht van de te hanteren last en, wanneer het gewicht van de last niet gelijk verdeeld is, over het zwaartepunt of de zwaarste kant van die last.

Daglicht

Inhoud artikel 6.4 Arbobesluit

1. In een uitwendige scheidingsconstructie van een besloten ruimte waar overdag door iemand gemiddeld meer dan twee uur arbeid wordt verricht, zijn doorzichtige lichtopeningen aangebracht waardoor daglicht kan toetreden. Het gezamenlijk oppervlak van de lichtopeningen bedraagt ten minste 1/20 van het vloeroppervlak van die ruimte.

2. De lichtopeningen mogen zich ook bevinden in de inwendige scheidingsconstructie van de besloten ruimte, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een andere besloten ruimte als bedoeld in het eerste lid of met een ruimte als bedoeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, paragraaf 5 Arbobesluit (ontspanningsruimten, nachtverblijven, wasgelegenheden, doucheruimten, toiletten en eerste-hulpkasten).

3. Het eerste of tweede lid geldt niet indien daaraan redelijkerwijs niet kan worden voldaan. In dat geval wordt het vereiste minimum oppervlak aan lichtopeningen van 1/20 van het vloeroppervlak zo dicht mogelijk benaderd.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

6.4 Daglicht.

Veiligheidsvoorzieningen i.v.m. bewegende delen van arbeidsmiddelen

Inhoud artikel 7.7 Arbobesluit

1. Indien bewegende delen van een arbeidsmiddel gevaar opleveren, zijn zij van zodanige schermen of beveiligingsinrichtingen voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.

2. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn stevig uitgevoerd.

3. De schermen of beveiligingsinrichtingen leveren geen bijzondere gevaren op.

4. De schermen of beveiligingsinrichtingen kunnen niet op eenvoudige wijze worden genegeerd of buiten werking worden gesteld

5. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op voldoende afstand van de gevaarlijke zone van het arbeidsmiddel aangebracht.

6. De schermen of beveiligingsinrichtingen belemmeren het zicht op de arbeid zo weinig mogelijk.

7. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op een zodanige wijze aangebracht dat de noodzakelijke onderhouds- en reparatiewerkzaamheden op veilige wijze kunnen worden uitgevoerd. Daarbij wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de schermen of beveiligingsinrichtingen moeten worden gedemonteerd.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

7.7 Veiligheidsvoorzieningen in verband met bewegende delen van arbeidsmiddelen.

Ladders en trappen

Inhoud artikel 7.33 Arbobesluit

1. Ladders en trappen zijn voldoende sterk en stijf.

2. Ladders en trappen zijn stabiel opgesteld en zo nodig vastgezet en van een voldoende lengte, om in alle standen waarin zij worden gebruikt, een stevige steun voor handen en voeten te bieden.

Beschikbaarheid en gebruik persoonlijk beschermingsmiddelen

Inhoud artikel 8.3 Arbobesluit

1. Indien gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van een werknemer op de arbeidsplaats aanwezig is of kan ontstaan, zijn voor de werknemers die aan dat gevaar blootstaan of kunnen blootstaan, persoonlijke beschermingsmiddelen in voldoende aantal beschikbaar.

2. In gevallen, bedoeld in het eerste lid, wordt ervoor gezorgd dat de werknemers de persoonlijke beschermingsmiddelen dragen.

3. Persoonlijke beschermingsmiddelen worden onderhouden, gerepareerd en zindelijk gehouden.

4. Ten behoeve van het goed functioneren van persoonlijke beschermingsmiddelen vinden de noodzakelijke vervangingen daarvan plaats.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.9-2 Doeltreffende maatregelen bij blootstelling aan rook als gevolg van lassen, gutsen, plasmasnijden en solderen van metaal.

4.9-3 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan stoffen door gebruik van persoonlijke ademhalingsbeschermingsmiddelen.

4.16 Doeltreffende beheersing van de blootstelling aan kankerverwekkende stoffen door gebruik van ademhalingsbeschermingsmiddelen.

4.18-3 Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen bij overschrijding van grenswaarde voor asbeststof en bij asbestsloop.

4.18-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan kristallijn, respirabel kwarts in de bouw.

Inventarisatie en evaluatie van risico's

Inhoud artikel 5 Arbowet

1. Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een inventarisatie en evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze inventarisatie en evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-bepalende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers. De werkgever is tevens verplicht om als onderdeel van de inventarisatie en evaluatie een registratie bij te houden van arbeidsongevallen die voor de werknemers hebben geleid tot een ziekteverzuim.

2. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen een en ander overeenkomstig artikel 3 (algemene uitgangspunten van arbobeleid), maakt deel uit van de inventarisatie en evaluatie. In het plan van aanpak over de uitvoering waarvan jaarlijks schriftelijk wordt gerapporteerd, wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen

worden genomen. De werkgever voert over de jaarlijkse rapportage vooraf overleg met de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging, of, bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Bij dit overleg komt in ieder geval aan de orde het al dan niet meer actueel zijn van de risico-inventarisatie en -evaluatie.

3. De inventarisatie en evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.

4. De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer kennis kan nemen van de inventarisatie en evaluatie.

5. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij de inventarisatie en evaluatie tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene die de werknemer ter beschikking stelt, ter doorgeleiding van dat document naar die werknemer.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Inhoud artikel 18 Arbowet

De werkgever stelt de werknemers periodiek in de gelegenheid een onderzoek te ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich brengt zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Twenthe
t.a.v. de heer Kol. , Commandant
Postbus 5013
7500 GA ENSCHEDE

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief

Ons kenmerk

Doorkiesnummer

010207/DIJK/A453/2/02 (050)522

Onderwerp

Datum

Contactpersoon

Waarschuwing Arbo

27 februari 2001

de heer

Geachte heer ,

Op dinsdag 6 en woensdag 7 februari 2001 hebben de heren , en , allen inspecteur bij de Arbeidsinspectie, en de heer , Landelijk Projectsecretaris bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op uw vliegbasis te Enschede.

Doel van de inspectie was, door middel van gesprekken en steekproefsgewijze inspecties op diverse locaties op de vliegbasis, inzicht te krijgen in de mate waarin u structurele zorg voor goede arbeidsomstandigheden in uw organisatie hebt geregeld en daarbij na te gaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Van uw zijde waren op 6 februari 2001 eveneens bij het introductiegesprek aanwezig de heren en , alsmede de heer , KLu arbo-coördinator vanuit de Directie Personeel te Den Haag.

In een separaat gesprek is gesproken met een voormalig lid van de voormalige medezeggenschapscommissie, de heer

Op 7 februari 2001 vond het afrondend gesprek plaats, waarbij van uw zijde eveneens aanwezig waren de heren , , , , , en , alsmede de heer

Tijdens dit gesprek zijn afspraken gemaakt over de opheffing van de geconstateerde tekortkomingen, nadere invulling van de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en het bijbehorend plan van aanpak.

Onderstaand verwoord ik de belangrijkste conclusies en de op werkplekniveau geconstateerde knelpunten/tekortkomingen, waarna ik de hieromtrent gemaakte afspraken bevestig.

In zijn algemeenheid heeft uw organisatie op een goede wijze voortgang gemaakt in de opzet van een arbo-zorgstructuur. Dit blijkt onder meer uit de aanwezige concept-RI&E, het bijbehorend plan van aanpak en de beleidsdocumenten, zoals de aan de Arbowet gerelateerde "orders van blijvende aard" (OBA).

Desondanks zijn de volgende tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd.

De risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)

Tussen de door AMG opgestelde RI&E, de OBA's, diverse overige beleidsdocumenten, recente onderzoeken door de Arbodienst KLu en de plannen van aanpak ontbreekt de benodigde toegankelijkheid en samenhang.

- De arborisico's ten tijde van oefensituaties en operationele omstandigheden zijn niet in de RI&E opgenomen.
- De risico's van de "bijzondere" groepen worden niet beschreven. Er wordt volstaan met een verwijzing naar het KLu-brede beleid, zonder dat concreet wordt aangegeven waar dit betrekking op heeft.
- Er ontbreekt een ongevallenregister in de RI&E.
- De periodiek arbeidsgezondheidskundige onderzoeken (PAGO) zijn niet gerelateerd aan de RI&E maar aan bepaalde functies, hetgeen kan impliceren dat niet alle geïndiceerde medewerkers de mogelijkheid hebben een PAGO te ondergaan. Met betrekking tot dit onderwerp zijn er twijfels aan de afgesproken periodiciteit van de onderzoeken audiometrie.
- Het aspect werk- en rusttijden en de toepassing van de Arbeidstijdenwet (ATW) in de overkoepelende RI&E wordt wel genoemd maar marginaal uitgewerkt. Het is te algemeen, risico's worden niet aangegeven. De inventarisatie van risico's met betrekking tot werk- en rusttijden moeten eveneens aan het operationele werk gekoppeld worden. Daarbij dient ook gedacht te worden aan de groepen die buiten de werkingssfeer vallen van de Arbeidstijdenwet, zoals vliegend personeel. De belastende factoren van deze groepen moeten wel beschreven worden.
- De wettelijk verplichte specifieke inventarisatie met betrekking tot toxische stoffen ontbreekt. Op locatieniveau is het er wel maar het komt in de RI&E niet terug.
- Er is wel een registratie van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen maar de analyse van de blootstelling (naar aard mate en duur) ontbreekt.

Plan van Aanpak

- De diverse plannen van aanpak verschillen in opbouw en systematiek.
- In de plannen van aanpak van de squadrons blijken er (te) lange uitvoeringstermijnen te bestaan. In een aantal gevallen zijn geheel geen termijnen en/of maatregelen beschreven met betrekking tot de wijze van risico-beheersing. Bepaalde infra-structurele en procedurele aspecten staan een snelle oplossing van relatief eenvoudig op te heffen, maar belangrijke, knelpunten in de weg.
- Er is geen plan van aanpak voor het algemene deel van de RI&E. Er zijn voor onderdelen wel verwijzingen.
- Bij de overige RI&E's van de squadrons zijn de plannen van aanpak er deels. In een aantal gevallen mist een relatie met de risico-prioritering. De prioritering van de punten moet niet gerelateerd zijn aan de mogelijkheden met betrekking tot de *uitvoering* maar aan de prioritering van *de risico's*. Als de planning van de uitvoering op basis van de risico's niet gehaald kan worden dient dat inzichtelijk gemaakt te worden.

Werk- en rusttijden

De registratie van de werk- en rusttijden vindt over het algemeen plaats via geautomatiseerde systemen.

Toch kan er niet gesproken worden van een deugdelijke registratie van de werk- en rusttijden. De gewerkte uren per dag, met aangegeven de begin- en de eindtijd, de daartussen gelegen rusttijd, zijn niet voldoende inzichtelijk. Het is eveneens moeilijk na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn per week, per vier achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. De Arbeidstijdenwet schrijft dat wel voor. Wisselingen c.q. verschuivingen van de diensten in de roosters komen veelvuldig voor. De indruk bestaat dat betrokken werknemers niet tijdig geïnformeerd worden wanneer diensten vervuld moeten worden. Korthedshalve verwijs ik naar artikel 4:2 van de Arbeidstijdenwet. Hierin worden termijnen van 28 respectievelijk 4 dagen genoemd.

Ergonomie beeldscherm

- Er wordt gebruik gemaakt van een landelijk systeem met betrekking tot voorraadbeheer (PC-VAB/MAS). Op het beeldscherm worden de gegevens weergegeven op een zwarte achtergrond met witte of groene letters. De regelgeving geeft aan dat dit een witte achtergrond moet zijn met donkere letters. Landelijk zal moeten worden gezien op welke wijze en wanneer dit systeem zal worden aangepast.

Werkplekinspecties

Tijdens de werkplekinspecties zijn de volgende, niet in de RI&E opgenomen, knelpunten/overtredingen geconstateerd.

911 Squadron

Gebouw C86

- De aanwezige stellingen zijn niet verankerd aan de vloer en hierbij ontbreekt een aanrijd- of hoekbeveiliging. Door de combinatie met de losstaande stellingen en het gebruik van een vorkheftruck is hier sprake van een verhoogd risico.
- De tilproblematiek staat wel in de RI&E beschreven maar komt in het plan van aanpak niet terug.

Gebouw Z4

- Er ontbreekt een aanduiding van vluchtwegen. Deuren en nooduitgangen zijn niet als zodanig herkenbaar.
- De zolder wordt gebruikt als omkleedgelegenheid. De ruimte moet daarvoor geschikt worden gemaakt.
- Het bordes (laadplatform) moet worden voorzien van een voorziening tegen valgevaar.

910 Squadron

Gebouw H10

- Mobile hefbrug. Vier losse hefinrichtingen op pompwaggen machinenummer 373-850. Zowel de instructie op het paneel van de bedieningsunit als de schriftelijke instructie is in de Duitse taal. Deze informatie moet in de Nederlandse taal geschreven zijn.

Accushop

- De op de waterleiding aangesloten oogdouches kunnen geen handwarm water leveren.
- In de loogafdeling geeft de plaats van de oogspoeldouche onvoldoende bewegingsruimte.

Gebouw C-18 (motoren)

- De high-voltage-test ten behoeve van de startmotor. Het betreft hier gebruik van hoogspanning met een hoog vermogen. De RI&E geeft niet aan hoe groot hier de risico's zijn. In de gebouwen H9 en H11 is dit ook van toepassing.
- Bij de test van de motoren is de hoogte van het geluidsniveau onbekend.
- Bij de hydrauliek-test zijn de risico's onbekend.

315 Squadron

Hangaar C9, washangaar

- De kleed- en wasruimte wordt ook gebruikt als voorraad- en opslagruimte. De functies moeten worden gescheiden.
- Etiketten op de aanwezige cans waren niet volledig of niet leesbaar, of er was sprake van "overstickeren" waardoor de nodige productinformatie op het eerste etiket niet meer leesbaar is.

Shelters

- Het is niet duidelijk of een beoordeling heeft plaatsgevonden van de blootstelling en de risico's van kerosine en hydrazine en welke maatregelen genomen moeten worden.
- Er ontbreekt een toilet- en wasgelegenheid bij enkele, ver van gebouwen gelegen, shelters.
- Bij het starten van de F-16 ontstaat damp- en roetvorming. Het is niet duidelijk of er blootstellingsmetingen zijn uitgevoerd.
- Het werken onder het toestel en verwisselen van banden zorgt voor een fysieke belasting hetgeen in de deel-RI&E moet zijn opgenomen.

Crash-team

- Voor het aanwezige crash-team er is een veiligheidsprotocol aanwezig maar dit is in de RI&E niet terug te vinden.

Onderhoud

- Er kan sprake zijn van het werken in besloten ruimten met betrekking tot de kerosinetank van de F-16. Het betreft hier een K-2 vloeistof. Voor het werken met een dergelijke vloeistof dient een protocol aanwezig te zijn of het moet duidelijk worden onder welk protocol deze werkzaamheden vallen.

313 Squadron

- Het tanken van de F-16 door een tankwagen POL geschiedt met draaiende motor. Daardoor is er sprake van diesel- en geluidsemisatie. Omdat er een wettelijke maatregel op komst is met betrekking tot dieselemisatie waarin is aangegeven dat emissie niet meer in besloten ruimten toegestaan is, dient dit als punt van aandacht opgenomen te worden.
- In kantoor 1.18 werken te veel personen in een te kleine ruimte.

Voor achtergrondgegevens met betrekking tot de vermelde punten verwijst ik u naar de bijlage.

Afspraken

Tijdens het afrondend gesprek op woensdag 7 februari 2001 zijn met u de belangrijkste knelpunten en tekortkomingen besproken. Afsproken is dat de RI&E en het bijbehorend plan van aanpak voor **19 augustus 2001** (termijn van een ½ jaar) zullen zijn aangepast. Met betrekking tot de genoemde knelpunten/tekortkomingen zoals vermeld bij de squadrons is het volgende afgesproken.

- De knelpunten die eenvoudig zijn op te lossen, zullen zo spoedig mogelijk - doch uiterlijk voor 19 augustus 2001 - opgelost worden.
- Voor die knelpunten waar een langere termijn voor het oplossen noodzakelijk is, zal in het plan van aanpak de prioriteit en termijn worden opgenomen.

Na afloop van deze termijn zal worden gecontroleerd of de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boeterapport.

Afschriften van deze brief zijn verzonden aan uw medezeggenschapscommissie en aan de heer Maj. _____, arbo-coördinator KLu te Den Haag.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690271

Ook kan bij het NEN nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Stabiliteit en stevigheid arbeidsplaatsen

Inhoud artikel 3.3 Arbobesluit

1. Gebouwen en andere opstallen bestaan uit deugdelijk materiaal, zijn van een deugdelijke constructie en verkeren in een zodanige staat, dat er geen gevaar bestaat voor het geheel of gedeeltelijk instorten of omvallen.
2. De arbeidsplaats is zodanig ingericht, dat de daar aanwezige voorwerpen of stoffen geen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid opleveren door instorten, verschuiven, omvallen of kantelen.

Veilig gebruik van vluchtwegen en nooduitgangen

Inhoud artikel 3.7 Arbobesluit

1. Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels.
2. Nooduitgangen kunnen te allen tijde worden geopend.
3. Deuren van nooduitgangen en deuren op het traject van de vluchtwegen zijn op eenvoudige wijze van binnen- uit naar buiten toe te openen.
4. Schuif- en draaideuren worden niet als nooduitgang gebruikt.
5. De vluchtwegen en nooduitgangen die bij het uitvallen van de verlichting slecht zichtbaar zijn, zijn voorzien van een adequate noodverlichting.
6. De vluchtwegen, de deuren en poorten op het traject van de vluchtwegen alsmede de nooduitgangen zijn gemarkeerd door signalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.9 Noodverlichting.

Voorkomen valgevaar

Inhoud artikel 3.16 Arbobesluit

1. Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht of is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuning en andere dergelijke voorzieningen.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, die op veilige wijze op een ladder, trap of dergelijke kan worden verricht.
3. Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, zijn ter voorkoming van het gevaar voldoende sterke en voldoende grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze aangebracht of worden doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte gebruikt dan wel worden andere technische middelen toegepast, die ten minste een zelfde

mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.16 Voorzieningen bij valgevaar

Afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats

Inhoud artikel 3.19 Arbobesluit

1. De afmetingen en het luchtvolume van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer zonder gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of het welzijn zijn arbeid kan verrichten.
2. De afmetingen van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer bij het verrichten van zijn arbeid over voldoende bewegingsruimte beschikt.
3. Indien in verband met de aard van de arbeid niet aan het tweede lid kan worden voldaan, is in de nabijheid een andere open of besloten ruimte met voldoende bewegingsvrijheid voor de betrokken werknemers beschikbaar.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.19 Afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren.

Kleedruimten

Inhoud artikel 3.22 Arbobesluit

1. Iedere werknemer beschikt over een plaats om zijn kleding op te hangen.
2. Voor werknemers die speciale werkkleding moeten dragen zijn doelmatige, voldoende ruime, van stoelen of banken voorziene en naar seksen gescheiden kleedruimten beschikbaar; deze ruimten zijn zoveel mogelijk gelegen in de nabijheid van de open of besloten ruimten waar de arbeid pleegt te worden verricht. Natte werkkleding kan zo nodig worden gedroogd.
3. In de kleedruimten kan kleding die de werknemers tijdens de arbeid niet dragen, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.
4. Indien de omstandigheden zulks vereisen kan de speciale werkkleding en de persoonlijke kleding van de werknemers gescheiden van elkaar, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.

Verpakking en etikettering

Inhoud artikel 4.3 Arbobesluit

1. Met betrekking tot de verpakking van een stof die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kan opleveren alsmede met betrekking tot de sluiting van die verpakking, is artikel 35, eerste tot en met derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen van overeenkomstige toepassing.
2. Op de verpakking van een stof die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen bij de aflevering en bij het ter aflevering voorhanden hebben moet worden geëtiketteerd, worden de aanduidingen die voor die stof bij of krachtens genoemde wet ten behoeve van de aflevering van die stof zijn voorgeschreven, opvallend en goed leesbaar vermeld, met uitzondering van de aanduidingen die betrekking hebben op de categorie "milieugevaarlijk".
3. Op de verpakking van een stof als bedoeld in het eerste lid, waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen niet van toepassing is, worden opvallend en goed leesbaar vermeld de naam van de stof en een aanduiding van de aard van het gevaar of de gevaren, verbonden aan die stof.
4. Dit artikel is niet van toepassing op bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.3 Etikettering gevaarlijke stoffen die op de werkplek aanwezig zijn.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.4 Arbobesluit

1. Indien stoffen aanwezig zijn die vanwege de eigenschappen van die stoffen of de omstandigheden waaronder die stoffen voorkomen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.
3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verrichten van arbeid aan, dan wel het verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen of andere zaken waarin zich stoffen dan wel restanten van die stoffen als bedoeld in het eerste lid, bevinden.
4. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste, respectievelijk het tweede lid, voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.
5. In ruimten waarin de arbeid als bedoeld in het tweede lid wordt uitgevoerd, zijn stoffen in geen grotere hoeveelheden aanwezig dan voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk is.

6. In ruimten als bedoeld in het vijfde lid, zijn niet meer werknemers aanwezig dan noodzakelijk is.

7. Arbeid met of in de aanwezigheid van stoffen mag slechts worden verricht door personen die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op het aanwezig zijn, het gebruiken, opslaan of vernietigen van bestrijdingsmiddelen, noch op het verwijderen of vernietigen van lege verpakkingen van bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.4-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders.
- 4.4-2 Opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen.
- 4.4-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.4-4 Noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen.
- 4.4-5 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.4-6 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.4-7 Bescherming werknemers bij automatische brandblusinstallaties met chemische en inerte blusstoffen.
- 4.4-8 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.4-9 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassen van kooldioxide.
- 4.4-10 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.
- 4.9-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigd grond of verontreinigd grondwater.

Voorlichting (arbeidsmiddelen)

Inhoud artikel 7.11a Arbobesluit

1. Een bij een arbeidsmiddel behorende gebruiksaanwijzing wordt in begrijpelijke vorm ter kennis gebracht van de betrokken werknemers.
2. Indien het gebruik of de aanwezigheid van arbeidsmiddelen in de onmiddellijke werkomgeving gevaren voor de werknemers kunnen opleveren, worden zij hierop gewezen, ook indien de werknemers van deze middelen geen rechtstreeks gebruik maken.

Apparatuur en meubilair (beeldschermarbeid)

Inhoud artikel 5.1 Arboregeling

Apparatuur en meubilair, in gebruik bij het verrichten van beeldschermwerk, voldoen aan ergonomische eisen, waarbij in ieder geval in acht wordt genomen dat:

- a) de tekens op het beeldscherm voldoende scherp, duidelijk van vorm en voldoende groot zijn, met voldoende afstand tussen de tekens en de regels;
- b) het beeld op het scherm stabiel is;
- c) de luminantie van of het contrast tussen de tekens en de achtergrond gemakkelijk door de gebruiker is bij te stellen;
- d) het beeldscherm vrij te plaatsen en gemakkelijk verstelbaar en kantelbaar is;
- e) het beeldscherm vrij is van voor de gebruiker hinderlijke glans en spiegelingen;

- f) het toetsenbord hellend kan worden geplaatst en geen geheel vormt met het beeldscherm;
- g) er voor het toetsenbord voldoende ruimte is voor handen en armen van de gebruiker;
- h) het toetsenbord een mat oppervlak heeft;
- i) de indeling van het toetsenbord en de vorm van de toetsen zijn gericht op vergemakkelijking van het gebruik;
- j) de symbolen op de toetsen voldoende contrastrijk zijn en vanuit een normale werkhouding voldoende leesbaar;
- k) de werktafel of het werkvlak een comfortabele houding van de gebruiker mogelijk maakt en een reflectiearm oppervlak heeft, voldoende groot is en een flexibele opstelling van beeldscherm, toetsenbord, documenten en accessoires mogelijk maakt;
- l) een voor het werk noodzakelijke documenthouder stabiel en regelbaar is, en zodanig geplaatst dat oncomfortabele hoofd- en oogbewegingen tot een minimum zijn beperkt.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

5.1 Beeldschermarbeid; apparatuur en meubilair.

Inventarisatie en evaluatie van risico's

Inhoud artikel 5 Arbowet

1. Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een risico-inventarisatie en -evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze inventarisatie en evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers.
2. De risico-inventarisatie en -evaluatie bevat een lijst van arbeidsongevallen waarop de aard van het ongeval en de datum waarop het ongeval zich heeft voorgedaan wordt geregistreerd.
3. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen een en ander overeenkomstig artikel 3 (algemene uitgangspunten van arbobeleid), maakt deel uit van de risico-inventarisatie en -evaluatie. In het plan van aanpak over de uitvoering waarvan jaarlijks schriftelijk wordt gerapporteerd, wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden genomen. De werkgever voert over de jaarlijkse rapportage vooraf overleg met de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging, of, bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Bij dit overleg komt in ieder geval aan de orde het al dan niet meer actueel zijn van de risico-inventarisatie en -evaluatie.
4. De risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.
5. De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer kennis kan nemen van risico-inventarisatie en -evaluatie, met inbegrip van de lijst van arbeidsongevallen, bedoeld in het tweede lid.
6. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene die de werknemer ter beschikking stelt, de beschrijving uit de ri&e van de gevaren en

risicobeperkende maatregelen en van de risico's voor de werknemer op de in te nemen arbeidsplaats, opdat diegene deze beschrijving verstrekt aan de betrokken werknemer.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Inhoud artikel 18 Arbowet

De werkgever stelt de werknemers periodiek in de gelegenheid een onderzoek te ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich brengt zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Gilze Rijen
t.a.v. de heer Kol. , Commandant
Rijksweg 121
5121 RD RIJEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 010214/DIJK/A453/3/02	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Waarschuwing Arbo	Datum 16 maart 2001	Contactpersoon de heer

Geachte heer ,

Op dinsdag 13 en woensdag 14 februari 2001 hebben de heren , en , allen inspecteur bij de Arbeidsinspectie, en de heer , Landelijk Projectsecretaris bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op uw vliegbasis te Rijen.

Doel van de inspectie was, door middel van gesprekken en steekproefsgewijze inspecties op diverse locaties op de vliegbasis, inzicht te krijgen in de mate waarin u structurele zorg voor goede arbeidsomstandigheden in uw organisatie hebt geregeld en daarbij na te gaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Van uw zijde waren op 13 februari 2001 eveneens bij het introductiegesprek aanwezig de heren , , , , , alsmede de heer , , KLu arbo-coördinator vanuit de Directie Personeel te Den Haag.

In een separaat gesprek is gesproken met een delegatie van uw medezeggenschapscommissie.

Op 14 februari 2001 vond het afrondend gesprek plaats, waarbij van uw zijde eveneens aanwezig waren de heren , , , , , alsmede de heer en de heer , Hoofd Arboteam KLu. Tijdens dit gesprek zijn afspraken gemaakt over de opheffing van de geconstateerde tekortkomingen, nadere invulling van de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en het bijbehorend plan van aanpak.

Onderstaand verwoord ik de belangrijkste conclusies en de op werkplekniveau geconstateerde knelpunten/tekortkomingen, waarna ik de hieromtrent gemaakte afspraken bevestig.

In zijn algemeenheid heeft uw organisatie op een goede wijze voortgang gemaakt in de opzet van een arbo-zorgstructuur. Dit blijkt onder meer uit de aanwezige concept-RI&E en de beleidsdocumenten, zoals de aan de Arbowet gerelateerde "orders van blijvende aard" (OBA).

Desondanks zijn de volgende tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd.

De risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)

De RI&E met de aanvullende informatie geven een samenhangend, inzichtelijk geheel. Het totale plan van aanpak ontbreekt. Dit is een van de redenen waarom de Arbodienst KLu de RI&E niet heeft goedgekeurd. Ook een aantal specifieke inventarisaties ontbreken.

- De arborisico's ten tijde van oefensituaties en operationele omstandigheden zijn niet in de RI&E opgenomen.
- De RI&E van de Brandweer is niet op repressie geschreven.
- Er ontbreekt een ongevallenregister in de RI&E. De aanwezige registratie is fragmentarisch en niet volledig. Er waren alleen meldingsformulieren voorhanden waarbij criteria voor meldingsplicht (bijvoorbeeld ziekenhuisopname) ontbraken.
- De periodiek arbeidsgezondheidskundige onderzoeken (PAGO) zijn niet gerelateerd aan de RI&E maar aan bepaalde functies, hetgeen kan impliceren dat niet alle geïndiceerde medewerkers de mogelijkheid hebben een PAGO te ondergaan. Het laatste formele arbeidshygiënisch onderzoek dateert van 1997. Er zijn wel incidentele onderzoeken geweest maar deze worden niet volgens protocol afgewerkt en er is ook niet schriftelijk over gerapporteerd.
- Het aspect werk- en rusttijden en de toepassing van de Arbeidstijdenwet (ATW) in de overkoepelende RI&E wordt wel genoemd maar marginaal uitgewerkt. Het is te algemeen, risico's worden niet aangegeven. De inventarisatie van risico's met betrekking tot werk- en rusttijden moet eveneens aan het operationele werk gekoppeld worden. Daarbij dient ook gedacht te worden aan de groepen die buiten de werkings sfeer vallen van de Arbeidstijdenwet, zoals vliegend personeel. De belastende factoren van deze groepen moeten wel beschreven worden.
- De wettelijk verplichte specifieke inventarisatie met betrekking tot toxische stoffen ontbreekt. Op locatieniveau is het er wel maar het komt in de RI&E niet terug.
- Er is een registratie van de blootstelling aan gevaarlijke stoffen maar de analyse van de blootstelling (naar aard mate en duur) ontbreekt.

Beleid seksuele intimidatie

Binnen de organisatie is er wel een op schrift gestelde procedure en zijn bepaalde personen als contactfunctionaris aangewezen. Er zijn echter geen kengetallen aanwezig die aangeven of op de basis al dan niet structureel sprake is van voorvallen met betrekking tot dit onderwerp.

Beleid arbeids- en rusttijden

De registratie van de werk- en rusttijden vindt over het algemeen plaats via geautomatiseerde systemen.

Toch kan er niet gesproken worden van een deugdelijke registratie van de werk- en rusttijden. De gewerkte uren per dag, met aangegeven de begin- en de eindtijd, de daartussen gelegen rusttijd, zijn niet voldoende inzichtelijk. Het is eveneens moeilijk na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn per week, per vier achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. De Arbeidstijdenwet schrijft dat wel voor.

Wisselingen c.q. verschuivingen van de diensten in de roosters komen veelvuldig voor. De indruk bestaat dat betrokken werknemers niet tijdig geïnformeerd worden wanneer diensten vervuld moeten worden. Korthedshalve verwijs ik naar artikel 4:2 van de Arbeidstijdenwet. Hierin worden termijnen van 28 respectievelijk 4 dagen genoemd.

- Bij de afdeling "Gereedstelling en Onderhoud" van het 301 squadron is het verrichte overwerk niet inzichtelijk. De afdeling "Horeca" kan dienen als voorbeeld hoe het ook kan.

Alle gegevens waren beschikbaar, de registratie voldoet aan de bepalingen van de Arbeids-tijdenwet.

- Door de uitzending van personeel is de bestaande planning op de meteo aangepast. De huidige planning geeft nu aan dat de dagelijkse werktijden langer zijn voor een periode van een half jaar (structureel) dan het normaal gangbare rooster. Hier zou de dagelijkse werk-tijd te lang kunnen worden, met name in de middagploeg als het avondvliegen uitloopt.

Beleid arbeidsmiddelen

- Het laatste keuringsrapport van een overhaddeur dateert uit 1999. Recente informatie met betrekking tot het keuringsregime van de overhaddeuren was niet beschikbaar.
- Een aantal hefbruggen wordt door de eigen afdeling "Gronduitrusting" gekeurd, terwijl vergelijkbare arbeidsmiddelen door de fabrikant worden beproefd. Het keuringsbeleid moet helder en inzichtelijk zijn. Het aanwezige hefplateau heeft geen keuringssticker.
- Het beleid ten aanzien van het plaatsen van oog- en nooddouches is onduidelijk. Bij het 299 squadron (Bölkow 105) wordt met dezelfde stoffen gewerkt als elders maar hier zijn geen nooddouches. Weer andere ruimten hebben alleen oogspoelflessen. De indruk bestaat dat het plaatsingsbeleid meer gerelateerd is aan de aard van de ruimte dan aan het feitelijke werkproces en de daaruit voortvloeiende risico's.

Werkplekinspecties

Tijdens de werkplekinspecties zijn de volgende, niet in de RI&E opgenomen, knelpun-ten/overtredingen geconstateerd.

930 squadron, 299 squadron en 301 squadron

- Het betreft de aanwezige "Turbo Clean". Hoewel de betreffende AVIB-kaart aangeeft dat er géén sprake is van een etiketteringsplicht, dient, gezien de risico's voor het contact met huid en ogen, er wel sprake te zijn van risico-signalering op het vat.
- Bij een aantal aluminium trappen ontbrak een sta- en vasthoud-beugel.

Opslag radio-actieve stoffen

- De registratie is niet goed geregeld. De NATO-stocknummers zijn bekend maar de eigen-schappen en de activiteit van de radioactieve stoffen en de maatregelen zijn niet direct voorhanden.

Voorkomen valgevaar.

- Verrijdbare bordessen bij onderhoud heli (Bölkow 105) zijn niet voorzien van beveiliging tegen valgevaar. Bij de opmaak van de RI&E had dit als risico moeten worden onderkend. (Het feit dat de bordessen lager zijn dan de in de wet genoemde hoogte van 2 ½ meter doet hier niets aan af.)

931 Squadron

Brandweer.

Etikettering gevaarlijke stoffen

- Op sommige vaten ontbrak de juiste informatie op de etiketten. De AVIB-kaarten geven niet de volledige informatie.
- De AVIB-kaart voor de AFFF was niet voorhanden.
- Ook de AVIB-kaart voor de stof S762 was niet te vinden.
- Het aangetroffen schoonmaakmiddel hoort niet in de kast maar in de opslagcontainer die op het platform staat. Dit geldt ook voor de stof S762.
- Ter voorkoming van overbelasting en het zich vertillen aan de apparatuur en kisten bij het handmatig tillen van deze lasten, dienen op de materialen in de tankautospuit en de milieu-aanhanger van de brandweer de gewichten aangegeven te worden.

Meteo

- De temperatuursbeheersing in de meteo-ruimte levert in de zomer problemen op.

Hydrazineopslag

- Er stonden vier lege gasflessen aan de buitenzijde van het gebouw die niet waren geborgd tegen omvallen.
- De containers waarin de hydrazinecapsules worden vervoerd wegen ongeveer 80 kg. Er zijn geen tilhulpmiddelen voorhanden.

Gezien het feit dat de hydrazineopslag formeel onder het beheer van de vliegbasis Woensdrecht valt, zullen deze punten tijdens de inspectie aldaar worden meegenomen.

302 Squadron

- Een aantal kantoorruimten bij de hangar hebben te weinig toetreding van daglicht, alleen een klein raam (lichtstrook) aan de plafondzijde. Dit geldt eveneens voor de kantoorruimten bij de hangar van het 301 squadron. Hierbij is eveneens sprake van geluidsoverlast.
- De tijdelijke kantoorruimten "Cadalto" zijn in de huidige staat niet geschikt als werkruimte. Bij aanschaf en gebruik moet de "Cadalto" voldoen aan alle arbo-eisen (geluid, klimaat, vloeroppervlak, ergonomische inrichting, etc.).
- Het verrijdbaar bordes dat gebruikt wordt bij de Apache helikopter heeft alleen aan de voorzijde twee wielen en moet aan de achterzijde door twee personen opgetild worden om naar de plaats te rijden. Het geheel is nogal zwaar. Door het aanbrengen van twee extra wielen wordt de fysieke belasting aanmerkelijk verlaagd.

Voor achtergrondgegevens inzake de overtredingen verwijs ik u naar de bijlage.

Afspraken

Tijdens het afrondend gesprek op woensdag 14 februari 2001 zijn met u de belangrijkste knelpunten en tekortkomingen besproken. Afgesproken is dat de RI&E en het bijbehorend plan van aanpak binnen een half jaar (**voor 1 september 2001**) zullen zijn aangepast. Met betrekking tot de genoemde knelpunten/tekortkomingen zoals vermeld bij de drie squadrons is het volgende afgesproken.

- De knelpunten die eenvoudig op te lossen zijn zullen, zo spoedig mogelijk doch uiterlijk voor 1 september 2001, opgelost worden.
- Voor die knelpunten waar een langere termijn voor het oplossen noodzakelijk is, zal in het plan van aanpak de prioriteit en termijn worden opgenomen.

Na afloop van deze termijn zal worden gecontroleerd of de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boeterapport.

Voor de goede orde deel ik u nog mee dat gezien het steekproefsgewijze karakter van de inspecties bij de Koninklijke Luchtmacht, deze per basis zowel qua onderwerp als accent kunnen variëren.

Afschriften van deze brief zijn verzonden aan uw medezeggenschapscommissie en aan de heer Maj. , arbo-coördinator KLu te Den Haag.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerp-specificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690271

Ook kan bij het NEN nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Voorkomen valgevaar

Inhoud artikel 3.16 Arbobesluit

1. Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht of is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuningen of andere dergelijke voorzieningen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, die op veilige wijze op een ladder, trap of dergelijke kan worden verricht.

3. Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, zijn ter voorkoming van het gevaar voldoende sterke en voldoende grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze aangebracht of worden doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte gebruikt dan wel worden andere technische middelen toegepast, die ten minste een zelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.16 Voorzieningen bij valgevaar

Afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats

Inhoud artikel 3.19 Arbobesluit

1. De afmetingen en het luchtvolume van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer zonder gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of het welzijn zijn arbeid kan verrichten.

2. De afmetingen van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer bij het verrichten van zijn arbeid over voldoende bewegingsruimte beschikt.

3. Indien in verband met de aard van de arbeid niet aan het tweede lid kan worden voldaan, is in de nabijheid een andere open of besloten ruimte met voldoende bewegingsvrijheid voor de betrokken werknemers beschikbaar.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.19 Afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren.

Verpakking en etikettering

Inhoud artikel 4.3 Arbobesluit

1. Met betrekking tot de verpakking van een stof die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kan opleveren alsmede met betrekking tot de sluiting van die verpakking, is artikel 35, eerste tot en met derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen van overeenkomstige toepassing.

2. Op de verpakking van een stof die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen bij de aflevering en bij het ter aflevering voorhanden hebben moet worden geëtiketteerd, worden de aanduidingen die voor die stof bij of krachtens genoemde wet ten behoeve van de aflevering van die stof zijn voorgeschreven, opvallend en goed leesbaar vermeld, met uitzondering van de aanduidingen die betrekking hebben op de categorie "milieugevaarlijk".

3. Op de verpakking van een stof als bedoeld in het eerste lid, waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen niet van toepassing is, worden opvallend en goed leesbaar vermeld de naam van de stof en een aanduiding van de aard van het gevaar of de gevaren, verbonden aan die stof.

4. Dit artikel is niet van toepassing op bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.3 Etikettering gevaarlijke stoffen die op de werkplek aanwezig zijn.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.4 Arbobesluit

1. Indien stoffen aanwezig zijn die vanwege de eigenschappen van die stoffen of de omstandigheden waaronder die stoffen voorkomen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.

2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is vermeden.

3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verrichten van arbeid aan, dan wel het verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen of andere zaken waarin zich stoffen dan wel restanten van die stoffen als bedoeld in het eerste lid, bevinden.

4. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis als bedoeld in het eerste, respectievelijk het tweede lid, voordoet, de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden beperkt.

5. In ruimten waarin de arbeid als bedoeld in het tweede lid wordt uitgevoerd, zijn stoffen in geen grotere hoeveelheden aanwezig dan voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk is.

6. In ruimten als bedoeld in het vijfde lid, zijn niet meer werknemers aanwezig dan noodzakelijk is.

7. Arbeid met of in de aanwezigheid van stoffen mag slechts worden verricht door personen die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op het aanwezig zijn, het gebruiken, opslaan of vernietigen van bestrijdingsmiddelen, noch op het verwijderen of vernietigen van lege verpakkingen van bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

- 4.4-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders.
- 4.4-2 Opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen.
- 4.4-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.4-4 Noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen.
- 4.4-5 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.4-6 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.4-7 Bescherming werknemers bij automatische brandblusinstallaties met chemische en inerte blusstoffen.
- 4.4-8 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.4-9 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassen van kooldioxide.
- 4.4-10 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.
- 4.9-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater.

Voorkomen gevaren (fysieke belasting)

Inhoud artikel 5.2 Arbobesluit

De arbeid wordt zodanig georganiseerd, de arbeidsplaats wordt zodanig ingericht, een zodanige productie- en werkmethode wordt toegepast of zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, worden gebruikt, dat de fysieke belasting geen gevaren met zich kan brengen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemer.

Binnen- en buitenklimaat

Inhoud artikel 6.1 Arbobesluit

1. Het klimaat op de arbeidsplaats veroorzaakt geen schade aan de gezondheid van de werknemers.
2. Het klimaat op de arbeidsplaats is zo behaaglijk en gelijkmatig als redelijkerwijs mogelijk. Daarbij wordt rekening gehouden met de aard van de werkzaamheden die door de werknemers worden verricht en de fysieke belasting die het gevolg is van die werkzaamheden.
3. Hinderlijke tocht wordt vermeden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
4. Indien door het klimaat op de arbeidsplaats toch schade aan de gezondheid van de werknemers kan ontstaan, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld. Indien de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen schade aan de gezondheid niet kunnen voorkomen, wordt de duur van de arbeid in een zodanige mate beperkt of wordt de arbeid met een zodanige frequentie afgewisseld door een tijdelijk verblijf op een plaats waar een klimaat heerst als bedoeld in het eerste lid, dat geen schade aan de gezondheid ontstaat.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:
6.1 Binnen- en buitenklimaat.

Daglicht

Inhoud artikel 6.4 Arbobesluit

1. In een uitwendige scheidingsconstructie van een besloten ruimte waar overdag door iemand gemiddeld meer dan twee uur arbeid wordt verricht, zijn doorzichtige lichtopeningen aangebracht waardoor daglicht kan toetreden. Het gezamenlijk oppervlak van de lichtopeningen bedraagt ten minste 1/20 van het vloeroppervlak van die ruimte.

2. De lichtopeningen mogen zich ook bevinden in de inwendige scheidingsconstructie van de besloten ruimte, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een andere besloten ruimte als bedoeld in het eerste lid of met een ruimte als bedoeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, paragraaf 5 Arbobesluit (ontspanningsruimten, nachtverblijven, wasgelegenheden, douche-ruimten, toiletten en eerste-hulpkasten).

3. Het eerste of tweede lid geldt niet indien daaraan redelijkerwijs niet kan worden voldaan. In dat geval wordt het vereiste minimum oppervlak aan lichtopeningen van 1/20 van het vloeroppervlak zo dicht mogelijk benaderd.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:
6.4 Daglicht.

Montage, demontage, onderhoud, reparatie en reiniging van arbeidsmiddelen

Inhoud artikel 7.5 Arbobesluit

1. De nodige maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de arbeidsmiddelen tijdens de gehele gebruiksduur door toereikend onderhoud in een zodanige staat worden gehouden, dat gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers zoveel mogelijk is voorkomen.

2. Onderhouds-, reparatie- en reinigingswerkzaamheden aan een arbeidsmiddel worden slechts uitgevoerd wanneer het arbeidsmiddel is uitgeschakeld en drukloos of spanningloos is gemaakt. Indien dit niet mogelijk is worden doeltreffende maatregelen genomen om die werkzaamheden veilig te kunnen uitvoeren..

3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing bij productie- en afstelwerkzaamheden met of aan het arbeidsmiddel

4. Een bij een arbeidsmiddel behorend onderhoudsboek wordt goed bijgehouden.

5. Montage en demontage van een arbeidsmiddel vindt op veilige wijze plaats, met inachtneming van de eventuele aanwijzingen van de fabrikant.

Ladders en trappen

Inhoud artikel 7.33 Arbobesluit

1. Ladders en trappen zijn voldoende sterk en stijf.
2. Ladders en trappen zijn stabiel opgesteld en zo nodig vastgezet en van een voldoende lengte, om in alle standen waarin zij worden gebruikt, een stevige steun voor handen en voeten te bieden.

Aspecten van arbobeleid

Inhoud artikel 4 Arbowet

1. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het ziekteverzuim van de werknemers.

Onderdeel van dit beleid is in ieder geval:

- a. het zoveel mogelijk voorkomen of beperken van ziekte van werknemers;
- b. het begeleiden van werknemers die door ziekte niet in staat zijn hun werk te verrichten.

2. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het beschermen van werknemers tegen seksuele intimidatie en tegen agressie en geweld.

Inventarisatie en evaluatie van risico's

Inhoud artikel 5 Arbowet

1. Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een risico-inventarisatie en -evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze inventarisatie en evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers.

2. De risico-inventarisatie en -evaluatie bevat een lijst van arbeidsongevallen waarop de aard van het ongeval en de datum waarop het ongeval zich heeft voorgedaan wordt geregistreerd.

3. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen een en ander overeenkomstig artikel 3 (algemene uitgangspunten van arbobeleid), maakt deel uit van de risico-inventarisatie en -evaluatie. In het plan van aanpak over de uitvoering waarvan jaarlijks schriftelijk wordt gerapporteerd, wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden genomen. De werkgever voert over de jaarlijkse rapportage vooraf overleg met de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging, of, bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Bij dit overleg komt in ieder geval aan de orde het al dan niet meer actueel zijn van de risico-inventarisatie en -evaluatie.

4. De risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.

5. De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer kennis kan nemen van risico-inventarisatie en -evaluatie, met inbegrip van de lijst van arbeidsongevallen, bedoeld in het tweede lid.

6. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene die de werknemer ter beschikking stelt, de beschrijving uit de ri&e van de gevaren en risicobeperkende maatregelen en van de risico's voor de werknemer op de in te nemen arbeidsplaats, opdat diegene deze beschrijving verstrekt aan de betrokken werknemer.

Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Inhoud artikel 18 Arbowet

De werkgever stelt de werknemers periodiek in de gelegenheid een onderzoek te ondergaan, dat erop is gericht de risico's die de arbeid voor de gezondheid van de werknemers met zich brengt zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Volkel
 t.a.v. de heer Kol.
 Postbus 10150
 5408 ZW VOLKEL

Postbus 30016
 9700 RM Groningen
 Engelse Kamp 4
 Telefoon 050-5226880
 Telefax 050-5267202

Uw brief
Ons kenmerk
Doorkiesnummer

010328/DIJK/A453/5/02 (050)522

Onderwerp
Datum
Contactpersoon

Waarschuwing Arbo

9 mei 2001

de heer

Geachte heer ,

Op dinsdag 27 en woensdag 28 maart 2001 hebben de heren , en , allen Inspecteur bij de Arbeidsinspectie en de heer , Landelijk Projectsecretaris bij de Arbeidsinspectie, een inspectie uitgevoerd op uw vliegbasis te Volkel.

Doel van de inspectie was, door middel van gesprekken en steekproefsgewijze inspecties op diverse locaties op de vliegbasis, inzicht te krijgen in de mate waarin u structurele zorg voor goede arbeidsomstandigheden in uw organisatie hebt geregeld en daarbij na te gaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Van uw zijde waren bij het introductiegesprek op 27 maart 2001 eveneens onder anderen aanwezig de heren en , alsmede de heer Lt. Kol. , Arbo-coördinator KLu en de heer , Den Haag.

In een separaat gesprek is gesproken met een delegatie van uw Medezeggenschapscommissie. Op 14 maart 2001 vond het afrondend gesprek plaats, waarbij van uw zijde alle betrokken squadrons en de medezeggenschapscommissie vertegenwoordigd waren

Onderstaand verwoord ik de belangrijkste conclusies en de op werkplekniveau geconstateerde knelpunten/tekortkomingen, waarna ik de hieromtrent gemaakte afspraken bevestig.

In zijn algemeenheid heeft uw organisatie op een goede wijze voortgang gemaakt in de opzet van een arbozorgstructuur. Dit blijkt onder meer uit de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), overige arbo-beleidsdocumenten en de wijze van implementatie hiervan in uw organisatie.

Echter, het tijdig en voldoende betrekken en informeren van uw medezeggenschapsorgaan met betrekking tot de totstandkoming van onder andere het plan van aanpak, de arbeidsroosters en overige beleidsplannen is onvoldoende gebleken.

Tevens is geconstateerd dat in verband met het uitblijven van reeds lang geleden geplande nieuwbouw er voor wat betreft een relatief groot aantal werksituaties, sprake is van oude, ondeugdelijk en ondoelmatig ingerichte werkplekken en te krap bemeten kantoorruimten. Door het langdurig in stand houden hiervan is er sprake van afname van “arbogemotiveerdheid” van het personeel hetgeen zich uit in een gebrek aan “good house keeping”, adequaat uitgevoerd toezicht, discipline en werknemersverantwoordelijkheid.

De aanwezigheid van talloze “pin-up” foto’s en in zijn algemeenheid als vrouw-onvriendelijk aan te merken afbeeldingen op wanden, screen-savers en dergelijke, alsmede de aanwezigheid van her en der neergekalkte seksueel getinte leuzen, strookt niet met uw geformuleerd beleid ten aanzien van het voorkomen van seksuele intimidatie.

Op het terrein van hetgeen omtrent bovenstaande wettelijk is voorgeschreven zijn de volgende tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd:

De RI&E

- De arboriscico’s ten tijde van oefensituaties en operationele omstandigheden zijn niet in de RI&E opgenomen.
- Het aspect werk- en rusttijden blijft in de RI&E onderbelicht. De inventarisatie van de hierop betrekking hebbende risico’s dient eveneens aan het operationele werk te worden gekoppeld. Hierbij dient ook gedacht te worden geschonken aan de werktijden van groepen die buiten de werkingssfeer van de Arbeidstijdenwet vallen, zoals vliegend personeel.
- De registratie van arbeidsongevallen maakt geen deel uit van uw RI&E. Hierbij is onduidelijk gebleven, in welke mate met de actualisering van uw RI&E en/of arbobeleid rekening wordt gehouden met deze indicatoren.
- De arbeidsgerelateerde verzuimrapportage is niet gekoppeld aan de RI&E en niet voldoende inzichtelijk voor leidinggevenden.

Plan van aanpak

- In een aantal gevallen zijn de geplande uitvoeringstermijnen verstreken en de te nemen acties niet uitgevoerd. In enkele situaties zijn de planningstermijnen niet concreet genoeg.
- Niet duidelijk is welke algemene acties concreet worden ondernomen op het terrein van gevallen van gebleken seksuele intimidatie.

Arbeids- en rusttijden

Naast het reeds genoemde feit van het ontbreken van een relatie met de RI&E, is gebleken dat de wettelijk voorgeschreven vorm van registratie van feitelijk gewerkte uren en rusttijden niet steeds wordt nageleefd.

De gewerkte uren per dag, met aangegeven begin- en eindtijd en de daartussen gelegen rusttijd, zijn niet of onvoldoende inzichtelijk gemaakt.

Het is eveneens niet of moeilijk na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn, per week, per 4 achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. De Arbeidstijdenwet schrijft dit voor.

In een enkele situatie (640 Squadron - bewaking) werkt men met 7 aaneengesloten diensten, waarvan aan het eind van de reeks er drie keer achtereen 12-uursdiensten worden gedraaid, hetgeen niet is toegestaan.

Werkplekinspecties

Tijdens de inspectie zijn de volgende - niet in de RI&E - opgenomen, knelpunten/overtredingen geconstateerd:

311 Squadron

Gebouw 911 Cadalto

- Hier is sprake van geluid- en klimaatbeheersingsproblemen.
- De ontstane dampen van het kopieerapparaat (ongeveer 8000 kopieën per maand) worden niet afgezogen.

Hangar 27

- Het werk van de motorenonderhoudsploeg wordt op een bok in de hangar uitgevoerd, waarbij er sprake is van tocht en kou-problematiek. De voorgestelde oplossing van het ter beschikking stellen van extra kleding is afgewezen, maar in een alternatief is niet voorzien.
- In de hangar ontbreekt ventilatie.
- De kleed- en doucheruimtes zijn te klein.
- De magazijn- c.q. kantoorruimte (bestelpost 901 Squadron) is te klein en bevat geen daglichtvoorziening.
- In de electronica-afdeling wordt onvoldoende geventileerd.
- De ruimte van de foto-identificatieafdeling is te klein.
- In het kantoor van de afdelingschef ontbreekt een daglichtvoorziening.

Containers MFPU (foto-ontwikkelen)

- De adequate werking van de klimaatregeling (luchtsnelheid) is twijfelachtig.
- Het doel en de resultaten van o.a. zwavelmetingen zijn bij personeel en MC niet bekend.
- De fysieke belasting van het langdurig en veelvuldig in gebogen houding staan bij de lichtbak dient in de RI&E te worden onderkend.

312 Squadron

Bunker 305

- Voor wat betreft de werksituatie in deze bunker wordt verwezen naar reeds beschreven algemene opmerkingen met betrekking tot ondoelmatig en ondeugdelijk ingerichte werkplekken.

Gebouw 907, Cadalto

- Bovenstaande opmerking is eveneens van toepassing op de werkruimtes in dit gebouw.

JAOP

- In de werkruimte ontbreekt daglichttoetreding.
- De AVIB-kaarten zijn niet op de werkplek aanwezig.
- Op de zogenaamde "Superontvetter" ontbreekt de voorgeschreven etikettering.
- In een jerrycan met het opschrift "benzine" werd afgewerkte olie aangetroffen.

Ruimte naast bunker 305 (gebouw 612)

- De AVIB-kaarten van de aanwezige stoffen zijn niet direct voorhanden.
- De plaatsing van relatief zware kisten op de bovenste plank van de stelling is uit arbo-oogpunt ongelukkig gekozen.

Kantine

- De arbo-risico's in de keukensituatie zijn niet in de RI&E omschreven.
- Het rookverbod wordt in de keuken niet nageleefd.

VVU, Gebouw 668

- De huisvesting voldoet niet aan de eisen van daglicht, brandveiligheid en ergonomie.
- Het werken met licht ontvlambare lijmen rechtvaardigt een rookverbod.
- De noodzakelijke AVIB-kaarten zijn niet aanwezig.

640 Squadron

Hondensectie

- Het vullen van de voersilo's gebeurt op onveilige wijze vanaf een opstapje. De door het personeel aangedragen oplossing zou direct uitgevoerd kunnen worden.

900 Squadron

Hangar 4, gebouw 25

- Er is sprake van tochtproblematiek door het gebruik van de te openen deuren ten behoeve van de ruimtelijke ventilatie.
- Het valgevaar van de bordessen dient onderdeel te zijn van uw RI&E.
- Er is sprake van knel- en valgevaar bij de schaarhekbordessen.
- In de docs wordt blijkens informatie langer dan twee uren achtereen gewerkt. In dat geval dient aandacht aan ventilatie en daglichttoetreding te worden besteed.

Gebouw 227, Houtafdeling

- De kolomboormachine staat los opgesteld.
- De achterzijde van de afkortzaag dient beter te worden afgeschermd.
- Het rookverbod wordt niet nageleefd.

901 Squadron

Gebouw 219

- De centrale douchevoorziening is niet naar sekse gescheiden.

Voor achtergrondgegevens verwijs ik u naar de bijlage.

Afspraken

Tijdens het afrondend gesprek zijn met u de belangrijkste knelpunten en tekortkomingen besproken.

Hierbij is vastgesteld dat de huidige planning aangeeft dat de aanvang van de nieuwbouw staat gepland in september 2001 en ongeveer een jaar in beslag zal nemen.

Dat impliceert dat de meest dringende arbo-knelpunten voor wat betreft de huisvesting van het personeel dat met name in de bunkers is gehuisvest, zullen zijn opgelost voor **30 november 2002 (hierin is de tijd van verhuizing begrepen)**.

Met u is afgesproken dat deze datum als uiterste termijn zal gelden waarbinnen u de te treffen huisvestingsmaatregelen hebt genomen.

Verder is afgesproken dat de RI&E en het bijbehorend plan van aanpak voor **1 oktober 2001** zullen zijn aangepast.

Met betrekking tot de genoemde knelpunten/tekortkomingen zoals vermeld bij de squadrons is het volgende afgesproken:

De knelpunten die eenvoudig zijn op te lossen zullen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk voor **1 oktober 2001**, worden opgeheven.

Van die knelpunten waarvoor een langere oplossingstermijn noodzakelijk en verantwoord is, zullen in het plan van aanpak de prioriteit en de opheffingstermijnen worden opgenomen.

Na afloop van de termijnen zal worden gecontroleerd op de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boete-rapport.

Voor de goede orde deel ik u nog mede dat, gezien het steekproefsgewijze karakter van de inspecties bij de Koninklijke Luchtmacht, deze per basis, zowel qua onderwerp als accent, kunnen variëren.

Afschriften van deze brief zijn verzonden aan uw medezeggenschapscommissie en aan de heer Lt.Kol. , arbo-coördinator KLu te Den Haag.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), hoeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690271

Ook kan bij het NEN nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Maatgevende factoren voor bedrijfshulpverlening

Inhoud artikel 2.17 Arbobesluit

Bij de organisatie van bedrijfshulpverlening wordt ten minste rekening gehouden met de volgende factoren:

- a) de aard, de grootte en de ligging van het bedrijf of de inrichting;
- b) de in het bedrijf of de inrichting aanwezige gevaren en de voor het bedrijf of de inrichting maatgevend geachte brandscenario's bij de bepaling waarvan rekening is gehouden met eventueel voor het bedrijf of de inrichting door de overheid van toepassing verklaarde uitgangspunten van beveiliging tegen brand;
- c) het redelijkerwijs te verwachten aantal aanwezige werknemers en andere personen alsmede de tijdstippen waarop zij aanwezig zijn of plegen te zijn;
- d) het redelijkerwijs te verwachten aantal personen dat zich bij een ongeval of brand niet zelfstandig in veiligheid kan brengen;
- e) de opkomsttijd en mogelijkheden van brandweer en andere hulpverleningsorganisaties;
- f) de aanwezigheid van een infrastructuur op het gebied van de arbeidsomstandigheden;
- g) de mogelijkheid om met andere arbeidsorganisaties samen te werken;
- h) de inschakeling van externe deskundigen.

Voorkomen valgevaar

Inhoud artikel 3.16 Arbobesluit

1. Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht of is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuning en andere dergelijke voorzieningen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, die op veilige wijze op een ladder, trap of dergelijke kan worden verricht.

3. Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, zijn ter voorkoming van het gevaar voldoende sterke en voldoende grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze aangebracht of worden doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte gebruikt dan wel worden andere technische middelen toegepast, die ten minste een zelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.16 Voorzieningen bij valgevaar

Afmetingen en luchtvolume van ruimten; bewegingsruimte op de arbeidsplaats

Inhoud artikel 3.19 Arbobesluit

1. De afmetingen en het luchtvolume van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer zonder gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of het welzijn zijn arbeid kan verrichten.

2. De afmetingen van de arbeidsplaats zijn zodanig dat de werknemer bij het verrichten van zijn arbeid over voldoende bewegingsruimte beschikt.

3. Indien in verband met de aard van de arbeid niet aan het tweede lid kan worden voldaan, is in de nabijheid een andere open of besloten ruimte met voldoende bewegingsvrijheid voor de betrokken werknemers beschikbaar.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.19 Afmetingen van arbeidsplaatsen in kantoren.

Kleedruimten

Inhoud artikel 3.22 Arbobesluit

1. Iedere werknemer beschikt over een plaats om zijn kleding op te hangen.

2. Voor werknemers die speciale werkkleding moeten dragen zijn doelmatige, voldoende ruimte, van stoelen of banken voorziene en naar seksen gescheiden kleedruimten beschikbaar; deze ruimten zijn zoveel mogelijk gelegen in de nabijheid van de open of besloten ruimten waar de arbeid pleegt te worden verricht. Natte werkkleding kan zo nodig worden gedroogd.

3. In de kleedruimten kan kleding die de werknemers tijdens de arbeid niet dragen, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.

4. Indien de omstandigheden zulks vereisen kan de speciale werkkleding en de persoonlijke kleding van de werknemers gescheiden van elkaar, op doelmatige wijze en afgesloten worden bewaard.

Wasgelegenheden en doucheruimten

Inhoud artikel 3.23 Arbobesluit

1. Indien werknemers bloot staan aan vuil of stof is een wasruimte met een voldoende aantal wasbakken aanwezig. De wasbakken zijn functioneel geplaatst en naar seksen gescheiden; ze beschikken over koud en zo nodig warm stromend water.

2. Indien werknemers zodanig bloot staan aan vuil, stof of hoge temperaturen dat een reiniging van het lichaam nodig is die meer omvat dan die van handen en gezicht of zulks uit de aard van hun arbeid of de zorg voor de gezondheid voortvloeit, is tevens een doucheruimte met een voldoende aantal douches aanwezig. De doucheruimte is voldoende ruim, doelmatig ingericht en naar seksen gescheiden; de douches beschikken over warm en koud stromend water.

3. Indien de douche- of wasruimten en de kleedruimten zich niet in dezelfde ruimte bevinden, zijn deze onderling gemakkelijk en binnendoor bereikbaar.

Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid

Inhoud artikel 4.1 Arbobesluit

Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of hinder van werknemers kunnen opleveren, wordt de grootst mogelijke zorgvuldigheid, orde-lijkheid en zindelijkheid in acht genomen.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.1 Zorgvuldigheid, orde-lijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwe-
zig zijn.

Nadere voorschriften inventarisatie en evaluatie

Inhoud artikel 4.2 Arbobesluit

1. Indien arbeid wordt verricht waarbij werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan stoffen die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid kunnen opleveren, wordt in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 5 Arbowet, de aard, de mate en de duur van die blootstelling beoordeeld teneinde de gevaren voor de werknemers te bepalen.

2. Met betrekking tot de aard van de blootstelling wordt in ieder geval vastgesteld aan welke stoffen werknemers worden of kunnen worden blootgesteld, wat de gevaren zijn die aan die stoffen zijn verbonden, in welke situaties blootstelling zich kan voordoen en op welke wijze blootstelling kan plaatsvinden.

3. Met betrekking tot de mate van blootstelling wordt in ieder geval vastgesteld wat het bloot-
stellingsniveau op de arbeidsplaats is. Voor het doeltreffend vaststellen van het blootstellings-
niveau wordt gebruik gemaakt van bestaande geschikte meetmethodes, tenzij dit niveau door
middel van andere methodes doeltreffend kan worden bepaald.

4. Voor zover het blootstellingsniveau alleen doeltreffend kan worden vastgesteld door mid-
del van metingen, wordt gebruik gemaakt van een voor het doel van de meting geschikte en
genormaliseerde meetmethode. Bij het ontbreken van een genormaliseerde meetmethode
wordt de meting uitgevoerd volgens een andere voor het doel geschikte meetmethode.

5. Indien op de arbeidsplaats in verband met de aard van de werkzaamheden die daar worden
uitgevoerd, stoffen plegen voor te komen die bij of krachtens de Wet milieugevaarlijke stof-
fen worden ingedeeld in de categorie "voor de voortplanting vergiftig", bedoeld in artikel 34,
tweede lid, onder n, van die wet, alsmede stoffen als bedoeld in Richtlijn nr. 67/548/EEG van
de Raad van de Europese Economische Gemeenschap van 27 juni 1967 betreffende de aan-
passing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen inzake de indeling, de verpakking
en het kenmerken van gevaarlijke stoffen (PbEG L 196) die met de waarschuwingzin R64
worden gekenmerkt overeenkomstig de criteria in paragraaf 3.2.8 van bijlage VI bij deze
richtlijn, worden met betrekking tot die stoffen in de inventarisatie en -evaluatie, bedoeld in
artikel 5 Arbowet, tevens de volgende gegevens vermeld:

- a) de hoeveelheid van de stof die per jaar pleegt te worden vervaardigd of gebruikt dan wel
aanwezig pleegt te zijn in verband met opslag;
- b) het aantal werknemers dat arbeid pleegt te verrichten op de arbeidsplaats waar de stof
pleegt voor te komen;
- c) de vorm van de arbeid die met de stof pleegt te worden verricht;
- d) de wijze waarop de onder b bedoelde werknemers bij hun arbeid aan de stof worden of
kunnen worden blootgesteld;

- e) de maatregelen die zijn genomen ter naleving van artikel 4.9 Arbobesluit (arbeidshygiënisch regime).

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.2-1 Wijze van beoordelen van blootstelling aan toxische stoffen.

Verpakking en etikettering

Inhoud artikel 4.3 Arbobesluit

1. Met betrekking tot de verpakking van een stof die gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van werknemers kan opleveren alsmede met betrekking tot de sluiting van die verpakking, is artikel 35, eerste tot en met derde lid, van de Wet milieugevaarlijke stoffen van overeenkomstige toepassing.

2. Op de verpakking van een stof die krachtens de Wet milieugevaarlijke stoffen bij de aflevering en bij het ter aflevering voorhanden hebben moet worden geëtiketteerd, worden de aanduidingen die voor die stof bij of krachtens genoemde wet ten behoeve van de aflevering van die stof zijn voorgeschreven, opvallend en goed leesbaar vermeld, met uitzondering van de aanduidingen die betrekking hebben op de categorie "milieugevaarlijk".

3. Op de verpakking van een stof als bedoeld in het eerste lid, waarop artikel 34 van de Wet milieugevaarlijke stoffen niet van toepassing is, worden opvallend en goed leesbaar vermeld de naam van de stof en een aanduiding van de aard van het gevaar of de gevaren, verbonden aan die stof.

4. Dit artikel is niet van toepassing op bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.3 Etikettering gevaarlijke stoffen die op de werkplek aanwezig zijn.

Beperken gevaren en inventarisatie en evaluatie (fysieke belasting)

Inhoud artikel 5.3 Arbobesluit

1. Voor zover de in artikel 5.2 Arbobesluit bedoelde gevaren redelijkerwijs niet kunnen worden voorkomen (gevaren fysieke belasting voor de veiligheid en gezondheid van werknemers), wordt de arbeid zodanig georganiseerd, wordt de arbeidsplaats zodanig ingericht, wordt een zodanige productie- en werkmethode toegepast en worden zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen gebruikt, dat die gevaren zoveel als redelijkerwijs mogelijk is worden beperkt.

2. Bij de uitvoering van het eerste lid worden in het kader van de inventarisatie en evaluatie, bedoeld in artikel 5 Arbowet, met inachtneming van bijlage I bij Richtlijn nr.90/269/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 mei 1990 betreffende de minimum veiligheids- en gezondheidsvoorschriften voor het handmatig hanteren van lasten met gevaar voor met name rugletsel voor de werknemers (PbEG L 156), de veiligheids- en gezondheidsaspecten van de fysieke belasting beoordeeld, waarbij met name gelet wordt op de kenmerken van

de last, de vereiste lichamelijke inspanning, de kenmerken van de werkomgeving en de eisen van de taak.

Binnen- en buitenklimaat

Inhoud artikel 6.1 Arbobesluit

1. Het klimaat op de arbeidsplaats veroorzaakt geen schade aan de gezondheid van de werknemers.
2. Het klimaat op de arbeidsplaats is zo behaaglijk en gelijkmatig als redelijkerwijs mogelijk. Daarbij wordt rekening gehouden met de aard van de werkzaamheden die door de werknemers worden verricht en de fysieke belasting die het gevolg is van die werkzaamheden.
3. Hinderlijke tocht wordt vermeden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
4. Indien door het klimaat op de arbeidsplaats toch schade aan de gezondheid van de werknemers kan ontstaan, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld. Indien de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen schade aan de gezondheid niet kunnen voorkomen, wordt de duur van de arbeid in een zodanige mate beperkt of wordt de arbeid met een zodanige frequentie afgewisseld door een tijdelijk verblijf op een plaats waar een klimaat heerst als bedoeld in het eerste lid, dat geen schade aan de gezondheid ontstaat.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

6.1 Binnen- en buitenklimaat.

Daglicht en kunstlicht

Inhoud artikel 6.3 Arbobesluit

1. Arbeidsplaatsen en de directe toegangen daartoe zijn gedurende de aanwezigheid van de werknemers door daglicht, door kunstlicht of door beide, voldoende en doelmatig verlicht.
2. Het kunstlicht is zodanig aangebracht dat gevaar voor ongevallen is voorkomen.
3. De voor kunstlicht gebruikte kleur mag de waarneming van de veiligheids- en gezondheidssignalering, bepaald bij of krachtens afdeling 2, hoofdstuk 8 Arbobesluit (algemene vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering), niet wijzigen of beïnvloeden.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

6.3 Verlichting.

Deugdelijkheid arbeidsmiddelen en ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 7.4 Arbobesluit

1. Een arbeidsmiddel bestaat uit deugdelijk materiaal.
2. Een arbeidsmiddel is van een deugdelijke constructie.

3. Een arbeidsmiddel is zodanig geplaatst of ingericht, dat het gevaar van verschuiven, omvallen, kantelen, oververhitting, brand, ontploffen, blikseminslag en directe of indirecte aanraking met elektriciteit, zoveel mogelijk is voorkomen.

4. Artikel 3.17 Arbobesluit* is van overeenkomstige toepassing.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

7.4-1 Deugdelijkheid hijskranen.

7.4-2 Deugdelijkheid hijs- en hefgereedschap.

7.4-3 Deugdelijkheid van vierwielige trekkers.

7.4-4 Deugdelijkheid ladders.

7.4-5 De kwaliteit en de constructie van steigers.

* Inhoud artikel 3.17 Arbobesluit

Het gevaar te worden getroffen door ongewild in beweging komende of vrijkomende voorwerpen, producten, vloeistoffen of gassen wordt voorkomen en, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk beperkt. Artikel 3.16, derde lid, laatste volzin Arbobesluit, is van toepassing (d.w.z. maatregelen gericht op collectieve bescherming hebben voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming).

Veiligheidsvoorzieningen i.v.m. bewegende delen van arbeidsmiddelen

Inhoud artikel 7.7 Arbobesluit

1. Indien bewegende delen van een arbeidsmiddel gevaar opleveren, zijn zij van zodanige schermen of beveiligingsinrichtingen voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.

2. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn stevig uitgevoerd.

3. De schermen of beveiligingsinrichtingen leveren geen bijzondere gevaren op.

4. De schermen of beveiligingsinrichtingen kunnen niet op eenvoudige wijze worden genegeerd of buiten werking worden gesteld

5. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op voldoende afstand van de gevaarlijke zone van het arbeidsmiddel aangebracht.

6. De schermen of beveiligingsinrichtingen belemmeren het zicht op de arbeid zo weinig mogelijk.

7. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op een zodanige wijze aangebracht dat de noodzakelijke onderhouds- en reparatiewerkzaamheden op veilige wijze kunnen worden uitgevoerd. Daarbij wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de schermen of beveiligingsinrichtingen moeten worden gedemonteerd.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

7.7 Veiligheidsvoorzieningen in verband met bewegende delen van arbeidsmiddelen.

Apparatuur en meubilair (beeldschermarbeid)

Inhoud artikel 5.1 Arboregeling

Apparatuur en meubilair, in gebruik bij het verrichten van beeldschermwerk, voldoen aan ergonomische eisen, waarbij in ieder geval in acht wordt genomen dat:

- a) de tekens op het beeldscherm voldoende scherp, duidelijk van vorm en voldoende groot zijn, met voldoende afstand tussen de tekens en de regels;
- b) het beeld op het scherm stabiel is;
- c) de luminantie van of het contrast tussen de tekens en de achtergrond gemakkelijk door de gebruiker is bij te stellen;
- d) het beeldscherm vrij te plaatsen en gemakkelijk verstelbaar en kantelbaar is;
- e) het beeldscherm vrij is van voor de gebruiker hinderlijke glans en spiegelingen;
- f) het toetsenbord hellend kan worden geplaatst en geen geheel vormt met het beeldscherm;
- g) er voor het toetsenbord voldoende ruimte is voor handen en armen van de gebruiker;
- h) het toetsenbord een mat oppervlak heeft;
- i) de indeling van het toetsenbord en de vorm van de toetsen zijn gericht op vergemakkelijking van het gebruik;
- j) de symbolen op de toetsen voldoende contrastrijk zijn en vanuit een normale werkhouding voldoende leesbaar;
- k) de werktafel of het werkvlak een comfortabele houding van de gebruiker mogelijk maakt en een reflectiearm oppervlak heeft, voldoende groot is en een flexibele opstelling van beeldscherm, toetsenbord, documenten en accessoires mogelijk maakt;
- l) een voor het werk noodzakelijke documenthouder stabiel en regelbaar is, en zodanig geplaatst dat oncomfortabele hoofd- en oogbewegingen tot een minimum zijn beperkt.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

5.1 Beeldschermarbeid; apparatuur en meubilair.

Arbobeleid

Inhoud artikel 3 Arbowet

1. De werkgever voert een zo goed mogelijk arbeidsomstandighedenbeleid en neemt daarbij, gelet op de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening, het volgende in acht:
 - a. tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevegd moet de werkgever de arbeid zodanig organiseren dat daarvan geen nadelige invloed uitgaat op de veiligheid en de gezondheid van de werknemer;
 - b. tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevegd moeten de gevaren en risico's voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemer zoveel mogelijk in eerste aanleg bij de bron daarvan worden voorkomen of beperkt; naar de mate waarin dergelijke gevaren en risico's niet bij de bron kunnen worden voorkomen of beperkt, moeten daartoe andere doeltreffende maatregelen worden getroffen waarbij maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang dienen te hebben boven maatregelen gericht op individuele bescherming; slechts indien redelijkerwijs niet kan worden gevegd dat maatregelen worden getroffen die zijn gericht op individuele bescherming, dienen doeltreffende en passende persoonlijke beschermingsmiddelen aan de werknemer ter beschikking te worden gesteld;
 - c. de inrichting van de arbeidsplaatsen, de werkmethoden en de bij de arbeid gebruikte arbeidsmiddelen alsmede de arbeidsinhoud moeten zoveel als redelijkerwijs kan worden gevegd aan de persoonlijke eigenschappen van werknemers zijn aangepast;
 - d. ongevarieerde zich in een kort tijdsbestek herhalende arbeid en arbeid waarbij het tempo op een zodanige wijze wordt beheerst dat de werknemer zelf verhinderd wordt het tempo van de

arbeid te beïnvloeden, moeten, zoveel als redelijkerwijs kan worden gevergd, worden vermeden; indien dergelijke arbeid niet of onvoldoende kan worden vermeden, moet de werkgever deze door andersoortige arbeid of pauzes regelmatig afwisselen;

e. doeltreffende maatregelen moeten zijn genomen teneinde het mogelijk te maken dat de werknemer, indien een toestand ontstaat, waarin direct gevaar voor de veiligheid of gezondheid aanwezig is, zich snel in veiligheid kan stellen dan wel andere passende maatregelen kan nemen en ten einde te verzekeren dat de schade aan de gezondheid zoveel mogelijk beperkt wordt.

2. Ter uitvoering van het eerste lid draagt de werkgever zorg voor een goede verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen de bij de werkgever werkzame personen, waarbij hij rekening houdt met de bekwaamheden van de werknemers.

3. De werkgever toetst het arbeidsomstandighedenbeleid regelmatig aan de ervaringen die daarmee zijn opgedaan en past de maatregelen aan zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring daartoe aanleiding geeft.

4. Onder arbeidsomstandighedenbeleid als bedoeld in dit artikel wordt tevens verstaan het bevorderen van het welzijn bij de arbeid voor zover tot bevordering daarvan in het eerste lid, onder c en d, verplichtingen zijn gesteld.

Aspecten van arbobeleid

Inhoud artikel 4 Arbowet

1. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het ziekteverzuim van de werknemers.

Onderdeel van dit beleid is in ieder geval:

- a. het zoveel mogelijk voorkomen of beperken van ziekte van werknemers;
- b. het begeleiden van werknemers die door ziekte niet in staat zijn hun werk te verrichten.

2. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het beschermen van werknemers tegen seksuele intimidatie en tegen agressie en geweld.

Inventarisatie en evaluatie van risico's

Inhoud artikel 5 Arbowet

1. Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een risico-inventarisatie en -evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze inventarisatie en evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers.

2. De risico-inventarisatie en -evaluatie bevat een lijst van arbeidsongevallen waarop de aard van het ongeval en de datum waarop het ongeval zich heeft voorgedaan wordt geregistreerd.

3. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen een en ander overeenkomstig artikel 3 (algemene uitgangspunten van arbobeleid), maakt deel uit van de risico-

inventarisatie en -evaluatie. In het plan van aanpak over de uitvoering waarvan jaarlijks schriftelijk wordt gerapporteerd, wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden genomen. De werkgever voert over de jaarlijkse rapportage vooraf overleg met de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging, of, bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Bij dit overleg komt in ieder geval aan de orde het al dan niet meer actueel zijn van de risico-inventarisatie en -evaluatie.

4. De risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethoden of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.

5. De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer kennis kan nemen van risico-inventarisatie en -evaluatie, met inbegrip van de lijst van arbeidsongevallen, bedoeld in het tweede lid.

6. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene die de werknemer ter beschikking stelt, de beschrijving uit de ri&e van de gevaren en risicobeperkende maatregelen en van de risico's voor de werknemer op de in te nemen arbeidsplaats, opdat diegene deze beschrijving verstrekt aan de betrokken werknemer.

Voorlichting en onderricht

Inhoud artikel 8 Arbowet

1. De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken.

Tevens zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de wijze waarop de deskundige bijstand, bedoeld in artikelen 14 (deskundige bijstand op het gebied van preventie en bescherming) en 15 (deskundige bijstand op het gebied van bedrijfs-hulpverlening), in zijn bedrijf of inrichting is georganiseerd.

2. De werkgever zorgt ervoor dat aan de werknemers doeltreffend en aan hun onderscheiden taken aangepast onderricht wordt verstrekt met betrekking tot de arbeidsomstandigheden.

3. Indien persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking van de werknemers worden gesteld en indien op arbeidsmiddelen of anderszins beveiligingen zijn aangebracht, zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers op de hoogte zijn van hun doel en werking en de wijze waarop zij deze dienen te gebruiken.

4. De werkgever ziet toe op de naleving van de instructies en voorschriften gericht op het voorkomen of beperken van de in het eerste lid genoemde risico's alsmede op het juiste gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

5. Indien binnen de onderneming werknemers jonger dan 18 jaar werkzaam zijn, houdt de werkgever bij de uitvoering van de in de voorgaande leden genoemde verplichtingen in het bijzonder rekening met de aan de jeugdige leeftijd inherente beperkte werkervaring en onvoltooide lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van deze werknemers. Tevens bevordert de

werkgever zoveel als redelijkerwijs kan worden gevegd het leer- en vormingsproces van deze jeugdige werknemers.

Nadere informatie

Beleidsregel 6 Arbowet:

Voorlichting en onderricht aan zwangere werknemers en werknemers tijdens lactatie.

Arbeidsinspectie

regio Noord

Aan de Koninklijke Luchtmacht
DPKLu / Arbo-coördinator KLu
t.a.v. de heer Lt.Kol.
Postbus 20703
2500 ES DEN HAAG

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 010328/DIJK/A453/5/03	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Afschrift	Datum 9 mei 2001	Contactpersoon de heer

Geachte heer ,

Ingesloten zend ik u een afschrift van de brief van 9 mei 2001, kenmerk 010328/DIJK/A453/5/02, die heden aan de Commandant van de vliegbasis Volkel is verzonden.

Naar de inhoud verwijs ik u korthedshalve.

Hoogachtend,

Landelijk Projectsecretaris

Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Leeuwarden
t.a.v. de heer Kol. , commandant
Keegsdijk 7
8919 AK LEEUWARDEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5226880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 010403/DLJK/A453/6/02	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Waarschuwing Arbo	Datum 8 juni 2001	Contactpersoon de heer

Geachte heer ,

Op maandag 2 en dinsdag 3 april 2001 hebben de heren , en , allen inspecteur bij de Arbeidsinspectie, en de heer , Landelijk Projectsecretaris, een inspectie uitgevoerd op uw vliegbasis te Leeuwarden.

Doel van de inspectie was, door middel van gesprekken en steekproefsgewijze inspecties op diverse locaties op de vliegbasis, inzicht te krijgen in de mate waarin u structurele zorg voor goede arbeidsomstandigheden in uw organisatie hebt geregeld en daarbij na te gaan of aan de wettelijke bepalingen op het gebied van arbeidsomstandigheden werd voldaan.

Van uw zijde waren bij het introductiegesprek op 2 april 2001 eveneens aanwezig de heren of , alsmede de heer , Arbo-coördinator KLu en de heer , AAD, Den Haag.

In een separaat gesprek is op 2 april 2001 gesproken met een delegatie van uw Medezeggenschapscommissie.

Op 3 april 2001 vond het afrondend gesprek plaats, waarbij van uw zijde alle eerder genoemde personen (met uitzondering van de heer) aanwezig waren, alsmede , en .

Onderstaand verwoord ik de belangrijkste conclusies en de op werkplekniveau geconstateerde knelpunten/tekortkomingen, waarna ik de hieromtrent gemaakte afspraken bevestig.

In zijn algemeenheid heeft uw organisatie op een goede wijze voortgang gemaakt in de opzet van een arbozorgstructuur. Dit blijkt onder meer uit de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), overige arbo-beleidsdocumenten, de "RI&E Handboeken ARBO" en de wijze van implementatie hiervan in uw organisatie.

Wel is geconstateerd dat in verband met het uitblijven van geplande nieuwbouw er voor wat betreft een aantal werksituaties, sprake is van oude, ondeugdelijk en ondoelmatig ingerichte

werkplekken en te krap bemeten kantoorruimten. Het betreft hier bijvoorbeeld de locaties gebouw K37 en het Basis-informatie-centrum.

Door het langdurig in stand houden van deze werkplekken kan een afname van “arbogemotiveerdheid” van het personeel voortvloeiend hetgeen zich kan uiten in een gebrek aan “good house keeping”, adequaat uitgevoerd toezicht, discipline en werknemersverantwoordelijkheid.

De aanwezigheid van vrouw-onvriendelijke afbeeldingen op wanden en screen-savers strookt niet met uw geformuleerd beleid ten aanzien van het voorkomen van seksuele intimidatie.

Op het terrein van hetgeen omtrent bovenstaande wettelijk is voorgeschreven zijn de volgende tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd:

De risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E)

- Uw RI&E is nog niet formeel goedgekeurd door de Arbodienst KLu.
- De verplichte specifieke inventarisaties zijn summier uitgevoerd.
- De arborisico's ten tijde van oefensituaties en operationele omstandigheden zijn niet in de RI&E opgenomen.
- Het aspect werk- en rusttijden blijft in de RI&E onderbelicht. De inventarisatie van de hierop betrekking hebbende risico's dient eveneens aan het operationele werk te worden gekoppeld. Hierbij dient ook aandacht te worden geschonken aan de werktijden van groepen die buiten de werkingssfeer van de Arbeidstijdenwet vallen, zoals vliegend personeel.
- De registratie van arbeidsongevallen maakt geen deel uit van uw RI&E. Hierbij is onduidelijk gebleven, in welke mate met de actualisering van uw RI&E en/of arbobeleid rekening wordt gehouden met deze indicatoren.
- De arbeidsgerateerde verzuimrapportage is niet gekoppeld aan de RI&E en niet voldoende inzichtelijk voor leidinggevendenden.

Plan van Aanpak

- De uitvoeringstermijnen van de risico's met een prioriteit 2 of 3 zijn niet aangegeven.
- Het specifieke plan van aanpak met betrekking tot het aspect **welzijn** is niet aanwezig.
- Ook de uitwerking van de specifieke inventarisaties komen in het plan van aanpak niet terug.

Arbeidstijdenwet (ATW)

- De registratie van de werk- en rusttijden is niet correct. Het is niet inzichtelijk genoeg. Naast het reeds genoemde feit van het ontbreken van een relatie met de RI&E, is gebleken dat de wettelijk voorgeschreven vorm van registratie van feitelijk gewerkte uren en rusttijden niet steeds wordt nageleefd.
De gewerkte uren per dag, met aangegeven begin- en eindtijd en de daartussen gelegen rusttijd, zijn niet of onvoldoende inzichtelijk gemaakt.
Het is eveneens niet of moeilijk na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn, per week, per 4 achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. De Arbeidstijdenwet schrijft dit voor.
- Er zijn vermoedelijk overschrijdingen van de wettelijke maxima maar deze zijn in uw huidige werktijdregistratie niet te traceren.

323 Squadron

VVU

- Er is geen AVIB-kaart aanwezig van de aanwezige Lubricating oil 8814. Daardoor zijn de voorschriften voor het werken met de stof niet bekend en de voorzorgsmaatregelen worden ook niet in acht genomen (PBM).
- Van de SABA-lijm was wel een AVIB kaart aanwezig maar werden voorschriften niet nageleefd (“niet eten en drinken bij aanwezigheid van gevaarlijke stoffen”).

Hangar 3

- Er is geen toetreding van daglicht, behalve als de deuren openstaan.
- Er hangt een geur van kerosine. Onder enkele toestellen stonden geen lekbakken terwijl de kerosine wel uit de (external) fuel tanks was gedrupt. Na constatering van deze tekortkoming werden er geen directe maatregelen getroffen. Na een rondgang in de hangar (ongeveer 1 ½ uur later) waren de plassen kerosine nog steeds niet opgeruimd.
- Op twee plaatsen in de hangar zijn niet afgeschermd acculaadplaatsen (in de hoeken).
- De aanwezige chemische afvalruimte heeft geen explosievrije armaturen, stopcontacten en schakelaars.
- In de chemische afvalruimte staat in een lab-saver een spuitbus (811 Dry Film vydax mold release) waarvan wel een AMSIB-kaart maar geen AVIB-kaart aanwezig was.

922 Squadron

BIC.

- Er is nieuwbouw gepland in 2001 en 2002. De huidige situering bestaat uit twee verbouwde woonhuizen waarvan de werkplekken niet voldoen aan de huidige arbo-normen.

921 Squadron

Gebouw K37

- Het betreft hier een oud gebouw, bestaande uit een combinatie van magazijn, kantoor en cadalto's. De aanwezige klimaatbeheersingsproblemen zijn niet in de RI&E terug te vinden.
- Er is sprake van lekkage door regenwater.
- In de magazijn/kantoorcombinatie is sprake van een tochtprobleem.
- De aanwezige trappen waren niet voorzien van een leuning.

Gebouw K51

- De problematiek met betrekking tot de vorkheftruck (zicht op de lepels) is onderzocht en er zijn al wat richtlijnen voor vastgesteld maar er zijn geen concrete maatregelen afgesproken. Er dient bronbeleid toegepast te worden bij aanschaf van nieuwe heftrucks.
- De opslag van stoffen in de lab-saver van de MT werkplaats (920 Sq.) is niet conform hetgeen op de deur vermeld staat (uitsluitend brandbare vloeistoffen). De sticker op de deur scheidt verwarring.
- Op een kast staat een jerrycan met een etsende vloeistof. Dit is een onjuiste opslagplaats.
- De keuringsdatum van de hefbrug is inmiddels een jaar verstreken. De hefbrug dient jaarlijks gekeurd te worden.
- Bij de Afdeling Periodiek Onderhoud ontbreekt natuurlijke of mechanische ventilatie. Er dient een beoordeling plaats te vinden of toevoer bij de afzuiging nodig is.

Horeca

- Er was geen branddeken in de grootkeuken aanwezig.

- De sluitkracht van de toegangsdeur van de koelstraat is zodanig dat er sprake is van knelgevaar.
- De aanwezige brandblussers zijn niet gekeurd sinds maart 1999.
- In de kantine staan onergonomisch ingerichte kassawerkplekken.
- De bereikbaarheid van de “Free Flow Rekken” met kopjes is slecht waardoor er sprake is van fysiek zware arbeid.
- Er is een kleine ruimte met koolzuurgasflessen. Er kan maar één fles vastgezet worden terwijl er altijd meer aanwezig zijn.

630 Squadron

Hondensectie

- Demo pakwerken. Aandachtspunt voor de RI&E is de fysieke belasting van de pakwerker bij de training van en met de honden.

921 Squadron

Hangar 4, Groot onderhoud

- Er dient een beoordeling van de aanwezige laadapparatuur plaats te vinden voor wat betreft de ontwikkeling van knalgas in relatie tot de aanwezigheid open TL-armaturen.
- Er moet voorlichting gegeven worden over de gezondheidsgevaren bij het gebruik van Molykote.
- Bordessen bij werkzaamheden aan de achterzijde van de F-16 werden niet gebruikt. De mogelijkheid van een universeel bordes zou overwogen moeten worden.
- Het knelgevaar in het schaarmechanisme van het hefbordes moet opgeheven worden.
- Er is sprake van valgevaar bij het hefbordes.
- De aanwezige dockstations voldoen niet aan de eisen met betrekking tot de toetreding van daglicht en ventilatie.
- De aanwezige lab-saver bevat corrosieve en giftige stoffen die er niet thuishoren en niet waren geregistreerd.

Houtbewerking

- De profielfrees is niet spaanbegrensd.
- De afscherming van de vlakbank blijft openstaan waardoor de vlakbankbeitel onbeschermd blijft.
- De aanwezige AVIB-kaarten corresponderen niet met de inhoud van de kast en er is geen omnummeringssysteem van product naar AVIB-kaart.

Gebouw K1

- De datum van controle van de aanwezige brandblusser in de asbest en chromaat-containment is ruimschoots verstreken (maart 1999).

Bedrijfsstoffenopslag POL

- Er is geen stromend water aanwezig en er ontbreekt een nooddouche.
- De werkzaamheden moeten altijd met twee personen gebeuren, gezien de gevaarlijke stoffen waarmee gewerkt wordt. Dit geldt zeker in de opslag chemisch afval.
- Er wordt aangedrongen op nieuwbouw omdat de huidige opslag alleen een natuurlijke ventilatiemogelijkheid heeft.

303 Squadron

- Er zou een onderzoek ingesteld moeten worden met betrekking tot het ventilatiesysteem in de werkplaats n.a.v. de veronderstelling dat laag afzuigen noodzakelijk is omdat de schadelijke dampen zwaarder zouden zijn dan lucht.
- Het plaatsen van de aluminium kisten bovenop de kledingkasten is uit oogpunt van fysieke belasting onwenselijk.

Voor achtergrondgegevens inzake de overtredingen verwijs ik u naar de bijlage.

Afspraken

Met u is afgesproken dat de RI&E en het bijbehorend plan van aanpak voor **15 oktober 2001** (6 maanden na verzending van de brief) zullen zijn aangepast.

Met betrekking tot de genoemde knelpunten/tekortkomingen zoals vermeld bij de squadrons is het volgende afgesproken:

De knelpunten die eenvoudig zijn op te lossen zullen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk voor **15 oktober 2001**, worden opgeheven.

Van die knelpunten waarvoor een langere oplossingstermijn noodzakelijk en verantwoord is, zullen in het plan van aanpak de prioriteit en de opheffingstermijnen worden opgenomen.

Na afloop van de termijnen zal worden gecontroleerd op de overtredingen zijn opgeheven. Als dat niet het geval is, kan dit leiden tot het opmaken van een boeterapport.

Voor de goede orde deel ik u nog mede dat, gezien het steekproefsgewijze karakter van de inspecties bij de Koninklijke Luchtmacht, deze per basis, zowel qua onderwerp als accent, kunnen variëren.

Afschriften van deze brief zijn verzonden aan uw medezeggenschapscommissie en aan de heer Lt.Kol. , Arbo-coördinator KLu te Den Haag.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Bijlage: achtergrondgegevens

ACHTERGRONDGEGEVENS

ALGEMEEN

Inhoud teksten

In deze bijlage wordt de inhoud weergegeven van de bepalingen uit de Arbowet 1998, het Arbobesluit en/of de Arboregeling met betrekking tot de overtreding(en) genoemd in de brief.

Beleidsregels

In de teksten van deze bijlage in een rubriek "Nadere informatie" worden verwezen naar de op de Arbowet 1998 geënte beleidsregels. Dergelijke beleidsregels geven nadere uitleg aan de wijze waarop aan de wet- en regelgeving met betrekking tot arbeidsmiddelen, arbeidsplaatsen, bepaalde situaties, stoffen of anderszins kan worden voldaan.

Beleidsregels zijn/worden gepubliceerd in de Staatscourant. Beleidsregels zijn tegen betaling te verkrijgen bij:

Servicecentrum Sdu Uitgevers¹

Postbus 20014

2500 EA Den Haag

tel. 070-3789887

fax 070-3789783

Normbladen

De normbladen (NEN, NEN-EN e.d.) waarnaar - al dan niet via beleidsregels - wordt verwezen geven informatie over specificaties en (ontwerp)eisen voor een bepaald (onderdeel van een) onderwerp. Dergelijke normen kunnen behulpzaam zijn bij verantwoorde aanschaf van arbeidsmiddelen, inrichting van werkplekken en onderzoek naar eventueel bezwarende situaties.

Het is in veel gevallen niet noodzakelijk normbladen te raadplegen of aan te schaffen. In het geval van de vele normen die ontwerpspecificaties geven (bijvoorbeeld over stoelen, beeldschermen, machines enz.), heeft bij aanschaf slechts aan de leverancier gevraagd te worden naar arbeidsmiddelen die aan dergelijke normen voldoen.

Normbladen kunnen worden ingezien of zijn tegen betaling verkrijgbaar bij:

het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN)

Kalfjeslaan 2, Postbus 5059

2600 GB Delft

tel. 015-2690390

fax 015-2690271

Ook kan bij het NEN nadere informatie worden ingewonnen over (internationale) normalisatie.

¹ Eveneens bij de SDU zijn te bestellen Arboinformatiebladen, die toegankelijke informatie bevatten over hoe werkgevers en werknemers in de praktijk kunnen omgaan met de samenhangende wettelijke regels.

Brandmelding en brandbestrijding

Inhoud artikel 3.8 Arbobesluit

1. In aanvulling op afdeling 4 van hoofdstuk 2 Arbobesluit (organisatie, operationaliteit, bereikbaarheid, beschikbaarheid en aanwezigheid bedrijfshulpverlening, aantallen en deskundigheidsvereisten bedrijfshulpverleners) zijn op arbeidsplaatsen, afhankelijk van de aard van de arbeid die daar wordt verricht, de daaraan verbonden gevaren en het maximum aantal werknemers dat zich daar bevindt, voldoende passende brandbestrijdingsmiddelen aanwezig.
2. Indien nodig zijn, in aanvulling op het eerste lid, branddetectoren en alarmsystemen aanwezig.
3. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn gemakkelijk bereikbaar en gemakkelijk te bedienen.
4. Niet-automatische brandbestrijdingsmiddelen zijn voorzien van een signalering die voldoet aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 Arbobesluit (vereisten veiligheids- en gezondheidssignalering) bepaalde. De signalering is duurzaam en op de juiste plaats aangebracht.

Deuren, beweegbare hekken en andere doorgangen

Inhoud artikel 3.13 Arbobesluit

1. De plaats, het aantal en de afmeting van deuren, beweegbare hekken en andere doorgangen alsmede de materialen waarvan zij zijn vervaardigd, zijn afgestemd op de aard en het gebruik van de arbeidsplaats.
2. Op transparante deuren is op ooghoogte een markering aangebracht.
3. Afhankelijk van de aard van de arbeidsplaats en de arbeid die daar wordt verricht, zijn klapdeuren transparant of van transparante panelen voorzien.
4. Indien deuren of andere doorgangen beschikken over transparante of lichtdoorlatende oppervlakten, zijn doeltreffende maatregelen genomen om te voorkomen dat werknemers door ongewild contact met die oppervlakten gewond raken.
5. Deuren en beweegbare hekken die uit of van hun geleidingen kunnen raken zijn tegen uitlichten of aflopen dan wel tegen vallen geborgd.
6. Automatische deuren en hekken functioneren zodanig dat zij geen gevaar opleveren. Ze zijn uitgerust met gemakkelijk herkenbare beveiligingen, die voorkomen dat de werknemers gewond raken.
7. Automatische deuren en hekken kunnen met de hand worden geopend, tenzij ze bij een stroomstoring automatisch opengaan.
8. In de onmiddellijke nabijheid van deuren, beweegbare hekken of andere doorgangen die hoofdzakelijk voor het verkeer van voertuigen of transportmiddelen zijn bestemd, bevinden zich, tenzij de doorgang voor voetgangers veilig is, afzonderlijke doorgangen voor voetgangers.

9. De in het achtste lid bedoelde doorgangen voor voetgangers zijn duidelijk zichtbaar gemarkeerd en vrij van obstakels.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.13 Automatische deuren en hekken en doorgangen voor voetgangers.

Voorkomen valgevaar

Inhoud artikel 3.16 Arbobesluit

1. Bij het verrichten van arbeid waarbij valgevaar bestaat is zo mogelijk een veilige steiger, stelling, bordes of werkvloer aangebracht of is het gevaar tegengegaan door het aanbrengen van doelmatige hekwerken, leuningen of andere dergelijke voorzieningen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op arbeid, die op veilige wijze op een ladder, trap of dergelijke kan worden verricht.

3. Indien de in het eerste lid genoemde voorzieningen niet of slechts ten dele kunnen worden aangebracht of indien het aanbrengen of wegnemen daarvan grotere gevaren meebrengt dan de arbeid ter beveiliging waarvan zij zouden moeten dienen, zijn ter voorkoming van het gevaar voldoende sterke en voldoende grote vangnetten op doelmatige plaatsen en wijze aangebracht of worden doelmatige veiligheidsgordels met vanglijnen van voldoende sterkte gebruikt dan wel worden andere technische middelen toegepast, die ten minste een zelfde mate van beveiliging van de in het eerste lid bedoelde arbeid geven. Daarbij hebben maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang boven maatregelen gericht op individuele bescherming.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

3.16 Voorzieningen bij valgevaar

Wasgelegenheden en doucheruimten

Inhoud artikel 3.23 Arbobesluit

1. Indien werknemers bloot staan aan vuil of stof is een wasruimte met een voldoende aantal wasbakken aanwezig. De wasbakken zijn functioneel geplaatst en naar seksen gescheiden; ze beschikken over koud en zo nodig warm stromend water.

2. Indien werknemers zodanig bloot staan aan vuil, stof of hoge temperaturen dat een reiniging van het lichaam nodig is die meer omvat dan die van handen en gezicht of zulks uit de aard van hun arbeid of de zorg voor de gezondheid voortvloeit, is tevens een doucheruimte met een voldoende aantal douches aanwezig. De doucheruimte is voldoende ruim, doelmatig ingericht en naar seksen gescheiden; de douches beschikken over warm en koud stromend water.

3. Indien de douche- of wasruimten en de kleedruimten zich niet in dezelfde ruimte bevinden, zijn deze onderling gemakkelijk en binnendoor bereikbaar.

Zorgvuldigheid, ordelijkheid en zindelijkheid

Inhoud artikel 4.1 Arbobesluit

Indien op de arbeidsplaats stoffen aanwezig zijn die gevaar voor de veiligheid, de gezondheid of hinder van werknemers kunnen opleveren, wordt de grootst mogelijke zorgvuldigheid, orde-lijkheid en zindelijkheid in acht genomen.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

4.1 Zorgvuldigheid, orde-lijkheid en zindelijkheid op plaatsen waar gevaarlijke stoffen aanwe-
zig zijn.

Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen

Inhoud artikel 4.4 Arbobesluit

1. Indien stoffen aanwezig zijn die vanwege de eigenschappen van die stoffen of de omstan-
digheden waaronder die stoffen voorkomen gevaar voor de veiligheid of de gezondheid van
werknemers kunnen opleveren, zijn zodanige voorzieningen getroffen dat het gevaar, dat zich
met betrekking tot die stoffen een ongewilde gebeurtenis voordoet, zoveel mogelijk is verme-
den.

2. Bij het verrichten van arbeid met stoffen als bedoeld in het eerste lid, zijn zodanige voor-
zieningen getroffen dat het gevaar, dat zich bij die arbeid een ongewilde gebeurtenis voordoet,
zoveel mogelijk is vermeden.

3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op het verrichten van arbeid aan, dan
wel het verwijderen van reservoirs, installaties, verpakkingen of andere zaken waarin zich
stoffen dan wel restanten van die stoffen als bedoeld in het eerste lid, bevinden.

4. Voorts zijn zodanige voorzieningen getroffen dat in geval zich een ongewilde gebeurtenis
als bedoeld in het eerste, respectievelijk het tweede lid, voordoet, de gevolgen daarvan zoveel
mogelijk worden beperkt.

5. In ruimten waarin de arbeid als bedoeld in het tweede lid wordt uitgevoerd, zijn stoffen in
geen grotere hoeveelheden aanwezig dan voor de bedrijfsvoering strikt noodzakelijk is.

6. In ruimten als bedoeld in het vijfde lid, zijn niet meer werknemers aanwezig dan noodzake-
lijk is.

7. Arbeid met of in de aanwezigheid van stoffen mag slechts worden verricht door personen
die in een zodanige lichamelijke en geestelijke toestand verkeren en op het gebied van die
arbeid over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan
verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen.

8. Dit artikel is niet van toepassing op het aanwezig zijn, het gebruiken, opslaan of vernietigen
van bestrijdingsmiddelen, noch op het verwijderen of vernietigen van lege verpakkingen van
bestrijdingsmiddelen als bedoeld in de Bestrijdingsmiddelenwet 1962.

Nadere informatie

Beleidsregels Arbobesluit:

4.4-1 Voorkomen van calamiteiten bij opslag, gebruik en transport van gascylinders.

- 4.4-2 Opslag van gevaarlijke stoffen in verpakkingen.
- 4.4-3 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij het verladen van natriumhypochloriet.
- 4.4-4 Noodhulp bij vergiftiging door zeer giftige stoffen.
- 4.4-5 Voorkomen van ongewilde gebeurtenissen bij werkzaamheden met gevaarlijke stoffen.
- 4.4-6 Het gebruik van chemicaliën in zweminrichtingen.
- 4.4-7 Bescherming werknemers bij automatische brandblusinstallaties met chemische en inerte blusstoffen.
- 4.4-8 Voorkomen van brand en explosie en het beperken van de gevolgen van brand bij het werken in verfspuitcabines.
- 4.4-9 Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassen van kooldioxide.
- 4.4-10 Voorkomen van verstikking bij toepassing van vloeibare stikstof.
- 4.9-4 Doeltreffende beheersing van blootstelling aan toxische stoffen bij werken in of met verontreinigde grond of verontreinigd grondwater.

Voorkomen gevaren (fysieke belasting)

Inhoud artikel 5.2 Arbobesluit

De arbeid wordt zodanig georganiseerd, de arbeidsplaats wordt zodanig ingericht, een zodanige productie- en werkmethode wordt toegepast of zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, worden gebruikt, dat de fysieke belasting geen gevaren met zich kan brengen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemer.

Binnen- en buitenklimaat

Inhoud artikel 6.1 Arbobesluit

1. Het klimaat op de arbeidsplaats veroorzaakt geen schade aan de gezondheid van de werknemers.
2. Het klimaat op de arbeidsplaats is zo behaaglijk en gelijkmatig als redelijkerwijs mogelijk. Daarbij wordt rekening gehouden met de aard van de werkzaamheden die door de werknemers worden verricht en de fysieke belasting die het gevolg is van die werkzaamheden.
3. Hinderlijke tocht wordt vermeden, tenzij dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd.
4. Indien door het klimaat op de arbeidsplaats toch schade aan de gezondheid van de werknemers kan ontstaan, worden persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking gesteld. Indien de ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen schade aan de gezondheid niet kunnen voorkomen, wordt de duur van de arbeid in een zodanige mate beperkt of wordt de arbeid met een zodanige frequentie afgewisseld door een tijdelijk verblijf op een plaats waar een klimaat heerst als bedoeld in het eerste lid, dat geen schade aan de gezondheid ontstaat.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

6.1 Binnen- en buitenklimaat.

Luchtverversing

Inhoud artikel 6.2 Arbobesluit

1. Op de arbeidsplaats is voldoende niet verontreinigde lucht aanwezig.

2. Luchtverversingsinstallaties zijn altijd bedrijfsklaar.

3. Luchtverversingsinstallaties zijn voorzien van een controlesysteem dat storingen in de installatie signaleert voor zover dat noodzakelijk is voor de gezondheid van de werknemers.

Nadere informatie
Beleidsregel Arbobesluit:
6.2 Luchtverversing.

Daglicht

Inhoud artikel 6.4 Arbobesluit

1. In een uitwendige scheidingsconstructie van een besloten ruimte waar overdag door iemand gemiddeld meer dan twee uur arbeid wordt verricht, zijn doorzichtige lichtopeningen aangebracht waardoor daglicht kan toetreden. Het gezamenlijk oppervlak van de lichtopeningen bedraagt ten minste 1/20 van het vloeroppervlak van die ruimte.

2. De lichtopeningen mogen zich ook bevinden in de inwendige scheidingsconstructie van de besloten ruimte, voor zover die constructie niet de scheiding vormt met een andere besloten ruimte als bedoeld in het eerste lid of met een ruimte als bedoeld in hoofdstuk 3, afdeling 1, paragraaf 5 Arbobesluit (ontspanningsruimten, nachtverblijven, wasgelegenheden, douche-ruimten, toiletten en eerste-hulpkasten).

3. Het eerste of tweede lid geldt niet indien daaraan redelijkerwijs niet kan worden voldaan. In dat geval wordt het vereiste minimum oppervlak aan lichtopeningen van 1/20 van het vloeroppervlak zo dicht mogelijk benaderd.

Nadere informatie
Beleidsregel Arbobesluit:
6.4 Daglicht.

Keuringen (arbeidsmiddelen)

Inhoud artikel 7.4a Arbobesluit

1. Een arbeidsmiddel waarvan de veiligheid afhangt van de wijze van installatie wordt, na de installatie en voordat het voor de eerste maal in gebruik wordt genomen, gekeurd op de juiste wijze van installatie en goed en veilig functioneren.

2. Een arbeidsmiddel als bedoeld in het eerste lid, wordt voorts na elke montage op een nieuwe locatie of een nieuwe plek gekeurd op de juiste wijze van installatie en goed en veilig functioneren.

3. Een arbeidsmiddel dat onderhevig is aan invloeden die leiden tot verslechtingen welke aanleiding kunnen geven tot het ontstaan van gevaarlijke situaties wordt, zo dikwijls dit ter waarborging van de goede staat noodzakelijk is, gekeurd, waarbij het zo nodig wordt beproefd.

4. Een arbeidsmiddel als bedoeld in het derde lid wordt voorts gekeurd, waarbij het zo nodig wordt beproefd, telkens wanneer zicht uitzonderlijke gebeurtenissen hebben voorgedaan die schadelijke gevolgen kunne hebben voor de veiligheid van het arbeidsmiddel. Als uitzonderlijke gebeurtenissen worden in ieder geval aangemerkt: natuurverschijnselen, veranderingen aan het arbeidsmiddel, ongevallen met het arbeidsmiddel en langdurige buitengebruikstelling van het arbeidsmiddel.
5. Keuringen worden uitgevoerd door een deskundige natuurlijke persoon, rechtspersoon of instelling.
6. Schriftelijke bewijsstukken van de uitgevoerde keuringen zijn op de arbeidsplaats aanwezig en worden desgevraagd getoond aan de Arbeidsinspectie.
7. Dit artikel is niet van toepassing op attractie- en speeltoestellen waarop het Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen van toepassing is.
8. Het eerste tot en met het vijfde lid zijn niet van toepassing op steigers waarop artikel 7.34 Arbobesluit van toepassing is.
9. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op:
 - a) hijskranen waarop artikel 7.19 Arbobesluit van toepassing is;
 - b) hijs- en hefwerktuigen en hijs- en hefgereedschappen aan boord van schepen waarop artikel 7.19 Arbobesluit van toepassing is;
 - c) liften waarop het Liftenbesluit I, dan wel het Besluit liften van toepassing is;
 - d) stoom- en dampstoestellen waarop het Stoombesluit van toepassing is.
10. Het tweede lid is niet van toepassing op:
 - a) hijs- en hefgereedschap waarop artikel 7.20 Arbobesluit van toepassing is;
 - b) containers waarop het Besluit containers van toepassing is.

Veiligheidsvoorzieningen i.v.m. bewegende delen van arbeidsmiddelen

Inhoud artikel 7.7 Arbobesluit

1. Indien bewegende delen van een arbeidsmiddel gevaar opleveren, zijn zij van zodanige schermen of beveiligingsinrichtingen voorzien, dat het gevaar zoveel mogelijk wordt voorkomen.
2. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn stevig uitgevoerd.
3. De schermen of beveiligingsinrichtingen leveren geen bijzondere gevaren op.
4. De schermen of beveiligingsinrichtingen kunnen niet op eenvoudige wijze worden genegeerd of buiten werking worden gesteld
5. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op voldoende afstand van de gevaarlijke zone van het arbeidsmiddel aangebracht.
6. De schermen of beveiligingsinrichtingen belemmeren het zicht op de arbeid zo weinig mogelijk.

7. De schermen of beveiligingsinrichtingen zijn op een zodanige wijze aangebracht dat de noodzakelijke onderhouds- en reparatiewerkzaamheden op veilige wijze kunnen worden uitgevoerd. Daarbij wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de schermen of beveiligingsinrichtingen moeten worden gedemonteerd.

Nadere informatie

Beleidsregel Arbobesluit:

7.7 Veiligheidsvoorzieningen in verband met bewegende delen van arbeidsmiddelen.

Ladders en trappen

Inhoud artikel 7.33 Arbobesluit

1. Ladders en trappen zijn voldoende sterk en stijf.

2. Ladders en trappen zijn stabiel opgesteld en zo nodig vastgezet en van een voldoende lengte, om in alle standen waarin zij worden gebruikt, een stevige steun voor handen en voeten te bieden.

Arbobeleid

Inhoud artikel 3 Arbowet

1. De werkgever voert een zo goed mogelijk arbeidsomstandighedenbeleid en neemt daarbij, gelet op de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening, het volgende in acht:

a. tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevergd moet de werkgever de arbeid zodanig organiseren dat daarvan geen nadelige invloed uitgaat op de veiligheid en de gezondheid van de werknemer;

b. tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevergd moeten de gevaren en risico's voor de veiligheid of de gezondheid van de werknemer zoveel mogelijk in eerste aanleg bij de bron daarvan worden voorkomen of beperkt; naar de mate waarin dergelijke gevaren en risico's niet bij de bron kunnen worden voorkomen of beperkt, moeten daartoe andere doeltreffende maatregelen worden getroffen waarbij maatregelen gericht op collectieve bescherming de voorrang dienen te hebben boven maatregelen gericht op individuele bescherming; slechts indien redelijkerwijs niet kan worden gevergd dat maatregelen worden getroffen die zijn gericht op individuele bescherming, dienen doeltreffende en passende persoonlijke beschermingsmiddelen aan de werknemer ter beschikking te worden gesteld;

c. de inrichting van de arbeidsplaatsen, de werkmethode en de bij de arbeid gebruikte arbeidsmiddelen alsmede de arbeidsinhoud moeten zoveel als redelijkerwijs kan worden gevergd aan de persoonlijke eigenschappen van werknemers zijn aangepast;

d. ongevarieerde zich in een kort tijdsbestek herhalende arbeid en arbeid waarbij het tempo op een zodanige wijze wordt beheerst dat de werknemer zelf verhinderd wordt het tempo van de arbeid te beïnvloeden, moeten, zoveel als redelijkerwijs kan worden gevergd, worden vermeden; indien dergelijke arbeid niet of onvoldoende kan worden vermeden, moet de werkgever deze door andersoortige arbeid of pauzes regelmatig afwisselen;

e. doeltreffende maatregelen moeten zijn genomen teneinde het mogelijk te maken dat de werknemer, indien een toestand ontstaat, waarin direct gevaar voor de veiligheid of gezondheid aanwezig is, zich snel in veiligheid kan stellen dan wel andere passende maatregelen kan nemen en ten einde te verzekeren dat de schade aan de gezondheid zoveel mogelijk beperkt wordt.

2. Ter uitvoering van het eerste lid draagt de werkgever zorg voor een goede verdeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden tussen de bij de werkgever werkzame personen, waarbij hij rekening houdt met de bekwaamheden van de werknemers.
3. De werkgever toetst het arbeidsomstandighedenbeleid regelmatig aan de ervaringen die daarmee zijn opgedaan en past de maatregelen aan zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring daartoe aanleiding geeft.
4. Onder arbeidsomstandighedenbeleid als bedoeld in dit artikel wordt tevens verstaan het bevorderen van het welzijn bij de arbeid voor zover tot bevordering daarvan in het eerste lid, onder c en d, verplichtingen zijn gesteld.

Aspecten van arbobeleid

Inhoud artikel 4 Arbowet

1. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het ziekteverzuim van de werknemers.
Onderdeel van dit beleid is in ieder geval:
 - a. het zoveel mogelijk voorkomen of beperken van ziekte van werknemers;
 - b. het begeleiden van werknemers die door ziekte niet in staat zijn hun werk te verrichten.
2. De werkgever voert, binnen het algemene arbeidsomstandighedenbeleid, een beleid met betrekking tot het beschermen van werknemers tegen seksuele intimidatie en tegen agressie en geweld.

Inventarisatie en evaluatie van risico's

Inhoud artikel 5 Arbowet

1. Bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid legt de werkgever in een risico-inventarisatie en -evaluatie schriftelijk vast welke risico's de arbeid voor de werknemers met zich brengt. Deze inventarisatie en evaluatie bevat tevens een beschrijving van de gevaren en de risico-beperkende maatregelen en de risico's voor bijzondere categorieën van werknemers.
2. De risico-inventarisatie en -evaluatie bevat een lijst van arbeidsongevallen waarop de aard van het ongeval en de datum waarop het ongeval zich heeft voorgedaan wordt geregistreerd.
3. Een plan van aanpak, waarin is aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de bedoelde risico's en de samenhang daartussen een en ander overeenkomstig artikel 3 (algemene uitgangspunten van arbobeleid), maakt deel uit van de risico-inventarisatie en -evaluatie. In het plan van aanpak over de uitvoering waarvan jaarlijks schriftelijk wordt gerapporteerd, wordt tevens aangegeven binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden genomen. De werkgever voert over de jaarlijkse rapportage vooraf overleg met de ondernemingsraad, de personeelsvertegenwoordiging, of, bij het ontbreken daarvan, met de belanghebbende werknemers. Bij dit overleg komt in ieder geval aan de orde het al dan niet meer actueel zijn van de risico-inventarisatie en -evaluatie.

4. De risico-inventarisatie en -evaluatie wordt aangepast zo dikwijls als de daarmee opgedane ervaring, gewijzigde werkmethode of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.

5. De werkgever zorgt ervoor dat iedere werknemer kennis kan nemen van risico-inventarisatie en -evaluatie, met inbegrip van de lijst van arbeidsongevallen, bedoeld in het tweede lid.

6. Indien de werkgever arbeid doet verrichten door een werknemer die hem ter beschikking wordt gesteld, verstrekt hij tijdig voor de aanvang van de werkzaamheden aan degene die de werknemer ter beschikking stelt, de beschrijving uit de ri&e van de gevaren en risicobepalende maatregelen en van de risico's voor de werknemer op de in te nemen arbeidsplaats, opdat diegene deze beschrijving verstrekt aan de betrokken werknemer.

Voorlichting en onderricht

Inhoud artikel 8 Arbowet

1. De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken.

Tevens zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de wijze waarop de deskundige bijstand, bedoeld in artikelen 14 (deskundige bijstand op het gebied van preventie en bescherming) en 15 (deskundige bijstand op het gebied van bedrijfs-hulpverlening), in zijn bedrijf of inrichting is georganiseerd.

2. De werkgever zorgt ervoor dat aan de werknemers doeltreffend en aan hun onderscheiden taken aangepast onderricht wordt verstrekt met betrekking tot de arbeidsomstandigheden.

3. Indien persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking van de werknemers worden gesteld en indien op arbeidsmiddelen of anderszins beveiligingen zijn aangebracht, zorgt de werkgever ervoor dat de werknemers op de hoogte zijn van hun doel en werking en de wijze waarop zij deze dienen te gebruiken.

4. De werkgever ziet toe op de naleving van de instructies en voorschriften gericht op het voorkomen of beperken van de in het eerste lid genoemde risico's alsmede op het juiste gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

5. Indien binnen de onderneming werknemers jonger dan 18 jaar werkzaam zijn, houdt de werkgever bij de uitvoering van de in de voorgaande leden genoemde verplichtingen in het bijzonder rekening met de aan de jeugdige leeftijd inherente beperkte werkervaring en onvoltooid lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van deze werknemers. Tevens bevordert de werkgever zoveel als redelijkerwijs kan worden gevergd het leer- en vormingsproces van deze jeugdige werknemers.

Nadere informatie

Beleidsregel 6 Arbowet:

Voorlichting en onderricht aan zwangere werknemers en werknemers tijdens lactatie.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Arbeidsinspectie

**EINDVERSLAG
INSPECTIEPROJECT
KONINKLIJKE LANDMACHT 2001**

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE EN COLOFON

0. SAMENVATTING
1. AANLEIDING EN DOEL INSPECTIEPROJECT
 - 1.1 Aanleiding
 - 1.2 Doelstellingen van het project
2. OMVANG EN OPZET VAN HET PROJECT
 - 2.1 Algemeen
 - 2.2 Werkterrein, selectie van de te inspecteren onderdelen
 - 2.3 Looptijd
 - 2.4 Opzet van het project, benadering en werkwijze
 - 2.5 Arbo-items en risico's op de werkplek
3. RESULTATEN
 - 3.1 Algemeen
 - 3.2 Resultaten in relatie tot de projectdoelstelling
 - 3.3 Resultaten in relatie tot de bevindingen en overtredingen
 - 3.3.1 Arbobeleids (uit)voering, algemeen
 - 3.3.2 Overtredingen en knelpunten
 - 3.3.2.1 De RI&E en het plan van aanpak
 - 3.3.2.2 Werkdruk en psychische belasting
 - 3.3.2.3 Ziekteverzuimbeleid
 - 3.3.2.4 Beleid seksuele intimidatie
 - 3.3.2.5 Beleid agressie en geweld
 - 3.3.2.6 Voorlichting, onderricht en toezicht
 - 3.3.2.7 Bedrijfshulpverlening (BHV)
 - 3.3.2.8 Veiligheid derden
 - 3.3.2.9 Inrichting arbeidsplaatsen
 - 3.3.2.10 **Gevaarlijke stoffen en biologische agentia**
 - 3.3.2.11 Fysieke belasting
 - 3.3.2.12 Fysische factoren
 - 3.3.2.13 Arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden
 - 3.3.2.14 Werk- en rusttijden
4. CONCLUSIES
 - 4.1 conclusies in relatie tot de doelstellingen
 - 4.2 conclusies in relatie tot de overtredingen
 - 4.2.1 De vijf W's
 - 4.2.2 Target BLS 1999
 - 4.2.3 Afsluitende conclusie
5. FOLLOW-UP

BIJLAGEN

1. Taken, organisatie en kenmerken Koninklijke Landmacht
2. Ontwikkelingen in het arboveld, de actoren en knelpunten
3. Lijst met afkortingen
4. Cijfermatige onderbouwing ten aanzien van de resultaten en overtredingen

COLOFON

Naam: Inspectieproject Koninklijke Landmacht

Datum December 2001

Inspectieperiode: oktober 2000 t/m mei 2001

Informatie:

Landelijk Projectsecretaris
Arbeidsinspectie, regio Noord
Postbus 30016
9700 RM GRONINGEN
tel.: (050) 522

0. SAMENVATTING

In het kader van de landelijke bedrijfstakbenadering van de sector "Openbaar Bestuur" is afgesproken dat gedurende de jaren 1998-2001 door middel van inspectieprojecten aandacht zal worden besteed aan de onderdelen van de Nederlandse krijgsmacht; de Koninklijke Landmacht, - Luchtmacht, - Marine en - Marechaussee.

Het doel van de inspecties bij de Koninklijke Landmacht was er op gericht om:

- Na te gaan of bij de geïnspecteerde onderdelen, de wetgeving op het terrein van arbeidsomstandigheden in voldoende mate wordt nageleefd.
- Wettelijke bepalingen ten aanzien van geconstateerde overtredingen te handhaven en het bevorderen van zelfwerkzaamheid van verantwoordelijke commandanten en de lokale medezeggenschap.
- Informatie en kennis te verkrijgen over de algemene stand van zaken ten aanzien van de arbeidsomstandigheden bij de KL in het algemeen en voor wat betreft een aantal nader te benoemen onderwerpen in het bijzonder.
- Op basis van de uitkomsten van het project het beïnvloeden van het netwerk van de centrale werkgeversorganisatie en de werknemersorganisaties.

In dit inspectieproject is bewust afgezien van de gebruikelijke werkwijze om te werken met enkele prioritaire aandachtspunten en een beperkte inspectielijst. Gekozen werd voor een project met een algemeen en verkennend karakter, voorzien van een breed opgezette inspectielijst, waarin de meest voorkomende aandachtsgebieden zijn opgenomen.

De keuze van de te inspecteren onderdelen is gebaseerd op een aantal uitgangspunten, te weten:

- signalen vanuit werknemersorganisaties;
- de keuze om het KL-veld zo breed mogelijk te beslaan uitgaande van de ressorts Legerkorps, NATCO en COCKL;
- het resultaat van overleg met arbo-coördinator KL omtrent onderdelen waarbij sprake is van buitenlandse uitzending, ingrijpende reorganisaties, geplande grootschalige oefeningen etc.

Rekening houdend met het bovenstaande werden in totaal 19 KL-onderdelen¹ geïnspecteerd.

Inspecties

Mede door een goede communicatie richting het veld door de landelijk arbocoördinator KL waren de aard en de bedoeling van de inspecties doorgaans voor alle betrokkenen duidelijk. In zijn algemeenheid zijn alle bezoeken in een goede, coöperatieve sfeer verlopen en werden de gemaakte werkafspraken om de inspecties zo praktisch en efficiënt mogelijk uit te voeren, zowel door werkgevers en MC, als door de inspecteurs goed nagekomen.

¹ Gedurende de looptijd van het project is om praktische redenen en in overleg met de arbocoördinator KL besloten om ten opzichte van de aanvankelijke planning een enkele wijziging aan te brengen in de keuze van de locaties. Het feitelijk aantal geïnspecteerde onderdelen is echter gelijk gebleven ten opzichte van de oorspronkelijke planning.

Resultaten

De inspecties leverden een enigszins beperkt beeld op van de arbeidsomstandigheden van het bij de geïnspecteerde onderdelen werkzame personeel. De inspecties betroffen voor een deel slechts momentopnames van een breed scala aan werkprocessen van diverse brigades en afdelingen.

Hierbij speelt het feit mee dat veel van het actieve werk in het veld plaatsvond tijdens o.a. oefeningen, uitzendingen en overige daadwerkelijke inzet en de inspecties veelal op kazerne-terreinen plaatsvonden, waar zich een meer statische situatie voordoet.

Desalniettemin kon door de inspecties met behulp van onder meer de RI&E en aan de hand van bijvoorbeeld gespreksinformatie in grote lijnen wel inzicht worden verkregen in welke mate er sprake was van al dan niet voldoende naleving van de wettelijke verplichtingen.

In alle van toepassing zijnde situaties, zijn voor wat betreft de geconstateerde overtredingen handhavingsinstrumenten ingezet, hetgeen in alle gevallen waarschuwingen betrof.

Bevordering van de zelfwerkzaamheid van betrokken verantwoordelijken is hiervan een impliciet gevolg.

Door middel van het inspectie-onderzoek is - met inachtneming van de genoemde beperkingen ten aanzien van de "momentopnames" - veel informatie en kennis opgedaan over de stand van "arbo"-zaken bij KL. Hoewel de inspecties wat dit betreft een goed beeld opleverden, kan er door de relatief geringe steekproef (19 onderdelen) geen sprake zijn van een representatief totaaloverzicht.

Hoewel de inspecties een gevarieerd beeld opleverden, kan in het algemeen worden gesteld dat bij de meeste onderdelen de door de wet vereiste arbo-beleids en -uitvoeringsaspecten op een aantal punten nog te wensen overlaat.

Wel waren praktisch overal de landelijk door de KL ontwikkelde arbo-intentieverklaringen en -richtlijnen aanwezig, maar in veel gevallen waren deze niet toegespitst op, en nader uitgewerkt voor, de eigen situatie.

In alle gevallen was inmiddels wel een RI&E opgesteld, maar *vaak ontbraken hieraan nog essentiële onderdelen en waren met name de plannen van aanpak of niet aanwezig of onvoldoende concreet ingevuld, waardoor er op diverse werkplekken nog knelpunten aanwezig waren, waarvan het niet duidelijk werd of en wanneer deze zouden zijn opgeheven.*

Conclusies

Ondanks dat de 19 geïnspecteerde onderdelen slechts een relatief kleine doorsnede van de KL vormen en het reeds genoemde feit dat veel van het "veldwerk", dat binnen dit project geen onderwerp van inspectie was, kan worden geconcludeerd dat het inspectieproject, door zowel de inspecties alsook door de netwerkcontacten, in zijn algemeenheid aan de gestelde doelen heeft beantwoord.

Algemeen concluderend, kan worden gesteld dat er met name op beleidsniveaus zeer veel inspanningen worden verricht om de uitgebreide, steeds veranderende en complexe KL-organisatie naar een hoger arbo-niveau te tillen.

Dat dit geen sinecure is, bewijzen de beschreven obstakels en de daaruit voortvloeiende lacunes, die uit het inspectieproject naar voren zijn gekomen.

Toch is de goede weg ingeslagen en is er inmiddels veel terrein gewonnen, zodat de verwachting kan worden uitgesproken dat de Koninklijke Landmacht, naar haar aard, ook in de

komende tijd de slag zal winnen als het gaat om - blijvend - te voldoen aan de wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden.

Follow-up

Namens de Bevelhebber KL zal een aantal speerpunten worden opgesteld, hetgeen aansluit op de, in dit projectverslag, geconstateerde bevindingen in het algemeen en de 6 genoemde onderwerpen in het bijzonder.

Verder zal de Arbeidsinspectie zich binnen het landelijke netwerk actief opstellen, waarbij de in verslag neergelegde bevindingen en conclusies zijn aangeboden aan de centrale werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers.

1. AANLEIDING EN DOEL INSPECTIEPROJECT

1.1 Algemeen

In het kader van de landelijke bedrijfstakbenadering van de sector "Openbaar Bestuur" is afgesproken dat gedurende de jaren 1998-2001 door middel van inspectieprojecten aandacht zal worden besteed aan de onderdelen van de Nederlandse krijgsmacht; de Koninklijke Landmacht, - Luchtmacht, - Marine en - Marechaussee.

In 1998 vonden inspecties plaats bij de Koninklijke Marechaussee, waarvan de resultaten in 1999 zijn neergelegd in de vorm van een projectverslag "Inspectieproject Koninklijke Marechaussee 1998".

In 2000-2001 werden inspectieprojecten ontwikkeld voor de krijgsonderdelen "Koninklijke Landmacht" en "Koninklijke Luchtmacht", terwijl naar verwachting in 2002 inspecties zullen plaatsvinden bij de "Koninklijke Marine".

Naast de inspecties in het kader van het bij de Koninklijke Marechaussee uitgevoerde project en een aantal ongevals- en klachtenonderzoeken zijn er in de afgelopen jaren nauwelijks actieve inspecties uitgevoerd bij de overige krijgsmachtsdelen.

Wel is er op landelijk en regionaal niveau sprake geweest van uitvoerig contact naar aanleiding van knelpunten met betrekking tot onder andere asbestproblematiek, be- en verwerking van chromaathoudende verven en stralingsgevaar bij HAWK-raketten.

Op centraal niveau vindt er periodiek overleg plaats tussen vertegenwoordigers van het ministerie van Defensie, het ministerie van SZW en de Arbeidsinspectie omtrent de benodigde afstemming rond de gang van zaken met betrekking bovengenoemde en andere aspecten.

Eveneens vindt er overleg plaats tussen onderhandelaars van de ministeries van SZW en Defensie en vertegenwoordigers van de vakbonden met betrekking tot de voorbereiding van een arboconvenant "Fysieke belasting bij Defensie". Inmiddels is hiertoe een intentieverklaring ontwikkeld.

Door de uit te voeren inspecties moest inzicht moeten worden verkregen of, en in welke mate, er bij Defensie wordt voldaan aan de eisen die de wetgeving op het terrein van de arbeidsomstandigheden aan deze doelgroep stelt.

Het onderhavige project heeft betrekking op de Koninklijke Landmacht, verder afgekort als KL.

1.2 Doelstellingen van het project

Gezien het feit dat de Arbeidsinspectie voor het eerst structureel inspecties bij een grote werkgever als de KL, met alle diversiteit aan werkprocessen, ging uitvoeren, was gekozen voor de volgende doelstellingen:

Het doel van de inspecties was er op gericht om:

- *Na te gaan of bij de geïnspecteerde onderdelen, de wetgeving op het terrein van arbeidsomstandigheden in voldoende mate wordt nageleefd.*
- *Wettelijke bepalingen ten aanzien van geconstateerde overtredingen te handhaven en het bevorderen van zelfwerkzaamheid van verantwoordelijke commandanten en de lokale medezeggenschap.*
- *Informatie en kennis te verkrijgen over de algemene stand van zaken ten aanzien van de arbeidsomstandigheden bij de KL in het algemeen en voor wat betreft een aantal nader te benoemen onderwerpen in het bijzonder.*
- *Op basis van de uitkomsten van het project het beïnvloeden van het netwerk van de centrale werkgeversorganisatie en de werknemersorganisaties.*

2. OMVANG EN OPZET VAN HET PROJECT

2.1 Algemeen

In dit inspectieproject is bewust afgezien van de gebruikelijke werkwijze om te werken met enkele prioritaire aandachtspunten en een beperkte inspectielijst.

Gekozen werd voor een project met een algemeen en verkennend karakter, voorzien van een breed opgezette inspectielijst, waarin de meest voorkomende aandachtsgebieden zijn opgenomen.

Naast de grootte van de organisatie (de KL beschikt over ongeveer 140 eenheden variërend van ongeveer 100 tot 800 werknemers) en de enorme gevarieerdheid aan (bijzondere) werkzaamheden en daarmee gepaard gaande risico's, speelde hierbij het feit een rol, dat de Arbeidsinspectie nauwelijks structureel inspectie-ervaring heeft opgedaan in deze bedrijfstak.

Mogelijk kan in een later stadium, mede geïndiceerd door dit onderzoek, een meer diepgaand en op een bepaald onderwerp gericht inspectieproject worden ontwikkeld.

Ter voorbereiding op de ontwikkeling van arbo-convenanten werd op verzoek van de afdeling Monitoring van het Centraal Kantoor van de Arbeidsinspectie, tijdens de inspecties monitor-vragen gesteld, waarin informatie werd gevraagd omtrent het gevoerde arbobeleid ten aanzien van:

- Verzuimbeleid
- BHV
- RI&E
- Fysieke belasting (tillen en RSI)
- Psychische belasting (werkdruk)
- Geluid
- Gevaarlijke stoffen

Naast de informatie die de beantwoording oplevert ten behoeve van het monitoronderzoek werden deze inlichtingen eveneens gebruikt voor de hiervoor omschreven doelstelling van dit inspectieproject.

Dit houdt in dat er, ten aanzien van deze onderwerpen, eveneens handhaving op grond van wettelijke bepalingen plaats kon vinden. Er werd gebruik gemaakt van de monitorlijst van het project "Convenanten-monitor 2000".

2.2. Werkterrein: selectie van de te inspecteren onderdelen

De keuze van de te inspecteren onderdelen is gebaseerd op een aantal uitgangspunten, te weten:

- de beschikbare inspectiecapaciteit in de verschillende regio's van de Arbeidsinspectie;
- signalen vanuit werknemersorganisaties;
- de noodzaak van een evenwichtige en geografische verdeling over de regio's van de Arbeidsinspectie;
- de keuze om het KL-veld zo breed mogelijk te beslaan uitgaande van de ressorts Legerkorps, NATCO en COCKL;
- het resultaat van overleg met arbo-coördinator KL omtrent onderdelen waarbij sprake is van buitenlandse uitzending, ingrijpende reorganisaties, geplande grootschalige oefeningen etc.

Rekening houdend met het bovenstaande werden in totaal 19 KL-onderdelen² geïnspecteerd te weten:

Regio Noord (4)

- *13 Luchtmobiele Brigade te Assen (13 Lumbl)*
- *43 Brigadepantsergeniecompagnie te Havelte (43 Pagnicie)*
- *Regionaal Militair Commando Noord te Assen (RMC Noord)*
- *Schoolbataljon Noord te Assen*

Regio Oost (3)

- *11 Herstelcompagnie Luchtmobiele Brigade te Schaarsbergen (11 Hrstcie)*
- *25 Afdeling Luchtdoelartillerie te Ede (25 Afdlua)*
- *11 Bevoorradingscompagnie Luchtmobiele Brigade te Schaarsbergen (11 Bevocie)*

Regio Midden (2)

- *Mechanisch Centrale Werkplaats te Soesterberg (MCW)*
- *Staf Nationaal Commando (NATCO) te Gouda*

Regio Noordwest (2)

- *Regionaal Militair Commando Midden (de onderdelen LFD Amersfoort, Soesterberg, Utrecht)*
- *Opleidingscentrum Logistiek te Bussum*

Regio Zuidwest (2)

- *Korps Commandotroepen Staf, Staf- en verzorgingscompagnie te Roosendaal (KCT)*
- *Koninklijke Militaire Academie te Breda (KMA)*

Regio Zuid (6)

- *Geneeskundige Compagnie te Oirschot (13 Gnkcie)*
- *Brigadepantsercompagnie te Oirschot (13 Pagnicie)*
- *Elektronische Centrale Werkplaats te Dongen (ECW)*
- *Koninklijke Militaire School te Weert (KMS)*
- *Genie Opleidingscentrum (Opleidingsrichting MIN) te Reek*
- *Genie Opleidingscentrum (Opleidingsrichting PON) te Hedel*

2.3 Looptijd

De startbijeenkomst voor de projectdeelnemers vond plaats op 4 oktober 2000. Het project liep vervolgens door tot in mei 2001.

² Gedurende de looptijd van het project is om praktische redenen en in overleg met de arbocoördinator KL besloten om ten opzichte van de aanvankelijke planning een enkele wijziging aan te brengen in de keuze van de locaties. Het feitelijk aantal geïnspecteerde onderdelen is echter gelijk gebleven ten opzichte van de oorspronkelijke planning.

2.4 Opzet van het project: benadering en werkwijze

Ter voorbereiding op het project heeft de landelijke projectleiding afstemmingscontact gehad met onder anderen:

- de arbo-coördinator KL en de Landmachtstaf
- de Arbodienst KL
- Vakbonden: AFMP, ACOM, VBM/NOV en CFO (burgerbelangen)

Tevens is een aantal introductiebezoeken gebracht bij onderdelen van het Legerkorps, NATCO en COKL. Op lokaal niveau is gesproken met onder anderen leidinggevenden, arbo-coördinatoren en leden van lokale medezeggenschapscommissies.

De opzet van het inspectieproject werd in conceptvorm ter commentaar aangeboden aan genoemde netwerk-partners waarbij de gegeven aanvullingen en suggesties zoveel mogelijk zijn verwerkt.

Het introductiebezoek

Na de start van het project namen de inspecteurs contact op met de arbo-coördinator van het te inspecteren onderdeel, voor:

- het maken van een afspraak voor het eerste introductiebezoek;
- het alvast opvragen en laten toezenden van relevante informatie, zoals RI&E, info met betrekking tot het onderdeel, arbo-instructies, intentieverklaringen, etc.

Bij het introductiebezoek dienden in elk geval de commandant (of diens vervanger), een afvaardiging van de MC en de arbocoördinator aanwezig zijn.

In dit bezoek kwamen onder meer aan de orde:

Kennismaking en informatieuitwisseling (o.a. uitleg handhavingsbeleid), wijze van inspectie, keuze van te inspecteren werkplekken, de inspectiemomenten en de wijze van begeleiding vanuit de werkgever.

In een separaat gesprek met de MC-vertegenwoordiging werden specifieke, door de MC aangegeven, oplet- en knelpunten genoteerd, die mede bepalend zijn voor de keuze van de te inspecteren werksituaties.

De inspectie

Nadat tijdens het introductiebezoek afspraken werden gemaakt over het hoe en het wanneer, volgde de feitelijke inspectie. Gezien de mogelijke variaties aan locaties en werkprocessen, werd het aan de inspecteurs overgelaten hoe dit verder werd ingevuld.

Bij de inspecties waren, naast verantwoordelijke leidinggevenden, ook afgevaardigden van de MC aanwezig.

Nadat de inspectie had plaatsgevonden werd een afspraak gemaakt over tijdstip en wijze van terugkoppeling aan de commandant en overige betrokkenen.

Tijdens het terugkoppelingsgesprek met de werkgever, werden de geconstateerde overtredingen en het handhavingstraject besproken. De commandant en de MC ontvingen hiervan een schriftelijke bevestiging.

2.5. Arbo-items en risico's op de werkplek

De KL kenmerkt zich als een organisatie met zeer uiteenlopende werkprocessen, waarbij gezien het specifieke gevechtsskarakter, een grote nadruk wordt gelegd op fysieke en mentale inspanningen. Hierbij zijn arbo-risico's, in meer of minder mate, in praktisch elk segment te onderkennen en kunnen deze zeer uiteenlopend zijn van aard en omvang. In het kader van het inspectieproject werden onder andere onderstaande arbo-items en risico-gebieden tot het aandachtsveld gerekend.

- *arbobeleidvoering*
- *werkdruk en psychische belasting*
- *ziekteverzuimbeleid*
- *beleid seksuele intimidatie*
- *beleid agressie en geweld*
- *de RI&E en plan van aanpak*
- *voorlichting en onderricht*
- *inrichting arbeidsplaatsen*
- *gevaarlijke stoffen en biologische agentia*
- *fysieke belasting*
- *fysische factoren*
- *arbeidsmiddelen*
- *arbeidstijden*

3. RESULTATEN

3.1 Algemeen

Mede door een goede communicatie richting het veld door de landelijk arbocoördinator KL waren de aard en de bedoeling van de inspecties doorgaans voor alle betrokkenen duidelijk. In zijn algemeenheid zijn alle bezoeken in een goede, coöperatieve sfeer verlopen en werden de gemaakte werkafspraken om de inspecties zo praktisch en efficiënt mogelijk uit te voeren, zowel door werkgevers en MC, als door de inspecteurs goed nagekomen.

3.2 Resultaten in relatie tot de projectdoelstelling

Het doel van de inspecties was er op gericht om:

- A. Na te gaan of bij de geïnspecteerde onderdelen, de wetgeving op het terrein van arbeidsomstandigheden in voldoende mate werd nageleefd.*
- B. Handhaving van wettelijke bepalingen ten aanzien geconstateerde overtredingen en het bevorderen van zelfwerkzaamheid van verantwoordelijke commandanten en de lokale medezeggenschap.*
- C. Informatie en kennis te verkrijgen over de algemene stand van zaken ten aanzien van de arbeidsomstandigheden bij de KL in het algemeen en voor wat betreft een aantal nader te benoemen onderwerpen in het bijzonder.*
- D. Op basis van de uitkomsten van het project het beïnvloeden van het netwerk van de centrale werkgeversorganisatie en de werknemersorganisaties.*

Ten aanzien van doelstelling A:

De inspecties leverden een enigszins beperkt beeld op van de arbeidsomstandigheden van het bij de geïnspecteerde onderdelen werkzame personeel. De inspecties betroffen voor een deel slechts momentopnames van een breed scala aan werkprocessen van diverse brigades en afdelingen.

Hierbij speelt het feit mee dat veel van het actieve werk in het veld plaatsvond tijdens o.a. oefeningen, uitzendingen en overige daadwerkelijke inzet en de inspecties veelal op kazerneterreinen plaatsvonden, waar zich een meer statische situatie voordoet.

Desalniettemin kon door de inspecties met behulp van onder meer de RI&E en aan de hand van bijvoorbeeld gespreksinformatie in grote lijnen wel inzicht worden verkregen in welke mate er sprake was van al dan niet voldoende naleving van de wet.

Ten aanzien van doelstelling B:

In alle van toepassing zijnde situaties, zijn voor wat betreft de geconstateerde overtredingen handhavingsinstrumenten ingezet, hetgeen in alle gevallen waarschuwingen betrof.

Bevordering van de zelfwerkzaamheid van betrokken verantwoordelijken is hiervan een impliciet gevolg.

Ten aanzien van doelstelling C:

Door middel van het inspectie-onderzoek is - met inachtneming van de genoemde beperkingen ten aanzien van de "momentopnames" - veel informatie en kennis opgedaan over de stand van "arbo"-zaken bij KL. Hoewel de inspecties wat dit betreft een goed beeld opleverden, kan er door de relatief geringe steekproef (19 onderdelen) geen sprake van een representatief totaaloverzicht.

Ten aanzien van doelstelling D:

Dit deel van de projectdoelstelling zal pas kunnen worden verwezenlijkt na de totstandkoming en evaluatie van het projectverslag.

3.3 Resultaten in relatie tot de bevindingen en overtredingen

3.3.1 Arbobeleids(uit-)voering: algemeen

Hoewel de inspecties een gevarieerd beeld opleverden, kan in het algemeen worden gesteld dat bij de meeste onderdelen de door de wet vereiste arbo-beleids en -uitvoeringsaspecten op een aantal punten nog te wensen overlaat.

Wel waren praktisch overal de landelijk door de KL ontwikkelde arbo-intentieverklaringen en -richtlijnen aanwezig, maar in veel gevallen waren deze niet toegespitst op, en nader uitgewerkt voor, de eigen situatie.

In alle gevallen was inmiddels wel een RI&E opgesteld, maar *vaak ontbraken hieraan nog essentiële onderdelen en waren met name de plannen van aanpak of niet aanwezig of onvoldoende concreet ingevuld, waardoor er op diverse werkplekken nog knelpunten aanwezig waren, waarvan het niet duidelijk werd of en wanneer deze zouden zijn opgeheven.*

Als oorzaken voor stagnatie in met name de uitvoeringsaspecten kan onder andere het volgende worden genoemd:

- Het feit dat soms meerdere werkgevers op één kazerneterrein of binnen een operatie verantwoording dragen voor overlappende activiteiten, waardoor onduidelijkheid bestaat omtrent arbo-verantwoordelijkheden.
- Het feit dat de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T) verantwoordelijk is voor de planning en uitvoering van diverse infrastructurele zaken en zaken met betrekking tot gebouwen, waardoor de feitelijke werkgever mede afhankelijk wordt van door derden gemaakte keuzes en gestelde prioriteiten.
- Budgetten van plaatselijke werkgevers blijken soms niet toereikend voor financiering van wettelijke verplichte arbo-voorzieningen, waardoor er sprake is van uitstel doordat betreffende budgetaanvragen aan de centrale werkgever in Den Haag worden gericht.
- Diverse reorganisaties, uitzendingen en personele verplaatsingen (van bijvoorbeeld arbo-coördinatoren) veroorzaken stagnatie in de voortgang van uitgezette arbo-procedures en de uitwerking van arbobeleid.

3.3.2 Overtredingen en knelpunten

In totaal zijn er bij de 19 geïnspecteerde onderdelen 112 overtredingen c.q. knelpunten geconstateerd.

Onderstaand worden deze per onderwerp gerubriceerd en van een toelichting voorzien.

3.3.2.1 De RI&E en het plan van aanpak

Bij 17 werkgevers hebben de inspecteurs overtredingen geconstateerd ten aanzien van de RI&E en het plan van aanpak. Het betrof hier onder meer de volgende overtredingen:

- *De wettelijk verplichte deel-inventarisaties voor bijvoorbeeld fysieke belasting, geluid, blootstelling gevaarlijke stoffen, etc. zijn niet uitgevoerd (9 x);*
- *De RI&E is nog niet getoetst en goedgekeurd (1 x);*
- *De RI&E besteedt onvoldoende aandacht aan gezondheidsrisico's (4 x);*
- *De RI&E besteedt onvoldoende aandacht aan veiligheid voor derden (4 x);*

- *De RI&E besteedt geen of onvoldoende aandacht aan risico's tijdens operationeel werk, oefeningen etc. (10 x);*
- *Het plan van aanpak ontbreekt (3 x);*
- *Het plan van aanpak is onvoldoende helder en concreet voor wat betreft doelstelling en oplossingstermijnen (4 x);*
- *De gestelde prioriteiten in het plan van aanpak zijn niet in overeenstemming met de ernst van risico's (5 x).*

3.3.2.2 *Werkdruk en psychische belasting*

Er zijn ten aanzien van deze onderwerpen geen bijzondere knelpunten c.q. overtredingen geconstateerd.

Wel dient hierbij de kanttekening te worden geplaatst dat de benodigde RI&E-deelinventarisatie voor wat betreft dit onderwerp in veel gevallen nog niet was uitgevoerd, zodat mogelijke knelpunten nog niet inzichtelijk zijn gemaakt.

3.3.2.3 *Ziekteverzuimbeleid*

In 1 geval is er sprake geweest van onvoldoende geformuleerd ziekteverzuimbeleid.

Het betrof een geval waarbij het ziekteverzuimbeleid onvoldoende was toegesneden op de plaatselijke situatie en er door de werkgever slechts werd verwezen naar landelijke richtlijnen.

3.3.2.4 *Beleid seksuele intimidatie*

In 2 gevallen zijn er ten aanzien van dit beleid overtredingen geconstateerd.

Het betrof hier situaties waarbij op de eenheid slechts werd verwezen naar de zogenaamde MP-20-10 (de landelijke defensie-richtlijn) maar waarbij er geen sprake was van nadere uitwerking ten behoeve van de specifieke plaatselijke situatie.

Overigens lijkt de veelvuldige aanwezigheid van, als vrouw-onvriendelijke te bestempelen, afbeeldingen op wanden en screen-savers niet te stroken met het landelijk geformuleerd beleid ten aanzien van het voorkómen van seksuele intimidatie.

3.3.2.5 *Beleid agressie en geweld*

Er zijn ten aanzien van dit onderwerp geen bijzondere knelpunten c.q. overtredingen geconstateerd.

3.3.2.6 *Voorlichting, onderricht en toezicht*

In 2 gevallen is geconstateerd dat niet alle hiervoor in aanmerking komende werknemers voldoende waren geïnstrueerd over de risico's van de werkzaamheden..

In 2 situaties werd het toezicht op de naleving van instructies en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen onvoldoende uitgeoefend.

3.3.2.7 *Bedrijfshulpverlening (BHV)*

In 5 situaties was er sprake van overtredingen op het terrein van bedrijfshulpverlening.

Het betrof hier een te geringe beschikbaarheid of bereikbaarheid van BHV-ers (2 x), maar ook overtredingen (3x) waarbij er te weinig afstemming bleek te zijn met commandanten van andere eenheden op bijvoorbeeld hetzelfde kazerne-complex, waardoor er onduidelijkheden ontstaan over wie, wat doet in geval van een calamiteit.

3.3.2.8 *Veiligheid derden*

In 1 situatie is een overtreding geconstateerd ten aanzien van onvoldoende getroffen maatregelen ter voorkoming van gevaar voor aanwezige derden op een van de terreinen.

3.3.2.9 Inrichting arbeidsplaatsen

Er zijn in totaal 32 overtredingen geconstateerd ten aanzien van de inrichtingseisen van arbeidsplaatsen met betrekking tot de volgende subgroepen:

Veiligheid / ordelijkheid / doelmatigheid van de arbeidsplaats (4 x)

Het betrof hier bijvoorbeeld onordelijke en/of te kleine werkplekken, te gladde keukenvloeren, ondeugdelijke magazijnstellingen, onhygiënische sanitaire voorzieningen, losstaande gasflessen, etc.

Electrische installaties (1 x)

De overtreding had betrekking op benodigde explosie veilige uitvoeringen van onderdelen van de elektrische installatie.

Vluchtwegen/nooduitgangen/noodverlichting (13 x)

Het betrof slecht bereikbare, geblokkeerde, ontbrekende en/of slecht aangeduide vluchtwegen en/of nooduitgangen en ontbrekende noodverlichting.

Brandbestrijdingsmiddelen (2 x)

Dit betrof het ontbreken van brandblussers en/of branddeken.

Valgevaar (4 x)

De overtreding had betrekking op hoge, betreedbare opslagplaatsen waar leuning of hekwerken ontbraken.

Gevaar voor vallende / bewegende voorwerpen (2 x)

Het betrof hier met name de onveilige stapeling van goederen in magazijnen.

Ontspanningsruimten (1 x)

Dit betrof het ontbreken van de benodigde schaftruimte.

Kleedruimten (2 x)

Het betrof hier het ontbreken van doelmatige omkleedruimten.

Toiletvoorzieningen (3 x)

Dit had betrekking op het ontbreken van toiletten en/of het niet gescheiden zijn naar sekse.

3.3.2.10 Gevaarlijke stoffen en biologische agentia

Ten aanzien van de omgang met gevaarlijke stoffen en biologische agentia zijn in totaal 15 overtredingen geconstateerd met betrekking tot de volgende subgroepen:

Zorgvuldigheid/ordelijkheid bij aanwezigheid gevaarlijke stoffen (1 x)

Het betrof hier voornamelijk een onzorgvuldige omgang (handling) van chemicaliën.

Vaststelling blootstelling van werknemers aan gevaarlijke stoffen (1 x)

Dit had betrekking op het niet aanwezig zijn van een persoonlijke blootstellingsregistratie.

Etikettering gevaarlijke stoffen (2 x)

In deze gevallen waren de verpakkingen niet of onvoldoende van productveiligheids- en gezondheidsinformatie voorzien.

Voorzieningen ter voorkoming van ongewilde gebeurtenissen (en de gevolgen daarvan) met gevaarlijke stoffen (5 x)

Het betrof hier onder meer het ontbreken van instructiekaarten (AVIBS), foutieve opslag, optredende lekkages en de ondoelmatigheid of de afwezigheid van oogdouches.

Beperking hoeveelheid gevaarlijke stoffen tot strikt noodzakelijk (1 x)

Dit had betrekking op het zich niet beperken tot de benodigde dagvoorraad op de werkplek.

Bronmaatregelen (1 x)

Het betrof hier de afwezigheid van een gesloten doseersysteem

Doeltreffende maatregelen tegen blootstelling aan gevaarlijke stoffen (1 x)

Dit had betrekking op blootstelling aan chromaathoudende verfstof, waarbij er in onvoldoende mate sprake was van compartimentering van de ruimten waar de voorbereiding van metalen plaatsvindt, alsook de spuit- en droogruimten zelf, ten opzichte van de omliggende werkruimten.

Afzuiging / ventilatie (2 x)

Het betreft hier het ontbreken van voldoende afzuiging van uitlaatgassen en lasdampen.

Stofvrij houden van gebouwen en installaties (Asbest) (1 x)

Dit betrof een situatie waarbij ongebonden asbest in bestaande stoflagen niet was verwijderd of gebonden.

3.3.2.11 Fysieke belasting

Ten aanzien van het onderwerp "fysieke belasting" zijn in totaal 10 overtredingen c.q. knelpunten geconstateerd met betrekking tot de volgende sub-groepen:

Beoordeling veiligheids- en gezondheidsaspecten: fysieke belasting mag geen gevaar vormen voor de veiligheid / gezondheid (4 x)

Het betrof met name het ontbreken van feitelijke beoordeling van de risico's van fysieke belasting in het kader van de RI&E en het niet aanduiden van gewichten op zware, te tillen lasten.

Doelmatige zitgelegenheid / ergonomie algemeen (2 x)

Dit betrof de aanwezigheid van ondeugdelijke bureaustoelen en een ergonomisch ondoelmatig ingerichte baliewerkplek.

Risico's met betrekking tot beeldschermwerk (4 x)

Dit had betrekking op het niet op ergonomisch juiste wijze inrichten van beeldschermwerkplekken, te langdurig gebruik van laptopcomputers en het beperken van risico's voor het gezichtsvermogen.

3.3.2.12 Fysische factoren

Ten aanzien van de "fysische factoren" zijn in totaal 9 overtredingen c.q. knelpunten geconstateerd met betrekking tot de volgende sub-groepen:

Klimaatfactoren (3 x)

Het betrof hier voornamelijk niet opgeloste klimaatbeheersingsproblemen in kantoren.

Daglichttoetreding (2 x)

Dit had betrekking op werkplekken waar gedurende meer dan 2 uren per dag arbeid wordt verricht, waar geen of onvoldoende daglicht kan toetreden.

Geluid (4 x)

Het betrof situaties waar de geluidsniveaus niet of onvoldoende bekend waren, onvoldoende persoonlijke beschermingsmiddelen werden uitgereikt en arbeidsplaatsen met hoge geluidsniveaus onvoldoende waren gemarkeerd.

3.3.2.13 Arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden

Ten aanzien van deze rubriek zijn in totaal 8 tekortkomingen c.q. knelpunten geconstateerd met betrekking tot de volgende sub-groepen:

Gevaar voor bewegende delen (2 x)

Dit had betrekking op een niet juist beveiligde afkortzaag en een onveilige kantbank.

Deugdelijke uitvoering en stabiele opstelling van een arbeidsmiddel (3 x)

Het betrof hier een ondeugdelijke vleessnijmachine, beschadigde hijsbanden en instabiel opgestelde ladders.

Onderhoudsprocedures (2 x)

Dit had betrekking op het niet bijhouden van onderhouds- (kraan-)boeken en het niet aanwezig zijn hiervan op de arbeidsplaats.

Speciale werkkleding (1 x)

3.3.2.14 Werk- en rusttijden

In 8 gevallen zijn tekortkomingen ten aanzien van de naleving van de Arbeidstijdenwet geconstateerd. Dit had met name betrekking op:

Het ontbreken van aandacht voor arbeids- en rusttijden in de RI&E

De risico's die een relatie hebben met de werk- en rusttijden worden niet in de RI&E beschreven, terwijl er bij deze KL-onderdelen sprake is van onregelmatige werktijden en 24-uurs bezettingen in combinatie met een soms lage bezettingsgraad.

Het ontbreken van een deugdelijke registratie van de werk- en rusttijden

Ondanks het feit dat er bij de KL wel diverse al dan niet geautomatiseerde registratiesystemen zijn voor overwerk en extra verrichte diensten (o.a. VROB) zijn de feitelijk gewerkte uren per dienst, met aangegeven begin- en eindtijd en de daartussen gelegen rusttijd niet inzichtelijk gemaakt. Eveneens bleek het niet - of zeer moeilijk - na te gaan wat de werktijden per werknemer zijn, per week, per 4 achtereenvolgende weken en voor elke periode van 13 achtereenvolgende weken. Geconstateerd is dat in een aantal gevallen door o.a. onderbezetting en uitval er sprake was van veel extra diensten en langdurig overwerk.

Een te korte rusttijd na een aanwezigheidsdienst

Het betrof hier aanwezigheidsdiensten (OOCD) die niet werden gevolgd door een onafgebroken rusttijd van 11 uren.

De verplichting om pauzetijd verplicht op de werkplek door te brengen

Dit had betrekking op bewakingspersoneel dat door de aard van het werk verplicht werd om de pauze op de werkplek door te brengen.

Hoewel de Arbeidstijdenwet de mogelijkheid biedt om de pauze in zogenaamde consignatie op de werkplek door te brengen, kan dit alleen, indien dit in een zogenaamde collectieve (overleg-)regeling is vastgelegd. Dit was (nog) niet het geval.

Onderstaand worden de overtredingen per hoofdgroep in schema gerubriceerd:

omschrijving	aantal
werk- en rusttijden	8
BHV	5
Inrichting arbeidsplaatsen totaal	32
Gevaarlijke stoffen / biologische agentia	15
Fysieke belasting	10
Fysische factoren	9
Arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden	8
beleid arbeidsomstandigheden	3
RI&E en plan van aanpak	17
Voorlichting en onderricht	4
Veiligheid derden	1
TOTAAL	112

4. CONCLUSIES

Conclusie in relatie tot de doelstellingen

Ondanks dat de 19 geïnspecteerde onderdelen slechts een relatief kleine doorsnede van de geen onderwerp van inspectie was, kan worden geconcludeerd dat het inspectieproject, netwerkcontacten, in zijn algemeenheid aan de gestelde doelen heeft beantwoord.

4.2. Conclusies in relatie tot de overtredingen

De Arbeidsinspectie toetst het van de zogenaamde 5 van :

Willen - Weten - Wegen - Werken - Waken arbo-beleidsvoeringscyclus.
(zie Arbo- en verzuimbeleid)

Naar aanleiding van dit con

Het willen

procedures, protocollen en instructies op welke wijze en door wie uitvoering gegeven moet worden aan de naleving van o.a. de Arbowet en onderliggende besluiten.

arboverplichtingen geeft aan dat de ambitie verder reikt dan alleen voldoen aan de wet. Er is een landelijk een interne arbodienst (arbo-coördinatoren aanwezig. In veel gevallen zijn de vaak landelijk ontwikkelde modellen *onvoldoende doovertaald naar en uitgewerkt voor de plaatselijke situatie.*

Het is uitgewerkt in de uitvoering van de RI&E, het beschikken over relevante kengetallen en de melding van ongevallen, bijzonderheden en afwijkingen.

Voor de wettelijk verplichte e-

is dat in veel gevallen nog onvoldoende.

Het verkrijgen van

door gestagneerd werkoverleg en veel hiërarchische schijven), dan het verstrekken van top-KL-organisatie zich sterk in heeft ontwikkeld.

Veel risico' name het operationele werk en (buitenlandse) oefeningen en inzetten, zijn niet beschreven in de RI&E, waardoor het "weten" zich tot nu toe voornamelijk richt

Voor het *Wegen*

arborisico's of, zoals dat in de evaluatie van de risico's, is voldoende deskundigheid aanwezig. De deskundigheid bevindt name bij de Arbodienst KL, maar ook op centraal niveau bij gespecialiseerde afdelingen.

evaluaties niet altijd bij iedere betrokkene bekend en in veel gevallen niet concreet en/of correct weergegeven.

Het Werken heeft betrekking op de uitvoering van de oplossing voor geconstateerde knelpunten. Het nemen van maatregelen is een moeizaam proces binnen de KL.

De commandanten zijn wel verantwoordelijk gesteld maar ontbreekt het in een aantal gevallen aan middelen (budgetten) en bevoegdheden om daadwerkelijk te kunnen handelen. De uitvoering van voorgestelde maatregelen, bijvoorbeeld in plannen van aanpak laat (te) lang op zich wachten.

Een belangrijke complicerende en vertragende factor wordt gevormd door het feit dat de Dienst Gebouwen Werken en Terreinen (DGW&T) verantwoordelijk is voor de planning en uitvoering van diverse infrastructurele en gebouw gebonden zaken, waardoor de werkgever mede afhankelijk wordt van centraal gemaakte keuzes en gestelde prioriteiten.

Ook wordt het uitvoeringsproces bemoeilijkt door de recente reorganisaties - met name bij NATCO - waardoor in bepaalde gevallen een compleet nieuwe arbo-organisatiestructuur is ontstaan, met alle remmende complicaties van dien.

Het Waken is het naleven van voorschriften, toezicht en controle op aanwezigheid en functioneren van voorzieningen en de bewaking van de beleidsprocesgang.

Wat de eerste twee componenten betreft, blijkt dit in de praktijk soms meer een kwestie van persoonlijke betrokkenheid en/of arbo-gemotiveerdheid van leidinggevendenden dan structureel verankerd in de werkwijze. Dit geldt met name voor aspecten en risico's zoals werken met chemische stoffen, gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen, fysieke belasting, controle op deugdelijkheid van hulpmiddelen, etc.

Een ander knelpunt op dit gebied is terug te voeren op onduidelijkheden voor wat betreft de verantwoordelijkheid voor periodiek onderhoud met betrekking tot onder andere veiligheid en deugdelijkheid en de aanschaf van arbeidsmiddelen.

Dit betreft bijvoorbeeld het beheer van onderhoudscontracten, keuringscertificaten, etc., waarbij de feitelijk verantwoordelijke leidinggevendenden geen zicht en invloed hadden op door DGW&T, wel of niet uitgevoerde onderhouds- en registratieprocedures.

De bewaking van de voortgang in de beleidscyclus, wordt soms gehinderd door overplaatsing en uitzending van "sleutelfiguren" die in de arbo-procesgang een cruciale rol spelen.

4.2.2. Target BLS 1999

Gesteld kan worden dat de in bijlage 2 genoemde inschatting (naar aanleiding van "target BLS" 1999³) dat in juni 2000, 80% van de commandant-werkgevers een afgeronde RI&E zou moeten hebben, misschien wel vanuit een kwantitatief perspectief realistisch is gebleken, maar zeker niet in kwalitatief opzicht, getuige de op dit punt geconstateerde omissies.

Tevens kan worden geconcludeerd dat de in genoemde KL-target omschreven doelstellingen ten aanzien van het vastleggen van taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden, middelen en arbo-taakstellingen in de planning & control-cyclus (planning gericht op 1999) voor wat betreft een aantal vitale onderdelen niet zijn gehaald, blijkens de analyse op grond van de 5 "W" s.

³ Target BLS 1999: Beleidsvoornemen met doelstellingen en opdrachten op het gebied van arbeidsomstandigheden van de Bevelhebber der Landstrijdkrachten opgesteld in 1999.

4.2.3 Afsluitende conclusie

name op beleidsniveaus zeer veel
KL-

organisatie naar een hoger

Dat dit geen sinecure is, bewijzen de hierboven beschreven obstakels en de daaruit voort
vloei inspectieproject naar voren zijn gekomen.

Toch is de goede weg ingeslagen en is er inmiddels veel terrein gewonnen, zodat de ve -
wachting kan worden uitgesproken dat de Koninklijke Landmacht, naar haar aard, ook in de
het gebied van de arbeidsomstandigheden.

5. FOLLOW UP

handhavingstrajecten conform
het landelijk vastgesteld handhavingsbeleid door de inspecteurs afgehandeld.
projectverslag waren de resultaten van de herco -
troles nog niet geheel bekend.

betreft, een centrale aanpak de voorkeur geniet. Het betreft hier situaties waar een plaatselijke commandant ten aanzien van de uitvoering van wettelijke bepalingen in sterke mate afhankelijk is van het gevoerd beleid op andere en/of hogere niveau's.

- De aandacht voor s ten tijde van operationele omstandigheden, oefeningen, buitenlandse operaties, etc. in de RI&E.
De (geautomatiseerde) registratie van werktijden, inclusief de begin- en eindtijdstippen
- De verbetering van landelijk ingestelde, maar wettelijk onjuiste,
- De te verbeteren verdeling en afstemming van r-
- Ontoereikende lokale exploitatiebudgetten voor het opheffen van al dan niet spoedeise -
de
- De te verbeteren afstemming van taken en verantwoordelijkheden tussen DGW&T en de
onder andere arbeidsmiddelen en gevaarlijke sto fen.

Namens de Bevelhebber KL zal een aantal speerpunten worden opgesteld, hetgeen op de, in dit projectverslag, geconstateerde bevindingen in het algemeen en de 6 hierboven

Verder zal de Arbeidsinspectie zich binnen het landelijke netwerk actief opstellen, waarbij de in verslag neergelegde bevindingen en conclusies zijn aangeboden aan de centrale wer -
gevers- en werknemersvertegenwoordigers.

BIJLAGE 1 TAKEN, ORGANISATIE EN KENMERKEN VAN DE KL⁴

Algemeen

De hoofdtaken van de KL bestaan uit:

- het verdedigen van het Nederlands grondgebied en dat van de NAVO-bondgenoten.
- a-
crisisbeheersingstaken, humanitaire hulpverlening en rampenbestrijding.

Voor een goede taakuitvoering vindt er intensieve samenwerking plaats tussen land-, lucht- en zee strijdkrachten binnen de eigen krijgsmacht, alsook met strijdkrachten van andere landen.

Een nadere uitwerking van de samenwerking tussen NAVO-bondgenoten krijgt voor wat betreft KL, gestalte in de vorm van het Duits-Nederlands legerkorps, dat in de plaats is gekomen van een volledig Nederlands legerkorps.

Praktisch alle gevechtseenheden van de KL maken sinds 1995 deel uit van dit gemeenschappelijk, bi-nationale korps.

Met name voor crisisbeheersingsoperaties dienen eenheden snel te kunnen worden ingezet. Doel is door middel van intensieve en breed opgezette opleidingstrajecten en het inzetten van zo modern en hoogwaardig mogelijk materieel bij elke conflictsituatie te kunnen voorzien in een "eenheid op maat".

Voor deelneming aan vredesoperaties kan Nederland eenheden sturen naar crisisgebieden buiten het NAVO-grondgebied.

Zo kunnen er specialistische eenheden worden ingezet voor humanitaire hulp of om rampen te bestrijden. Daarbij kan het gaan om het leveren van voedsel en medicamenten, het bieden van technische of logistieke hulp of het (leren) ruimen van mijnen.

Ook kan er in groepsverband of individueel uitzending plaatsvinden voor toezicht op een vredesregeling of een staakt-het-vuren (peacekeeping), dan wel een brigade worden ingezet om een dergelijke regeling af te dwingen (peace-enforcement).

Verder zet de KL geregeld personeel en materieel in op verzoek van lokale overheden en instanties uit de samenleving. Deze hulp varieert van het aanleggen van tijdelijke (nood)bruggen tot het uitlenen van tenten of hulp bij overstromingen.

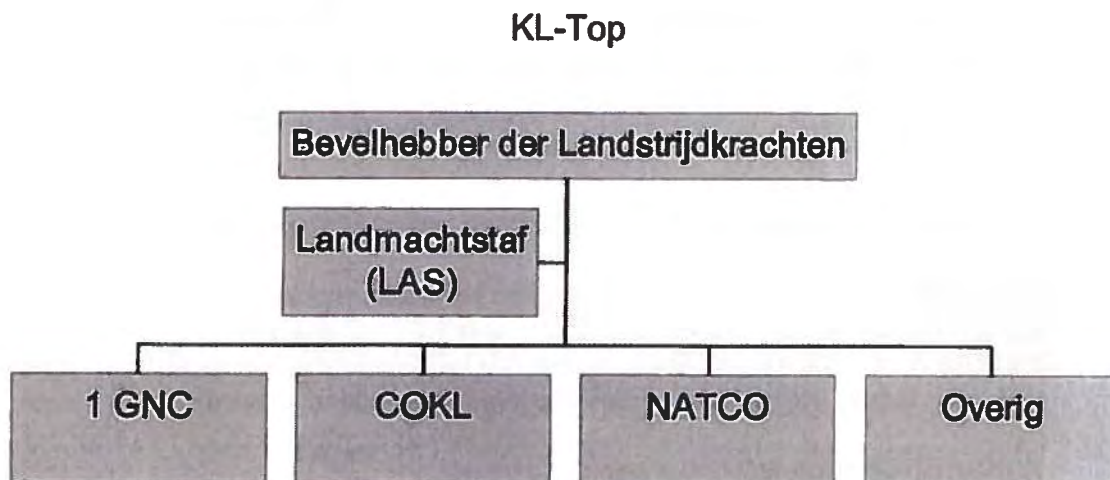
Ook wordt soms de hulp van de KL ingeroepen in situaties waarbij het materiaal en/of kennis van andere overheidsdiensten te kort schiet. Hierbij kan gedacht worden aan de inzet van het Explosieven Opruimingscommando of hulpverlening bij rampen zoals de Bijlmerramp en de vuurwerkexplosie te Enschede, maar ook bij grootschalige evenementen zoals de Nijmeegse 4-daagse of de Elfstedentocht.

⁴ Gedurende looptijd van het project zijn er door reorganisatie van o.a. Natco en het Legerkorps inmiddels enige organisatorische wijzigingen opgetreden die niet zijn verwerkt in deze opsomming.

Bij de KL werken een ongeveer 24.000 militairen en ruim 9.000 burgers, te samen 33.000 werknemers.

Sinds de afschaffing van de opkomstplicht in 1996 en de overgang naar een beroepsleger met tijdelijke en vaste beroepsmilitairen en burgermedewerkers, kampt de KL de laatste jaren met een instroomtekort aan de jaarlijks benodigde 4.500 (tijdelijk) vrijwillig dienenden.

In het onderstaand schema is te zien hoe de KL als krijgsmachtonderdeel is ingebed in de Nederlandse defensieorganisatie:

Aan het hoofd van de KL staat de Bevelhebber der Landstrijdkrachten, een luitenant-generaal. Hij is verantwoordelijk voor de uitvoering en het beleid zoals dat is vastgesteld door de minister en de staatssecretaris. Ook is de bevelhebber adviseur van de minister. Samen met adviseurs op het gebied van operationele zaken, materieel, personeel en economisch beheer, vormt hij de landmachtstaf. Het hoogste adviesorgaan van de bevelhebber is de Legerraad.

Naast de bevelhebber en diens plaatsvervanger, bestaat de raad uit de directeuren Beleid & Planning, Personeel en Organisatie, Materieel en Control, alsmede de commandanten van het Legerkorps, het Nationaal Commando en het Commando Opleidingen. Laatstgenoemde commandanten vallen rechtstreeks onder de bevelhebber.

In het volgende overzicht wordt een organisatieschema weergegeven met een indeling naar de belangrijkste ressorts, waarna een toelichting volgt per onderdeel

Duits-Nederlandse Legerkorps

De oprichting van het Duits-Nederlandse legerkorps is een voorbeeld van het gevolg van het feit dat de landmacht nieuwe samenwerkingsverbanden is aangegaan binnen de NAVO. Dit bi-nationale legerkorps bestaat uit een Nederlandse en een Duitse divisie en een gezamenlijke logistieke en verzorgende eenheid.

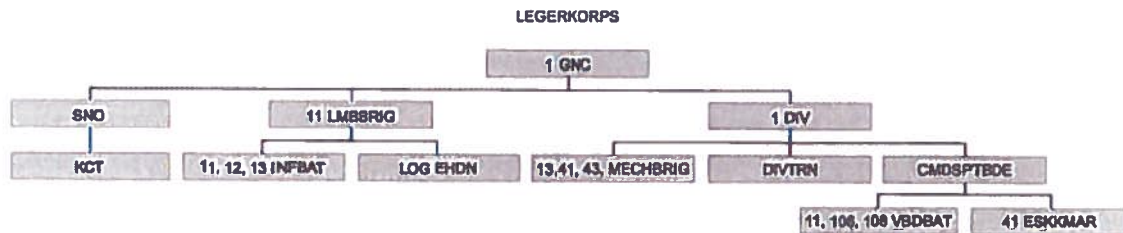
De legerkorpsstaf is gevestigd in Münster (Duitsland) en wordt afwisselend voor circa 3 jaar door een Nederlandse, dan wel een Duitse commandant geleid.

Beide landen kunnen zelf bepalen welke eenheden van het korps voor crisisbeheersingsoperaties worden ingezet.

De Nederlandse divisie van het Duits-Nederlandse legerkorps is de Eerste Divisie '7 december' waarvan de staf in Apeldoorn is gevestigd. Deze divisie bestaat uit drie brigades, te weten 13, 41 en 43 Gemechaniseerde brigade.

Daarnaast beschikt de KL binnen het legerkorps over 11 Luchtmobiele brigade.

In onderstaand schema wordt e.e.a. weergegeven;

11 Luchtmobiele brigade

De Luchtmobiele brigade is in 1993 opgericht om, waar ook ter wereld, snel in actie te kunnen komen.

Hiervoor beschikt de brigade over transport- en bewapende helikopters, lichte terreinvoertuigen, draagbare anti-tankwapens en moderne communicatiemiddelen.

Er werken ruim 2.500 mensen, verdeeld over drie luchtmobiele infanteriebataljons en ondersteunende troepen. De 11 Luchtmobiele brigade is gevestigd in Schaarsbergen en Assen.

13, 41 en 43 Gemechaniseerde brigade

Met ingang van 1998 beschikt de Nederlandse krijgsmacht over drie, deels, parate brigades die identiek zijn samengesteld.

Elke brigade is uitgerust met 4 manoeuvrebataljons die elk vier compagnieën omvatten. De helft van deze eenheden is paraat, de andere helft is mobilisabel. De gevechtskracht van de gemechaniseerde brigade wordt geleverd door twee pantserinfanterie- en twee tankbataljons. Verder worden de brigades elk ondersteund door artillerie-, genie-, verkennings-, geneeskundige en logistieke eenheden.

De gemechaniseerde brigades zijn uitgerust met Leopard-2 tanks, pantserupsvoertuigen en een aantal gemechaniseerde stukken geschut, geavanceerde elektronica en moderne communicatiemiddelen.

De brigades omvatten elk ongeveer 2.500 militairen en zijn grotendeels gelegerd in Oirschot (13 Gemechaniseerde brigade), Seedorf in Duitsland (41 Gemechaniseerde brigade) en Havelte (43 Gemechaniseerde brigade).

Nationaal Commando

Het Nationaal Commando (Natco) ondersteunt de parate - en opleidingseenheden met een heel scala van activiteiten, zodat deze zich volledig kunnen richten op hun taak.

Natco regelt alles op het gebied van wonen, werken en slapen. Daarnaast is Natco verantwoordelijk voor de ondersteuning tijdens grote oefeningen, voeding, bewaking en beveiliging van alle militaire objecten, post, telecommunicatie, geneeskundige verzorging en logistieke taken als opslag, reparaties en onderhoud van het materieel.

Ook ondersteunt Natco Nederlandse eenheden die zijn uitgezonden voor crisisbeheersingsoperaties.

Als buitenlandse eenheden door Nederland reizen of tijdelijk in ons land verblijven is Natco het aanspreekpunt voor de beveiliging, verkeersregeling, huisvesting en voeding.

Verder zijn een aantal organisaties met specifieke taken bij Natco ondergebracht.

Voorbeelden hiervan zijn o.a. de Nationale Reserve, het Explosieven Opruimingscommando en de POMS-organisatie, die in opslagloodsen in ons land het materieel van de Amerikanen onderhoudt.

Het Nationaal Commando onderhoudt relaties met de provinciale en gemeentelijke overheden en het bedrijfsleven, waarbij steunverlening en militaire bijstand aan de samenleving wordt geboden.

In totaal werken ongeveer 9.000 mensen bij Natco, waarvan de staf in Gouda is gevestigd.

Commando Opleidingen

Het Commando Opleidingen (COKL) verzorgt de meeste opleidingen binnen de landmacht. Hiertoe beschikt het over negen gespecialiseerde opleidingscentra:

- Het Opleidingscentrum Manoeuvre te Amersfoort (OCMAN)
- Het Opleidingscentrum Vuursteun te 't Harde (OCVUST)
- Het Genie Opleidingscentrum te Vught (GOC)
- Het Opleidingscentrum te Ede (OCEDE)
- Het Opleidingscentrum Logistiek te Bussum (OCLOG)
- Het Opleidingscentrum Rijden te Eindhoven (OCRIJ)

- Het Instituut voor Leiderschap, Media en Opleidingskunde te Breda (ILMO)
- De Koninklijke Militaire School te Weert (KMS)
- Het Opleidingscentrum Initiele Opleidingen (Staf) te Ermelo (OCIO)

De Lichamelijke Oefening en Sportorganisatie en de Begeleidingsorganisatie Civiel Onderwijs, beiden gevestigd te Amersfoort, maken eveneens deel uit van het COKL.

Het COKL leidt drie categorieën personeel op:

- Beroepsmilitairen Onbepaalde Tijd
(BOT-ers, militairen die in principe voor onbepaalde tijd in dienst blijven).
- Beroepsmilitairen Bepaalde Tijd
(BBT-ers, militairen met een contract voor een vastgestelde periode).
- Burgerpersoneel

BBT-soldaten en korporaals volgen hun basisopleiding bij de regionale schoolbataljons van het Opleidingscentrum Initiële Opleidingen. Na deze Algemene Militaire Opleiding krijgen ze bij een van de andere centra een specialistische opleiding, die is afgestemd op hun toekomstige functie.

Een chauffeur gaat bijvoorbeeld naar het Opleidingscentrum Rijden en een tankschutter naar het Opleidingscentrum Manoeuvres.

BBT- en BOT-onderofficieren volgen zowel hun basis als algemene functie-opleiding aan de Koninklijke Militaire School te Weert.

Hierna bezoeken ze, afhankelijk van het wapen of dienstvak waarvoor ze worden opgeleid een van de andere centra van het COKL om specialistische vakkennis op te doen.

Officieren volgen hun opleiding niet bij het COKL, maar aan de Koninklijke Militaire Academie in Breda. Wel krijgen zij voor specialistische wapen- en dienstvaktechnische kennis specifieke opleidingen aangereikt bij de Opleidingscentra van COKL.

Een van de nieuwe taken van COKL is het militair onderwijs zoveel mogelijk naar civiele standaarden te certificeren en civiele opleidingsmogelijkheden te bieden aan uitstromend personeel om de kans op een baan bij terugkeer in de burgermaatschappij te vergroten.

Bij het Commando Opleidingen werken ongeveer 3.500 mensen. De Staf is gevestigd te Utrecht.

Koninklijke Militaire Academie

De Koninklijke Militaire Academie (KMA) leidt officieren op voor de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht, zowel BOT-ers, als BBT-officieren.

De KMA-opleidingen zijn gebaseerd op de aspecten militaire, wetenschappelijke, persoonsvorming en groepsvorming.

De Algemene Militaire en Kader Opleiding (o.a. exercitie-, wapenlessen en veldwerk) vormt de basis van elk opleidingstraject voor iedere officier, waarna, al naar gelang van dienstverband en functie, diverse opleidingsroutes kunnen worden gevolgd. De Koninklijke Militaire Academie is gevestigd in Breda.

Wapens en Dienstvakken

De Koninklijke landmacht kent van oudsher een onderverdeling in *wapens* en *dienstvakken*. De infanterie, de cavalerie, de artillerie, de genie en de verbindingdienst zijn *wapens*. Het personeel dat hierbij is ingedeeld ondersteunt of voert het daadwerkelijk gevecht. Tot de *dienstvakken* behoren de dienst Bevoorrading en Transport (voorheen intendance en aan- en afvoertroepen), de Technische Dienst, de Geneeskundige Dienst, de Militaire Administratie, de Militair Psychologische en Sociologische Dienst en de Militair Juridische Dienst. Wapens en dienstvakken werken samen in manoeuvre en logistieke eenheden. Hieronder worden enkele belangrijke wapens en dienstvakken nader beschreven.

Infanterie

De infanteristen worden in pantservoertuigen naar de plek van de actie gebracht. De luchtmobiele infanterie maakt gebruik van helikopters van de Koninklijke Luchtmacht. Infanteristen beschikken over verschillende soorten anti-tankwapens, lichte boordkanonnen, mitrailleurs, semi-automatische geweren en mortieren. De infanterie is georganiseerd in bataljons van 600 tot 800 man.

Een aparte categorie wordt gevormd door het *Korps Commandotroepen (KCT)*. Dit korps heeft als belangrijkste taak om in een conflict, doorgaans achter de frontlinie, militaire gegevens te verzamelen over de tegenpartij. Ook kunnen de commando's speciale acties uitvoeren, zoals sabotage-activiteiten.

Cavalerie

De cavalerie bestaat uit tankeenheden en verkenningseenheden. Vroeger verplaatsten cavaleristen zich te paard, maar tegenwoordig beschikken de tankeenheden over Leopard-2 tanks.

De verkenningseenheden verzamelen gegevens over de sterkte en de plannen van de tegenstander. Bovendien beveiligen zij het front of de flanken van de eigen troepen.

Verkenners verplaatsen zich in pantservoertuigen en tanks. De cavalerie is georganiseerd in bataljons van ongeveer 400 man.

Artillerie

De artillerie is te verdelen in de veldartillerie en de luchtdoelartillerie. Met haar vuurkracht ondersteunt de veldartillerie de infanterie en de cavalerie en bestrijdt zij doelen in de diepte. Daarvoor maken de artilleristen gebruik van zwaar geschut en raketsystemen. De luchtdoelartillerie moet luchtdreiging afweren.

Daartoe beschikt zij over opsporings- en volgradars, luchtdoelkanonnen en van de schouder af te vuren luchtdoelraketten.

Bovendien beschikt de artillerie over zogenaamde Remoted Piloted Vehicles (RPV's); kleine op afstand bestuurbare vliegtuigjes, die informatie doorseinen over het terrein en de aanwezige vijandige troepen. De artillerie is georganiseerd in afdelingen van ongeveer 400 man.

Genie

De genie zorgt er niet alleen voor dat de eigen troepen zich ongestoord kunnen verplaatsen, maar probeert, in voorkomend geval, ook de tegenstander te vertragen. Met dit doel kunnen de genisten onder meer hindernissen opwerpen of ruimen, bruggen vernietigen of herstellen en mijnenvelden leggen of ruimen.

Hiervoor worden allerlei soorten materieel, bouw- en graafmachines, bulldozers, hijskranen en springstoffen gebruikt. Verder kan de genie huizen en schuilonderkomens bouwen.

Bij crisisbeheersingsoperaties werkt de genie samen met civiele instanties om desgevraagd de infrastructuur, bruggen, wegen, scholen, riolering en waterleiding te herstellen. Een aparte groep vormen de *pantsergenisten* die hun werk vanuit pantservoertuigen en onder dekking van hun eigen boordwapens kunnen uitvoeren. De genie is georganiseerd in bataljons en zelfstandige compagnieën.

Verbindingsdienst

Voor de uitvoering van haar taken beschikt de verbindingdienst over telecommunicatie-apparatuur, zoals satelliet-, telefoon-, en faxverbindingen, telex en datacommunicatie. Om alle troepenbewegingen op de voet te kunnen volgen, is de verbindingdienst vrijwel geheel gemotoriseerd.

Dienst Bevoorrading en Transport

Dit dienstvak zorgt onder meer voor de bevoorrading van de troepen met levensmiddelen, kleding, munitie en brandstof. Tevens is de dienst verantwoordelijk voor het transport van mensen en materieel. Dit geldt zowel voor de verplaatsingen over de weg als door lucht, over water of het spoor. Ook verkeersleiding behoort tot het takenpakket van deze troepen.

Technische Dienst

De technische dienst zorgt ervoor dat het materieel van de KL in goede staat verkeert. Militair personeel dat zich bezig houdt met het onderhoud van materieel in werkplaatsen en garages op kazernes is ingedeeld bij deze dienst. Bij oefeningen zijn mobiele herstploegen aanwezig om reparaties ter plekke te verrichten.

Geneeskundige Dienst

De geneeskundige dienst is belast met de medische en verpleegkundige verzorging van alle militairen. Ook tandheelkundige verzorging, hygiëne en het onderhoud van geneeskundig materieel valt onder de verantwoordelijkheid van deze dienst.

Militair personeel werkzaam in de gezondheidszorg bij KL is ingedeeld bij dit onderdeel. De geneeskundige dienst verzorgt eveneens het transport van zieken en gewonden.

Militaire Administratie

De militaire administratie zorgt voor de financiële planning en administratieve verwerking van alles wat met personeel, materieel en financiën te maken heeft.

Militair Psychologische en Sociologische Dienst

De medewerkers van dit dienstvak doen gedragswetenschappelijk onderzoek. Die onderzoeken leiden tot adviezen over de organisatie, cultuur, personeelszorg en zaken op het gebied van selectie en opleiding. Ook zorgen zij voor de psychologische begeleiding en therapie van de individuele medewerkers van de KL.

BIJLAGE 2

ONTWIKKELINGEN IN HET ARBOVELD; DE ACTOREN EN KNELPUNTEN

In de laatste jaren is er bij de Nederlandse krijgsmacht sprake van een omschakelingsproces, waarbij voor wat betreft taken van het leger het accent meer is komen te liggen op vredes-taken. Nederland kreeg een vrijwilligers-krijgsmacht, waarbij er sprake was van reorganisa-tie, herstructurering en verkleining.

In de afronding van dit proces worden in de zogenaamde *Hoofdpijnennotitie* en de *Defen-sienota 2000* belangrijke politieke keuzes gemaakt, waarbij de koers voor de komende tien jaar wordt uitgezet.

Voor de KL zijn de volgende verander-doelstellingen bepaald:

- Vergroting van de parate capaciteit van de pantserinfanterie-, genie- en inlichtingenop-sporingseenheden en de elektronische oorlogsvoeringcompagnie.
- Vergroting, in samenhang met bovenstaande, van de logistieke capaciteit en uitbreiding in de divisiestaf.
- Toevoeging van een paraat verkenningseskadron aan alle drie brigades.
- De oprichting van een door Nederland en Duitsland geleide interservice "Cimicframe-workgroep".
- De opheffing van drie reserve tankbataljons en afstoting van 136 Leopard-2-tanks, 125 YPR rupsvoertuigen en ruim 400 wielvoertuigen.
- De reorganisatie van NATCO, hetgeen een verkleining met 800 functies inhoudt.
- De realisering van een gezamenlijke luchtverdedigingseenheid, met de Koninklijke Luchtmacht, gestationeerd op vliegbasis De Peel.

Naast de gewenste vergroting van de parate sterkte en de geplande afslanking op andere terreinen wordt in de Defensienota 2000 op personeelsgebied aandacht besteed aan:

- Verbetering van het voortzettingsvermogen.
- Zorg voor terugdringing van de werkdruk in combinatie met de uitzendfrequentie.
- Een beter gebruik van het reserve-personeel.

Voor vernieuwd personeelsbeleid worden in de komende jaren, defensiebreed, honderden miljoenen extra geïnvesteerd.

Om alle taken naar behoren te kunnen uitvoeren wordt van het personeel van alle krijgs-machtdelen verwacht dat zij beschikt over professionaliteit en flexibiliteit.

Mede gezien de hoge fysieke eisen die worden gesteld aan het personeelsbestand, leidt dit uitgangspunt ertoe dat de personeelsopbouw bij Defensie in de komende tien jaar aanzien-lijk dient te worden verjongd.

De uitgangspunten van vernieuwing en verjonging vereisen een toename van het aandeel BBT-ers, met als gevolg een andere verhouding tussen BOT-ers en BBT-ers.

In de beoogde structuur zal uiteindelijk 60 % van het militair personeel een aanstelling heb-ben voor bepaalde tijd. Vergeleken met het personeelsbestand aan het begin van 1999 moeten dan 10.000 BOT-ers zijn vervangen door BBT-ers.

In een organisatie die zich bewust bezig houdt met de uitoefening van geweld, lijkt aandacht en zorg voor goede arbeidsomstandigheden niet direct voor de hand te liggen.

Hoewel 'arbo' voor een enkeling nog een hinderlijk en soft gebeuren schijnt te zijn, haaks staand op het beroep van militair, is bij Defensie inmiddels onderkend dat adequaat arbobe-

leid een onmisbaar element vormt in het totale bedrijfsvoeringsproces. Hiervan getuigt de volgende uitspraak in de Defensienota 2000:

“Goede arbeidsomstandigheden zijn een belangrijk onderdeel van de verantwoordelijkheden van de werkgever jegens het personeel. Goede arbeidsomstandigheden leveren niet alleen een bijdrage aan de motivatie van het personeel en aan de arbeidsproductiviteit, maar kunnen ook ongevallen en incidenten helpen voorkomen. Juist gezien de specifieke eisen die aan de krijgsmacht en haar personeel worden gesteld, is Defensie gehouden een bijzonder inspanning te leveren om goede arbeidsomstandigheden te bevorderen.”

Ten behoeve van uitvoering van verplicht gesteld arbeidsomstandighedenbeleid (deskundige verkningscapaciteit en registratiesystemen) zal Defensie hierin 1 miljoen gulden per jaar investeren.

Hoewel de krijgsmacht sinds 1990 al met de Arbowet te maken heeft, is met de inwerking-treding van het Arbobesluit Defensie, de verplichte aandacht voor arbeidsomstandigheden in een stroomversnelling geraakt.

In 1991 is de Arbobevoegdheidsregeling Defensie van kracht geworden waarin is gesteld dat de uitvoering van de Arbowet zoveel mogelijk op het niveau van bataljon/zelfstandige compagnie dient plaats te vinden.

Hoewel de regeling in verband met onder andere veranderingen in de organisatiestructuur formeel is ingetrokken en er binnenkort een definitieve regeling verschijnt, geldt binnen de KL onveranderd de afspraak dat de verantwoordelijkheid van het werkgeverschap is neergelegd bij de commandant van een eenheid die overleg voert (of kan voeren) met een Medezeggenschapsorgaan.

Dit betekent dat iedere eenheid die over een Medezeggenschapscommissie (MC) beschikt, of kan beschikken, zelf verantwoordelijk is gesteld voor naleving van de Arbowet.

Tot december 1996 ondersteunde, op centraal niveau, de sectie Arbo (DPKL) de commandanten bij het invullen van hun wettelijke verplichtingen. Deze sectie zorgde voor voorlichting, organiseerde cursussen en functioneerde als motor achter de arbozorg bij de KL. Met de oprichting van arbodienst KL werden deze taken door deze dienst grotendeels overgenomen en werd de sectie Arbo opgeheven. Op centraal niveau is de *landelijk arbo-coördinator KL* werkzaam.

Inmiddels is een bureau Arbeidsomstandigheden KL opgericht.

Op bijna alle KL-organisatieniveaus zijn inmiddels arbo-coördinatoren aangesteld, waarbij deze taak doorgaans in een nevenfunctie wordt uitgeoefend. Ten behoeve van onderlinge afstemming is er op ressortniveau periodiek overleg tussen de betreffende arbo-coördinatoren en de landelijk arbo-coördinator KL.

Recentelijk is besloten tot uitbreiding met enkele formatieplaatsen voor de functie van full-time arbo-coördinator op brigade-niveau onder andere ter ondersteuning van de arbo-coördinatoren bij de werkgevers op het niveau van bataljons en compagnieën.

Met de komst van *Arbodienst KL*, beschikt de KL over de verplicht gestelde aansluiting bij een gecertificeerde arbodienst.

Deze dienst verleent zorg aan zowel militair als burgerpersoneel en ondersteuning aan de commandanten, bestaand uit het aanbieden van het verplichte arbo-basispakket, alsook werkplek- of organisatieonderzoek, metingen en lichamelijke keuringen en adviezen. Verspreid over het land zijn er acht zogenaamde arbocentra. In elk arbocentrum heeft Arbodienst KL alle benodigde specialismen vertegenwoordigd en heeft dit centrum voor alle eenheden een loketfunctie.

Ondanks bovenstaande ontwikkelingen, is gebleken dat er binnen de arbo-infrastructuur bij de KL nog sprake is van een aantal stagnaties en knelpunten.

In een stafstudie "arbozorg in de Landmacht" is onder meer geconstateerd dat er weliswaar op diverse niveaus bij de KL arbobeleid en -intentieverklaringen bestonden maar dat er weinig sprake zou zijn van samenhangend beleid, geïntegreerd in algemeen landelijk beleid.

Eveneens bleek het niet eenvoudig om invulling te geven aan de werkgeversverplichtingen van de commandanten. Door het grote aantal reorganisaties en 'fusies' was het soms onduidelijk wie nog wel en wie geen werkgever was.

Daar kwam nog bij dat op dat moment de medezeggenschapsstructuur, waaraan het arbo-werkgeverschap is gekoppeld, bij Defensie nog niet was uitgekristalliseerd, hetgeen op dit punt voor onduidelijkheden zorgde.

Binnen de KL is eind 1994 een start gemaakt met het over de volle breedte laten opstellen van RI&E's. De resultaten hiervan waren blijkens het rapport, zowel kwalitatief als kwantitatief, teleurstellend.

De oorzaken hiervoor waren gelegen in gebrek aan draagvlak, lage prioriteit, onvoldoende kennis en opleiding, lage verwachtingen ten aanzien van meerwaarde en onvoldoende mogelijkheid voor begeleiding en ondersteuning.

In die gevallen dat een eenheid wel een RI&E bezat en er een plan van aanpak werd opgesteld, bleek het vaak moeilijk de maatregelen te realiseren. Voor met name infrastructurele voorzieningen is de eenheid afhankelijk van bijvoorbeeld het betreffende garnizoen en ontstaan dikwijls vertragingen omdat niet is voorzien in budgetten en financiële tekorten.

De functie van arbo-coördinator die, op enkele uitzonderingen na, in deeltijd wordt uitgeoefend, wordt als steeds meer belastend ervaren door de toename van wettelijke eisen en de veelvoud van taken. Eveneens zou er sprake zijn van te weinig gerichte scholing.

Naar aanleiding van enkele arbo-gerelateerde incidenten bij de KL en de knelpunten zoals die in de verschenen stafstudie "arbozorg in de Landmacht" zijn geconstateerd, is er in 1999 een landelijk plan van aanpak ontwikkeld in het kader van *target BLS 1999 inzake arbeidsomstandigheden*. Dit plan behelst een aanpak dat via een twee-sporen-traject tot een inhaal-slag en het wegnemen van de knelpunten moet leiden:

a) op korte termijn

Doel is dat op 31 december 1999 het percentage (door de wet daartoe aangewezen) commandanten dat nog niet is gestart met het opstellen van een RI&E wordt verlaagd naar 0% (was op dat moment 35%) en het percentage dat beschikt over een afgeronde RI&E wordt verhoogd naar 50% (was op dat moment 15%). Het betreft hier 140 eenheden, die over een medezeggenschapsorgaan kunnen beschikken.

b) op lange termijn

In 1999 worden de volgende elementen van een arbozorgsysteem gerealiseerd:

- Vastleggen van taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en middelen.
- Vastleggen van arbo-taakstellingen in de planning & controlcyclus.
- Blijvend borgen van de RI&E-cyclus.

Om beide doelstellingen te realiseren is een full-time projectleider, een secretaris en een medewerker van Arbodienst KL (voor 50%) aangesteld en ter implementatie van het geheel f 1.045.000,- uitgetrokken.

Inmiddels is gebleken dat er op diverse punten een flinke inhaalslag is gemaakt, maar dat de doelstellingen onder a) niet geheel zijn gehaald. Op 31 december 1999 was 20% van de betreffende commandanten nog niet begonnen met het opstellen van een RI&E. Hierbij moet in acht worden genomen dat 10% hiervan direct betrokken was bij een uitzending, c.q. reorganisatie.

De doelstelling ten aanzien van het aantal afgeronde RI&E's is wel gerealiseerd.

Op 31 december 1999 had 55% van de betreffende commandanten een afgeronde RI&E. Volgens een inschatting liggen beide percentages in juni 2000 op respectievelijk 10 en 80%.

Gebleken is dat Arbodienst KL door de toenemende vraag naar diensten niet in alle gevallen meer (tijdig) aan de vraag kan voldoen. Eveneens wordt door commandanten regelmatig een beroep gedaan op Arbodienst KL om werkgeverstaken over te nemen als een eenheid zelf onvoldoende mogelijkheden tot zelfwerkzaamheid heeft, hetgeen uiteraard niet de bedoeling is.

In het inmiddels opgerichte "College van Arbeidsomstandigheden KL/KMAR" nemen de Directeur Personeel en Organisatie KL, de Directeur Beleidsvoorbereiding en Beheer KMAR, Hoofd Gezondheidsdienst KL en de landelijke arbo-coördinatoren van de KL en de KMAR zitting. Dit college houdt toezicht op de kwaliteit van de dienstverlening en het vaststellen van het dienstenpakket van de Arbodienst KL.

Ter ondersteuning en aanvulling op de diensten van Arbodienst KL, is daartoe voor bepaalde situaties externe capaciteit ingehuurd.

Medezeggenschap

De in de meeste overheidssectoren geldende Wet op de Ondernemingsraden is niet van toepassing bij Defensie.

Toen de WOR ook voor de overheid van kracht werd, heeft Defensie een uitzonderingspositie bedongen, die nodig werd geacht op grond van:

- De taakstelling van de krijgsmacht. De krijgsmacht dient onder alle omstandigheden onvoorwaardelijk ter beschikking te zijn. De medezeggenschap zoals die in de WOR is vastgelegd, staat daarmee soms op gespannen voet.
- De samenwerking in internationaal verband. Het is niet mogelijk om buitenlandse werkgevers (zoals de NAVO) te verplichten Nederlandse medezeggenschapsregels uit te voeren.
- De organisatiestructuur van de krijgsmacht. Defensie kent een sterk hiërarchisch karakter. Medezeggenschap in de zin van de WOR past daar niet in alle gevallen in.

Bij besluit van 17 juli 1999 is het *Besluit Medezeggenschap Defensie* in werking getreden. Dit besluit kent een aantal belangrijke verschillen met de oude regelingen.

De meest in het oog springende is de integratie van de medezeggenschap voor burger- en militair personeel.

In principe wordt er bij de medezeggenschap geen onderscheid meer gemaakt tussen burgerpersoneel en militairen. Zij zitten dus samen in één medezeggenschapscommissie (MC).

De MC krijgt adviesrecht over voorgenomen maatregelen met betrekking tot:

- De wijze waarop arbeids- en dienstvoorwaarden bij de eenheid worden toegepast.
- De wijze waarop het personeelsbeleid bij de eenheid wordt toegepast.
- Aangelegenheden op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn i.v.m. arbeid bij de eenheid.
- Aangelegenheden met betrekking tot woon- en leefklimaat bij de eenheid.
- De technische en economische dienstuitvoering bij de eenheid.

Een maatregel mag niet worden uitgevoerd zonder dat de MC en het hoofd van de eenheid tot overeenstemming zijn gekomen. Ook maatregelen die het hoofd van de eenheid van bovenaf krijgt opgelegd, zijn nu onderwerp van overleg!

Het Besluit Medezeggenschap Defensie kent 3 soorten MC's:

- De gewone MC; het hart van de medezeggenschap, ingesteld bij onderdelen op bataljonsniveau, een vliegbasis, een schip etc.
- De GMC (gemeenschappelijke medezeggenschapscommissie). Deze commissie kan worden ingesteld bij een eenheid op een hiërarchisch hoger niveau in de organisatie en behandelt alleen aangelegenheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor de meerderheid van de eenheden waarvoor zij is ingesteld.
- De buitengewone gemeenschappelijke medezeggenschapscommissie (BGMC). Deze kan onder andere worden ingesteld voor overleg omtrent reorganisaties waarbij meer eenheden zijn betrokken.

De in de arbowetgeving bepaalde bevoegdheden en rechten voor ondernemingsraden zijn, conform artikel 1.6 van het Arbobesluit, eveneens van toepassing op MC's bij Defensie. Echter de wettekst van het Arbobesluit is nog niet aangepast aan de inwerkingtreding van het Besluit Medezeggenschap Defensie, waardoor in de tekst nog gesproken wordt van aparte medezeggenschapsorganen voor burgers en militairen.

BIJLAGE 3 LIJST MET AFKORTINGEN

In deze lijst zijn de meeste afkortingen en verklaringen opgenomen die in het eindverslag voorkomen.

KL	Koninklijke Landmacht
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
BHV	Bedrijfshulpverlening
RI&E	Risico-inventarisatie en -evaluatie
RSI	Repetitive Strain Injury
NATCO	Nationaal Commando
COCKL	Commando Opleidingen Koninklijke Landmacht
AFMP	Algemene Federatie Militair Personeel
ACOM	Algemeen Christelijke Organisatie voor Militairen
VBM/NOV	Vereniging Belanghebbenden Militairen / Nederlandse Officiersvereniging (Vakbond voor Defensiepersoneel)
CFO	Christelijke Federatie Overheidspersoneel
MC	Medezeggenschapscommissie
GMC	Gemeenschappelijke medezeggenschapscommissie
BGMC	Buitengewone gemeenschappelijke medezeggenschapscommissie
DGW&T	Dienst Gebouwen Werken en Terreinen
AVIB	Algemene Veiligheidsinformatiebladen
VROB	Vergoeding Regeling Overwerk en Beschikbaarheid
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie
CDPO	Centrale Dienst Personeel en Organisatie
BBT	Beroepsmilitair Bepaalde Tijd
BOT	Beroepsmilitair Onbepaalde Tijd
WOR	Wet op de Ondernemingsraden
DPKL	Directie Personeel Koninklijke Landmacht
P & O	Personeel en Organisatie
(P)AGO	(Periodiek) Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek
PBM	Persoonlijke Beschermingsmiddelen
BLS	Bevelhebber der Landstrijdkrachten

BIJLAGE 4**CIJFERMATIGE ONDERBOUWING VAN RESULTATEN EN OVERTREDINGEN**

In de onderstaande lijst zijn alle geconstateerde overtredingen vermeld met daarbij aangegeven op grond van welk artikel van de wet of besluit de overtredingen is gebaseerd.

artikel	omschrijving	sub-aantal	totaal aantal
	werk- en rusttijden		8
art. 4:3, ATW	registratie werk- en rusttijden	4	
art. 4:1, ATW	ontbreken arbeids- en rusttijden in RI&E	1	
art. 5:7, ATW	maximum arbeidstijden structureel	1	
art. 5:5, ATW	minimale rusttijd voor en na een dienst	1	
art. 5.10, ATW	voldoende pauze	1	
	Bedrijfs hulpverlening (BHV)		5
art. 2.17, sub g, Arbobesluit	Bij de organisatie van BHV rekening houden met samenwerking met andere arbeidsorganisaties	1	
art. 2.18, lid 1 Arbobesluit	De organisatie van de BHV is zodanig dat taken adequaat kunnen worden uitgevoerd	1	
art. 2.18, lid 3 Arbobesluit	BHV-ers moeten altijd bereikbaar en beschikbaar zijn om hun taak te vervullen	2	
art. 2.18, lid 4 Arbobesluit	Bij een gezamenlijke BHV-organisatie moeten de afspraken schriftelijk worden vastgelegd	1	
	Inrichting arbeidsplaatsen totaal algemeen		4
art. 3.2, lid 1 Arbobesluit	Veilige en ordelijke inrichting van de arbeidsplaats	2	
art. 3.3, lid 2 Arbobesluit	Arbeidsplaats is zodanig ingericht dat er geen gevaar is voor instorting, verschuiven, omvallen of kantelen	1	
art. 3.4, lid 1 Arbobesluit	Waarborg voor veilig gebruik van elektrische installaties door ontwerp, inrichting, aanleg, onderhoud en kenmerken	1	
	vluchtwegen nooduitgangen brandbestrijding		15
art. 3.6, lid 1 Arbobesluit	Maatregelen vluchtmogelijkheden	1	
art. 3.6, lid 2 Arbobesluit	Aantal, plaats en afmetingen vluchtwegen en nooduitgangen zijn afgestemd op het maximaal aantal aanwezige personen	1	
art. 3.7, lid 1 Arbobesluit	Vluchtwegen en nooduitgangen zijn vrij van obstakels	3	
art. 3.7, lid 2 Arbobesluit	Nooduitgangen kunnen altijd worden geopend	1	
art. 3.7, lid 5 Arbobesluit	Indien nodig dient er noodverlichting bij vluchtwegen en nooduitgangen aangebracht te zijn	2	
art. 3.7, lid 6 Arbobesluit	Vluchtwegen en nooduitgangen zijn doelmatig gemarkeerd door signalen	5	
art. 3.8, lid 1 Arbobesluit	Op arbeidsplaatsen zijn voldoende passende brandbestrijdingsmiddelen aanwezig	2	
	valgevaar en bewegende en vallende voorwerpen		6
art. 3.16, lid 1	Bij valgevaar dienen veilige voorzieningen (steiger, stelling,	4	

Arbobesluit	bordes, leuning) aangebracht te zijn		
art. 3.17 Arbobesluit	Voorkomen van gevaar getroffen te worden door bewegende voorwerpen, vrijkomende producten, gassen en vloeistoffen	2	
	<i>oppervlakte afmetingen</i>		1
art. 3.19, lid 2 Arbobesluit	De afmetingen van de arbeidsplaats biedt voldoende bewegingsruimte	1	
	<i>overblijfruimte, kleedruimte, toiletten en wasgelegenheid</i>		6
art. 3.20, lid 1 Arbobesluit	Beschikbaarheid van een adequaat uitgeruste ruimte waar werknemers hun pauze kunnen doorbrengen	1	
art. 3.22, lid 2 Arbobesluit	Adequate kleedruimte voor werknemers die speciale werkkleding dragen (inrichting, naar sekse gescheiden)	2	
art. 3.24, lid 3 Arbobesluit	Toiletten en urinoirs zijn doelmatig ingericht en bevinden zich in de nabijheid van de werkruimten	2	
art. 3.24, lid 4 Arbobesluit	Bij aanwezigheid van meer dan 10 werknemers zijn de toiletten naar sekse gescheiden	1	
	<i>Gevaarlijke stoffen / biologische agentia algemeen</i>		2
art. 4.1 Arbobesluit	Bij de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen op de arbeidsplaats wordt zorgvuldigheid, ordelijkheid, zindelijkheid in acht genomen	1	
art. 4.2, lid 2 Arbobesluit	Vaststellen aan welke stoffen werknemers kunnen worden blootgesteld, wat de gevaren zijn, hoe en wanneer de blootstelling kan plaatsvinden	1	
	<i>verpakken en etikettering gevaarlijke stoffen</i>		2
art. 4.3, lid 2 Arbobesluit	Etikettering op de verpakking van gevaarlijke stoffen	1	
art. 4.3, lid 3 Arbobesluit	Aanbrengen van de naam, aanduiding van gevaar op de verpakking van gevaarlijke stoffen	1	
	<i>ongewilde gebeurtenissen gevaarlijke stoffen</i>		9
art. 4.4, lid 1 Arbobesluit	Voorzieningen treffen om ongewilde gebeurtenissen met gevaarlijke stoffen te voorkomen	3	
art. 4.4, lid 4 Arbobesluit	Voorzieningen treffen dat bij een ongewilde gebeurtenis de gevolgen daarvan zoveel mogelijk worden voorkomen	2	
art. 4.4, lid 5 Arbobesluit	Beperken van de hoeveelheid gevaarlijke stoffen tot strikt noodzakelijk voor de bedrijfsvoering	1	
art. 4.9, lid 1 Arbobesluit	Doeltreffende maatregelen nemen om te voorkomen dat werknemers bij hun arbeid kunnen worden blootgesteld aan stoffen die gevaar of hinder veroorzaken	1	
art. 4.9, lid 2 Arbobesluit	Technische of organisatorische maatregelen nemen zoals bronmaatregelen	1	
art. 4.9, lid 3 Arbobesluit	Als voorkomen van blootstelling niet mogelijk is dan in ieder geval adequate afzuiging c.q ventilatie	1	
	<i>asbest</i>		1
art. 4.45, lid 2 Arbobesluit	Stofvrij houden van gebouwen, installaties en uitrustingen die dienen voor de verwerking of bewerking van asbest	1	
	<i>hygiënische beschermingsmaatregelen</i>		1
art. 4.89, lid 3 Arbobesluit	Beschikbaar zijn van sanitaire voorzieningen zoals douches, oogdouches, huidantiseptica bij blootstelling aan biologische agentia	1	

	<i>Fysieke belasting algemeen</i>		4
art. 5.2 Arbobesluit	Organisatie van de arbeid dat fysieke belasting geen gevaar oplevert voor de veiligheid en gezondheid van de werknemers	2	
art. 5.3, lid 2 Arbobesluit	In het kader van de RI&E beoordelen van de aspecten voor veiligheid en gezondheid met betrekking tot fysieke belasting	2	
	<i>zitten, staan, duwen en trekken</i>		1
art. 5.4, lid 1 Arbobesluit	Doelmatige zitgelegenheid ter beschikking stellen	1	
	<i>beeldschermwerk</i>		5
art. 5.9, lid 1 Arbobesluit	In de RI&E aandacht besteden aan de gevaren voor het gezichtsvermogen en de fysieke en psychische belasting bij beeldschermwerk	1	
art. 5.9, lid 2 Arbobesluit	Doeltreffende maatregelen om de gevaren voor gezichtsvermogen bij beeldschermwerk te voorkomen	1	
art. 5.1 Arboregeling	Apparatuur en meubilair bij beeldschermwerk voldoen aan de ergonomische eisen	3	
	<i>Klimaat</i>		3
art. 6.1, lid 2 Arbobesluit	Het klimaat op de arbeidsplaats is zo behaaglijk en gelijkmatig als redelijkerwijs mogelijk	3	
	<i>Daglicht en verlichting</i>		2
art. 6.4, lid 1 Arbobesluit	Voldoende toetreding van daglicht daar waar langer dan twee uur plaatsgebonden arbeid wordt verricht	2	
	<i>Geluid</i>		4
art. 6.7, lid 1 Arbobesluit	In het kader van de RI&E beoordelen en meten van het geluidsniveau op de arbeidsplaats ter beoordeling van de blootstelling van de werknemers	2	
art. 6.8, lid 7 Arbobesluit	Beschikbaar stellen van pbm-en bij een blootstelling aan geluidsniveaus boven de 80 dB(A)	1	
art. 6.8, lid 11 Arbobesluit	Afbakenen en markeren van arbeidsplaatsen waar het geluidsniveau meer dan 85 dB(A) bedraagt	1	
	<i>Arbeidsmiddelen algemeen</i>		3
art. 7.4, lid 1 Arbobesluit	een arbeidsmiddel bestaat uit deugdelijk materiaal	1	
art. 7.5, lid 4 Arbobesluit	Het onderhoudsboek bij een arbeidsmiddel wordt goed bijgehouden	1	
art. 4, Besluit Machines	Machines zijn ontworpen en vervaardigd voor een veilig gebruik	1	
	<i>beveiliging arbeidsmiddel</i>		1
art. 7.7, lid 1 Arbobesluit	Schermen en beveiligingsinrichtingen aanbrengen ter voorkoming van het gevaar van bewegende delen	1	
	<i>mobiele arbeidsmiddelen</i>		3
art. 7.19, lid 11 Arbobesluit	Het kraanboek is op de arbeidsplaats aanwezig	1	
art. 7.20, lid 2 Arbobesluit	Goed leesbare aanduiding van de werklast op hijs- hefge-reedschap	1	
art. 7.33, lid 2 Arbobesluit	Ladders en trappen zijn stabiel opgesteld en zonodig vastgezet	1	

	persoonlijke beschermingsmiddelen		1
art. 31, Kern-energiewet	Beschikbaarheid en gebruik speciale geschikte werkkleding bij straling (KEW)	1	
	beleid arbeidsomstandigheden		3
art. 4, lid 1 Arbowet	De werkgever voert binnen het arbobeleid een ziekteverzuimbeleid	1	
art. 4, lid 2 Arbowet	De werkgever voert binnen het arbobeleid een beleid ten aanzien van seksuele intimidatie	2	
	RI&E		11
art. 5, lid 1 Arbowet	Er is een schriftelijke RI&E aanwezig	6	
art. 5, lid 2 Arbowet	De RI&E bevat een lijst van arbeidsongevallen	2	
art. 5, lid 4 Arbowet	De RI&E wordt aangepast zo dikwijls als dat noodzakelijk is	3	
	plan van aanpak		6
art. 5, lid 3 Arbowet	Een plan van aanpak maakt deel uit van de RI&E	4	
art. 5, lid 3 Arbowet	In het plan van aanpak worden termijnen aangegeven waarbinnen de maatregelen zullen worden genomen	2	
	Voorlichting en onderricht		4
art. 8, lid 1 Arbowet	De werkgever zorgt ervoor dat werknemers doeltreffend worden ingelicht over het werk en de gevaren	2	
art. 8, lid 4	De werkgever zorgt voor toezicht op de naleving van instructies en voorschriften en het gebruik van pbm-en	2	
	Veiligheid derden		1
art. 11, Arbowet	De werkgever neemt maatregelen ter voorkoming van gevaar voor derden	1	
	TOTAAL	112	112

Aantal bezochte onderdelen en aantallen interventies

In totaal zijn er 19 onderdelen bezocht.

Op de peildatum (1 juli 2001) zijn er 51 interventies geweest. Een interventie is een bezoek dat is ingevoerd in het geautomatiseerde registratiesysteem van de Arbeidsinspectie. Dit betekent dat op de peildatum er gemiddeld 2,7 bezoeken aan de onderdelen zijn geweest.

Gehanteerde handhavingsinstrumenten

De inspecteur heeft bij een inspectie de beschikking over een aantal wettelijk vastgestelde instrumenten om de handhaving van de overtredingen vast te leggen. In dit project is alleen gebruik gemaakt van de waarschuwing. Daarbij is voor de overtredingen van de Arbowet het instrument "waarschuwing arbo" gebruikt en voor de overtredingen van de Arbeidstijdenwet het instrument "waarschuwing 1° fase".

In de tabel staan de aantallen waarschuwingen.

Gehanteerde handhavingsinstrumenten	aantal
PER ZAAK	
Waarschuwing arbo	19
waarschuwing 1e fase	2

In een waarschuwing kunnen meerdere overtredingen worden genoemd. In de onderstaande tabel staan de totalen van de overtredingen die in de waarschuwingen zijn neergelegd.

Gehanteerde handhavingsinstrumenten	
PER INTERVENTIE	aantal
Waarschuwing arbo	108
waarschuwing 1e fase	4

Dit betekent dat in een waarschuwing gemiddeld 5,8 overtredingen opgenomen zijn.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Volkel
t.a.v. de Commandant Vliegbasis
Postbus 10150
5408 ZW VOLKEL

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief

Ons kenmerk

Doorkiesnummer

011212/DIJK/A453/5/09 (050)522

Onderwerp

Datum

Contactpersoon

Afhandeling controlebezoek

7 januari 2002

de heer

Geachte heer,

Op woensdag 12 december 2001 hebben de heer _____ en de heer _____, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een controlebezoek uitgevoerd op de Vliegbasis Volkel.

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving, zoals omschreven in mijn brief van 9 mei 2001, kenmerk 010328/DIJK/A453/5/02, in voldoende mate waren opgeheven.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan uw medezeggenschapscommissie.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Arbeidsinspectie

regio Noord

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Gilze Rijen
t.a.v. de Commandant Vliegbasis
Postbus 49
5120 AA RIJEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 011203/DIJK/A453/3/09	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Afhandeling controlebezoek	Datum 7 januari 2002	Contactpersoon de heer

Geachte heer,

Op maandag 3 december 2001 hebben de heer _____ en de heer _____, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een controlebezoek uitgevoerd op de vliegbasis te Gilze Rijen.

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving, zoals omschreven in mijn brief van 19 maart 2001, kenmerk 010214/DIJK/A453/3/02, in voldoende mate waren opgeheven.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan de medezeggenschapscommissie.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Arbeidsinspectie

regio Noord

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Leeuwarden
t.a.v. de Commandant Vliegbasis
Keegsdijk 7
8919 AK LEEUWARDEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 020108/DIJK/A453/6/10	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Afhandeling controlebezoek	Datum 14 januari 2002	Contactpersoon de heer

Geachte heer,

Op dinsdag 8 januari 2002 hebben de heren _____ en _____, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, en de heer _____, Landelijk Projectsecretaris, een controlebezoek uitgevoerd op de Vliegbasis Leeuwarden.

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving, zoals omschreven in mijn brief van 8 juni 2001, kenmerk 010403/DIJK/A453/6/02, in voldoende mate waren opgeheven.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan uw medezeggenschapscommissie.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Twenthe
t.a.v. de Commandant Vliegbasis
Postbus 5013
7500 GA ENSCHEDE

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 020118/DIJK/A453/2/09	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Afhandeling controlebezoek	Datum 31 januari 2002	Contactpersoon de heer

Geachte heer,

Op vrijdag 18 januari 2002 hebben de heer _____ en de heer _____, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een controlebezoek uitgevoerd op de Vliegbasis Twenthe.

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving, zoals omschreven in mijn brief van 28 februari 2001, kenmerk 010207/DIJK/A453/2/02, in voldoende mate waren opgeheven.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan uw medezeggenschapscommissie.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Aan de Koninklijke Luchtmacht, Vliegbasis Eindhoven
t.a.v. de Commandant Vliegbasis
Postbus 90102
5600 RA EINDHOVEN

Postbus 30016
9700 RM Groningen
Engelse Kamp 4
Telefoon 050-5225880
Telefax 050-5267202

Uw brief	Ons kenmerk 020124/DJK/A453/1/11	Doorkiesnummer (050)522
Onderwerp Afhandeling controlebezoek	Datum 31 januari 2002	Contactpersoon de heer

Geachte heer,

Op donderdag 24 januari 2002 hebben de heer _____ en de heer _____, beiden inspecteur bij de Arbeidsinspectie, een controlebezoek uitgevoerd op de Vliegbasis Eindhoven.

Tijdens deze controle is geconstateerd dat de overtredingen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving, zoals omschreven in mijn brief van 15 februari 2001, kenmerk 010125/DJK/A453/1/02, in voldoende mate waren opgeheven.

Op uw verzoek bevestig ik hierbij hetgeen er tijdens de herontrole is gesteld ten aanzien van het door u gevoerde rookbeleid.

Indien de werkgever - in samenspraak met de MC - het beleid ten aanzien van roken op de werkplek heeft vastgesteld en hieromtrent de nodige afspraken zijn gemaakt, waarbij de niet-roker zoveel mogelijk bescherming geniet en de kantinefaciliteiten zodanig zijn dat een rookvrije schaftgelegenheid is gegarandeerd, wordt er voldaan aan de huidige eisen van de Arbeidsomstandighedenwetgeving.

Een afschrift van deze brief is verzonden aan uw medezeggenschapscommissie.

Indien u schriftelijk wenst te reageren, wordt u verzocht het kenmerk en de datum van deze brief te vermelden. U kunt zich ook telefonisch in verbinding stellen met de in de aanhef vermelde contactpersoon.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
namens deze,
De Hoofdinspecteur van de Arbeidsinspectie, regio Noord,

mr.

Arbeidsinspectie

Startnotitie : Project "Werkplaatsen defensie" (A832)

t.b.v. Bijeenkomst Brainstorming op 14 maart 2007 te Den Haag.

Aanleiding

Binnen Dienstverlening (voorheen Publieke dienstverlening) hebben instellingen en organisaties vaak werkplaatsen. Meestal vallen die buiten de reguliere projecten. De risico's die in werkplaatsen bestaan zijn onveilige machines, arbeidsmiddelen, geluid, fysieke belasting en gevaarlijke stoffen. In het arboconvenant bij defensie is met name in fysieke belasting geïnvesteerd, waarbij aandacht is besteed aan het toepassen van mechanische hulpmiddelen en betere materialen met als doel de verlichting van de werkzaamheden. Voor op- en neerlaten van brugonderdelen gaat de landmacht een mechanisch systeem aanschaffen. De einddatum van het convenant was april 2005.

Enigszins vergelijkbare projecten zijn uitgevoerd bij garagebedrijven en werkplaatsen in het beroepsgoederenvervoer: Het beeld bij het project garages was dat meer aandacht nodig is voor veiligheidsmaatregelen bij gebruik van een arbeidsmiddel, waarbij te denken valt aan hefbruggen, acetyleenapparaatuur en balanceerapparaten. Ook de afscherming van bewegende delen leverden overtredingen op. Verder kan het keuren, beproeven en onderhouden beter.

In de werkplaatsen bij het goederenvervoer liggen de voornaamste risico's op het vlak van de veiligheid van de arbeidsmiddelen, (hefbruggen, smeerkuilen, machines), bandenkooi, afzuiging, gebruik arbeidsmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Vanuit verschillende vakgroepen is er behoefte om verkenningen uit te voeren om de risico's beter in beeld te krijgen. Ook gevaarlijke stoffen zou als onderwerp in deze verkenningen meegenomen moeten worden. Vanuit Vrom Inspectie zijn er signalen afgegeven over knelpunten op het gebied van gevaarlijke stoffen (Vrom Inspectie is vergunningverlener in het kader van de Wet Milieubeheer). Met name bij het galvaniseren waren er knelpunten geconstateerd.

Afbakening project

Het project richt zich op de werknemers in de werkplaatsen van de verschillende defensieonderdelen.

Doelstelling/beoogde effecten

Door middel van het inspectieproject wordt getoetst of de naar aanleiding van vorige projecten gemaakte afspraken over structurele verbeteringen zijn nagekomen en het arboconvenant voldoende op de werkvloer is geland.

Bedrijfstakingen / doelgroep

De doelgroep bevindt zich binnen de onderdelen van Defensie.

Te inspecteren onderwerpen

Algemene veiligheid, machineveiligheid, fysieke belasting, geluid en gevaarlijke stoffen (zie ook modules A739, werkplaatsen beroepsgoederenvervoer en eigen vervoer).

Handhaving / signalering

Voor het gehele project : Handhaving.

Arboconvenant

In februari 2006 is er een rapport "Eindevaluatie Arboconvenant fysieke belasting Defensie" verschenen. Dit rapport is opgesteld door KPMG.

Dit arboconvenant is in april 2002 in werking getreden met als doelstelling het verbreden en verspreiden van kennis van fysieke belasting (erkennen), het krijgen van inzicht in de fysieke belasting bij Defensie (herkennen), de beheersing van dit arbeidsrisico en uiteindelijk het realiseren van een afname van de fysieke belasting voor het personeel door het treffen van verscheidene maatregelen (terugdringen).

De risico's op fysieke belasting worden binnen Defensie geïnventariseerd via de verdiepende RI&E. Verder wordt dit onderdeel meegenomen in functionerings- en beoordelingsgesprekken.

Tijdens de convenantsperiode zijn maatregelen genomen die mogelijk ook in de toekomst leiden tot voldoende aandacht voor fysieke belasting. Voorbeelden zijn de invoering van de defensiebrede verdiepende RI&E, het opnemen van het onderwerp fysieke belasting in jaar- en bedrijfsplannen en de aanstelling van een docent Militaire Gezondheidszorg. Er zijn echter nauwelijks afspraken gemaakt over vervolgvacatures op het arboconvenant. Het risico is dat de aandacht wegebt, door het wegvallen van een projectorganisatie op dit onderwerp en het (op termijn) wegvallen van geormerkte middelen om knelpunten op te lossen. Bij de KL, de KLu en de KMar zijn na 2005 nog specifieke financiële middelen gereserveerd voor het terugdringen van fysieke belasting. Bij de KM wordt fysieke belasting aangepakt via de reguliere aanvragen.

Het arboconvenant heeft een groot aantal zichtbare best practices opgeleverd die de fysieke belasting binnen de krijgsmachtdelen zullen terugdringen. De best practices hebben alle betrekking op aanpassingen in materieel. Defensiebreed wordt de invoering van de verdiepende RI&E en de ontwikkeling van een defensiebrede arbo-site als best practice beschouwd.

In dit rapport wordt de aanbeveling gedaan om ook in de toekomst zicht te houden op de aandacht voor fysieke belasting binnen Defensie. Kortom, voldoende redenen om de 'fysieke belasting' als inspectieonderwerp op te nemen.

Eerdere inspecties

In eerdere inspecties (niet specifiek gericht op werkplaatsen) bij de Koninklijke Landmacht, Luchtmacht en Marine (2001) zijn de volgende algemene conclusies getrokken:

Marine (A 547)

Algemeen concluderend kan worden gesteld dat de KM landelijk beschikt over een redelijk tot goed werkend arbozorgsysteem, waarbij enkele organisatorische knelpunten zijn geconstateerd. Deze knelpunten zijn terug te voeren tot twee hoofdoorzaken, budgeteringsproblemen en afhankelijkheid van "sleutelfiguren".

Landmacht (A 449)

Algemeen concluderend kan worden gesteld dat er met name op beleidsniveaus zeer veel inspanningen worden verricht om de uitgebreide, steeds veranderende en complexe KL-organisatie naar een hoger arbo-niveau te tillen.

Dat dit geen sinecure is, bewijzen de beschreven obstakels en de daaruit voortvloeiende lacunes, die uit het inspectieproject naar voren zijn gekomen.

Toch is de goede weg ingeslagen en is er inmiddels veel terrein gewonnen, zodat de verwachting kan worden uitgesproken dat de Koninklijke Landmacht, naar haar aard, ook in de komende tijd de slag zal winnen als het gaat om - blijvend - te voldoen aan de wetgeving op het gebied van de arbeidsomstandigheden.

Luchtmacht (A 453)

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat in de arbobeleidscyclus van de bezochte vliegbases, ten opzichte van de andere componenten, de aspecten "*werken*" en "*waken*" in mindere mate zijn uitgekristalliseerd.

Verder kan worden gesteld dat er in de afgelopen jaren zeer veel menskracht is ingezet en inspanningen zijn gepleegd om de dynamische en complexe KLu-organisatie naar een voldoende hoog arbo-niveau te brengen.

De uit het inspectieproject naar voren gekomen knelpunten, lacunes en wettelijke overtredingen, tonen aan dat het bereiken van dat doel geen sinecure is.

Echter gezien het feit dat met name het "*willen*" in de KLu-arbobeleidscyclus sterk is ontwikkeld, lijkt de verwachting gerechtvaardigd dat het in de nabije toekomst halen van de benodigde "*targets*" geen "*slag in de lucht*" zal hoeven te zijn.

Capaciteit in uren en zaken / deelnemende teams

Teams	Uren	Zaken
Allen	1200	200
Totaal		

Zaaktijd	6 uur
Aantal inspecteurs	Moeten nog worden opgegeven (alleen Roermond is bekend)
Looptijd project	September 2007 tot en met December 2007

Planning

Uitvoeren verkenning	Nog nader te bepalen. Optie is om dit gezamenlijk te doen met VROM-inspectie, die continu defensie inspecteert op het gebruik van (milieu)vergunningen. Een eerste gezamenlijke inspectie vond plaats rondom het impregneren van kleding met permithrine bij de Landmacht. Daar bleek het een en ander loos te zijn (zie bijgevoegde mail van _____)
Brainstorm met inspecteurs en specialisten	Op 14 maart 2007
Bespreking in STO	
Projectvoorstel bespreking in MT Dienstverl.	
Overleg met andere inspectiediensten	
Projectplan naar toetsgroep	
Start / overlegdag	

Vorbereiding

Specialisten	
MBI	
Beleid / Convenantenonderhandelaar	(ARBO/PAC)
Coörd. Teamleider	
TPL'en	(Groningen),
(Rotterdam doet niet mee)	(Arnhem), (Utrecht), (Amsterdam) en (Roermond)
TPS'en	Nog nader in te vullen
LPL	
LPS	

Deelnemers aan dit project

- LPL DV voor dit project);
- (Manager Strategie DV);
- (Coörd. teamleider);
- TPL Amsterdam);
- (TPL Roermond);
- (TPL Arnhem);
- (TPL Utrecht);
- (TPL Groningen);
- (Specialist EC-AB);
- (Specialist EC-AH);

- (Specialist EC-AV);
- (Specialist EC-CV);
- (MBI);
- (ARBO/PAC);
- (LPS DV voor dit project).

TPL / TPS en Inspecteurs Rotterdam doen niet mee.

Er zijn al contacten gelegd met externen. Zij doen nog niet mee in de brainstorming.

- (VROM-inspectie, Eindhoven);
- (Defensie, Hoofddirectie Personeel, Den Haag).

, 6 maart 2007.

Arbeidsinspectie

Verslag bijeenkomst brainstorming "Werkplaatsen Defensie (A 832)" op woensdag 14 maart 2007 van 10.00-12.30 uur in het CentreCourt te Den Haag (zaal 1.Z01).

Aanwezig :

	(LPL / voorzitter),	(Procesvolger),	(TPL
Roermond),	(TPL Amsterdam),	(TPL Groningen),	(EC/AB),
(TPL Arnhem),	(TPL Utrecht),	(EC/AH),	(EC/AB),
(EC/CV),	(EC/AV),	(ARBO/PAC) en	
(LPS / notulen).			

Afwezig :

(MBI).

1. Opening :

De voorzitter () opent deze eerste brainstorming m.b.t. het project "Werkplaatsen Defensie" en heet iedereen van harte welkom. Er volgt een kort voorstelronde.

2. Mededelingen :

- Noodzakelijk is dat deze bijeenkomst, bij uitzondering, in Den Haag moet plaatsvinden. Uitgangspunt is dat voortaan alle volgende bijeenkomsten zullen plaatsvinden te Utrecht, en zonodig zal er worden uitgeweken naar Arnhem.
- De startnotitie zal aan de hand van de inbreng in deze vergadering verder worden aangepast.
- De bedoeling is om eerst in april/mei a.s. verkenningen te laten plaatsvinden. Officiële looptijd van het project is van 1 september 2007 t/m 31 december 2007.
- De LPL en LPS zullen binnenkort (intake)gesprekken gaan voeren met o.a. VROM-inspectie en Defensie. reikt enkele contactpersonen aan, o.a. het Opleidingscentrum Defensie te Vught en een belangrijk onderdeel binnen Defensie, nl. het ICAA (Interservice Comité Arbeidsaangelegenheden) en Bestuursstaf Personeel.

3. Bespreking startnotitie :

- Begin 2006 zijn al verschenen de resultaten van een arboconvenant "Fysieke belasting Defensie". Dit convenant gaat over geheel Defensie, terwijl het project alleen de 'werkplaatsen' betreft.
- Ná de verkenningsronde kan de afbakening van de daadwerkelijk te inspecteren werkplaatsen worden vastgesteld. De definitie voor wat wél en niet wordt verstaan onder werkplaatsen zal nog de nodige aandacht hebben in de voorbereidingen van het project.

- De in de startnotitie genoemde knelpunten rond het onderdeel 'galvaniseren' vallen onder het onderhoud en dus zijn deze knelpunten in beginsel van toepassing op werkplaatsen. Afgesproken wordt dat dit onderdeel in het intakegesprek met de VROM-inspectie zal worden meegenomen.
- Volgens de aanwezigen zijn de volgende onderdelen van toepassing op werkplaatsen : onderhoud van materieel, munitie, kunststof, asbest, impregneren, spuitinrichting, hout, ijzer, accu's, smeerkuilen, etc.. Verder aandacht voor het onderwerp 'geluid'; dit is een veel voorkomend punt van overlast in de werkplaatsen.
- Naar aanleiding van het convenant deelt [] mee, dat hij over dikke rapporten (protocollen) van TNO en VHP beschikt m.b.t. de gedane 0-metingen waaruit rood-gemerkte aspecten van de fysieke belasting naar voren zijn gekomen, die weggewerkt zouden moeten worden. [] zal bij [] zijn archieven kijken wat nuttige documentatie zou kunnen zijn voor dit project. De inhoud van deze protocollen zullen worden meegenomen in de komende inspecties.
- Bij Defensie werken ook veel ingehuurde krachten. Uitgangspunt is dat de AI zich bij de inspecties zal beperken tot het personeel in dienst van Defensie.
- [] en [] (van MHC) hebben rijke ervaring op het terrein van Defensie. Van hun expertise zou gebruik gemaakt kunnen worden.
- Vraag is of ook een specialist van de vakgroep A&O-AV wordt betrokken in dit project. Dit zal nader worden bekeken.
- Na een korte discussie over het wel of niet volgen van het "nieuwe inspecteren", wordt afgesproken dat de projectleiding hierop terugkomt. Een landelijke éénduidigheid van de inspectie is gewenst.
- Er wordt gemonitord in dit project. Met [] van MBI zal overleg gepleegd worden hoe de monitorvragen kunnen worden opgesteld.
- VROM gaat zijn inspecties in de werkplaatsen van Defensie uitvoeren van juni tot oktober 2007. De wens wordt wel geuit om gezamenlijk (VROM en AI) op inspectie te gaan. In de komende gesprekken zal met de VROM-inspectie hierover nadere afstemming plaatsvinden.
- De cijfers van ongevallen en klachten in het verleden bij Defensie zijn inmiddels opgevraagd.
- In de startnotitie zullen hier en daar tekstuele wijzigingen opgenomen worden. Er wordt een nieuw exemplaar aan de deelnemers toegezonden.

4. Verkenning :

- De verkenning zal in beginsel plaatsvinden in een termijn van 4 weken en wel in de periode van 15 april tot 15 mei 2007.
- De centrale opzet van het begrip "verkenning" is om zoveel mogelijk materiaal te vergaren. Het hele 'arboscala' kan in dit project worden aangetroffen. Toch vindt men het niet verstandig om alles wat mogelijk is mee te nemen; dus de diversiteit beperken, want anders is het niet te behappen. Een verkenning kent overigens haar beperking, want je komt uiteraard niet overal. Het e.e.a. zal worden afgestemd met de VROM-inspectie.
- Vraag is of er een centrale RI&E is. Dit zal bij Defensie worden nagegaan.
- De BHV vormt eigenlijk het grootste probleem. Elke dienstkring zal zo zijn eigen BHV hebben, maar hoe wordt de BHV uitgevoerd in de verscheidene werkplaatsen ? Dit aandachtspunt zal worden meegenomen in de verkenning.
- De opleidingscentra van Defensie zullen vooralsnog betrokken worden in de komende verkenningronde.
- De resultaten van de verkenningen zullen in een tussenbijeenkomst (op 23 mei) besproken worden; a.d.h.v. deze resultaten zal de LPL aan de specialisten vragen om hun modules daarop samen te stellen.
- Tijdens de verkenningen kunnen eventueel VROM-inspecteurs meegaan. De toegang tot de werkplaatsen moet goed geregeld worden; van belang is dat de komst van de inspecteurs vooraf wordt gemeld bij de kazernes / dienstkringen.
- De verkenningen zullen worden uitgevoerd in koppels van TPL'en en specialisten. De drie belangrijke eenheden binnen Defensie, nl. de 'Marine', 'Landmacht' en 'Luchtmacht' zullen worden bezocht.

- De LPL zal i.s.m. de LPS een notitie schrijven, dat als nadere info zal dienen voor de komende verkenningen. Deze notitie komt begin april 2007.
- De adressen van de werkplaatsen Defensie zullen begin april geleverd worden door de LPS.
- Op 23 mei zullen de uitkomsten van de verkenningen besproken worden in een bijeenkomst te Utrecht (*noot : vergaderzaal is al besproken en inmiddels meegedeeld aan de deelnemers*).
- Gelet op de vakanties moet half juli 2007 een concept-projectplan incl. modules van de specialisten gereed zijn voor verdere besluitvorming m.b.t. de start van het project "Werkplaatsen Defensie" in september 2007.

5. Wat verder ter tafel komt :

Er komt verder niets meer ter tafel.

6. Sluiting :

De voorzitter sluit deze bijeenkomst brainstorming om 12:20 uur en bedankt iedereen voor zijn/haar inbreng.

Den Haag, 24 maart 2007.

